

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK(OMU-KTÜ ORTAK) ANA BİLİM DALI**

**BORÇLUNUN HALİNE MÜNASİP EVİNİN
HACZEDİLMEZLİĞİ (MESKENİYET) ŞİKAYETİ**

Yüksek Lisans Tezi

Kübra Nur GÜNEŞ SEFİL

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Volkan ÖZÇELİK

SAMSUN
2023

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK(OMU-KTÜ ORTAK) ANA BİLİM DALI

BORÇLUNUN HALİNE MÜNASİP EVİNİN
HACZEDİLMEZLİĞİ (MESKENİYET) ŞİKAYETİ

Yüksek Lisans Tezi

Kübra Nur GÜNEŞ SEFİL

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Volkan ÖZÇELİK

SAMSUN
2023

TEZ KABUL VE ONAYI

Kübra Nur GÜNEŞ SEFİL tarafından, Dr. Öğr. Üyesi Volkan ÖZÇELİK danışmanlığında hazırlanan “BORÇLUNUN HALİNE MÜNASİP EVİNİN HACZEDİLMEZLİĞİ (MESKENİYET) ŞİKAYETİ” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 4.10.2023 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	Sonuç
Başkan	Prof. Dr. Mustafa TİFTİK Ondokuz Mayıs Üniversitesi Özel Hukuk Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Prof. Dr. İbrahim ÖZBAY Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Özel Hukuk Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Volkan ÖZÇELİK Ondokuz Mayıs Üniversitesi Özel Hukuk Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

Prof. Dr. Ahmet TABAK
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet ☐ (Gerekli ise ekler kısmına ekleyiniz)

Hayır ☒

03/10/2023

Kübra Nur GÜNEŞ SEFİL

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı : BORÇLUNUN HALİNE MÜNASİP EVİNİN HACZEDİLMEZLİĞİ (MESKENİYET) ŞİKAYETİ

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 15.06.2023 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 28

Tek kaynak oranı : % 3 çıkmıştır.

03/10/2023

Dr. Öğr. Üyesi Volkan ÖZÇELİK

ÖZET

BORÇLUNUN HALİNE MÜNASİP EVİNİN HACZEDİLMEZLİĞİ (MESKENİYET) ŞİKAYETİ

Kübra Nur GÜNEŞ SEFİL
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Özel Hukuk(Omü-Ktü Ortak) Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans, Ekim/2023
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Volkan Özçelik

Cebri icra hukuku, borçlunun borcunu rızası ile ödememesi sonucu, alacaklının icra dairesine başvurusu ile devreye giren ve gerektiğinde devlet gücüyle borçluya karşı zor kullanmayı da içeren hukuk dalıdır. Kural olarak borçlu, borcundan dolayı tüm mal, hak ve alacaklarıyla sorumludur. Ancak icra hukuku, alacaklı, borçlu ve üçüncü kişilerin menfaatlerini gözeterek aralarında denge kurmalıdır. Borçlunun tüm malvarlığının haczedilip satılarak topluma muhtaç hale getirilmemesi, insan onuruna yakışır şekilde borçlunun ve ailesinin menfaatinin korunması amacıyla haciz konusunda çeşitli sınırlamalar getirilmiştir. Borçlunun sosyal ve ekonomik koşulları göz önünde bulundurularak, borçlunun bazı mal ve haklarının haczedilemeyeceği düzenlenmiş olup borçlu ile ailesinin topluma muhtaç hale gelmemesi, yaşamsal faaliyetlerini ve ekonomik varlığını sürdürebilmesi amaçlanmıştır.

İcra ve İflas Kanunu'nda, borçluya ait bazı mal ve hakların haczedilemeyeceği 82 ve 83. maddelerinde düzenlenmiştir. İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinde borçlunun tamamen haczedilmeyen mal ve hakları, 83. maddesinde ise kısmen haczedilmeyen mal ve hakları düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler arasında borçlunun ve ailesinin topluma muhtaç hale gelmesini engelleyen ve alacaklının mülkiyet hakkı ile borçlu ve ailesinin barınma hakkı arasındaki dengenin kurulmasını sağlayan en önemli düzenleme, İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinin ilk fıkrasının 12. bendinde yer alan, borçlunun ve ailesinin yaşamsal faaliyetinin merkezi olan borçlunun haline münasip evidir.

Çalışma konumuzun esasını borçlunun haline münasip evi oluşturmaktadır. Borçlunun haline münasip evinin haczedilmesi halinde, icra mahkemesi nezdinde şikayet yoluna başvurularak haciz işleminin iptali talep edilebilir. Bu bağlamda şikayet yoluna başvuran kişilerin kapsamı, meskeniyet şikayetine başvuru süresi, icra mahkemesi tarafından görevlendirilen bilirkişilerin niteliği ve dikkate alınması gerekli olan hususlar borçlunun haline münasip evine ilişkin iç hukuk mevzuatı, doktrin ve Yargıtay kararları kapsamında incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Haciz, Haczedilemeyen mal ve haklar, Meskeniyet iddiası, Haczedilemezlik şikayeti, Haline münasip ev.

ABSTRACT

THE NON-SEIZABILITY OF DEBTOR'S SUITABLE DWELLING (FOR HOUSING) COMPLAINT

Kübra Nur GÜNEŞ SEFİL
Ondokuz Mayıs University
Institute of Graduate Studies
Department of Private Law

Master, October/2023

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Volkan ÖZÇELİK

Compulsory execution law is a branch of law that comes into effect upon the application of the creditor to the enforcement office as a result of the debtor's failure to pay their debt voluntarily, and it includes the use of force against the debtor if necessary, backed by the power of the state. As a general rule, the debtor is liable for their debt with all their property, rights, and receivables. However, enforcement law should establish a balance among the interests of the creditor, the debtor, and third parties, taking into account their benefits. In order to prevent the debtor's entire assets from being seized and sold, various restrictions have been imposed on seizures with the aim of preserving the debtor's and their family's interests in a manner befitting human dignity. Considering the debtor's social and economic conditions, certain assets and rights of the debtor are specified as non-seizable, aiming to prevent the debtor and their family from becoming dependent on society and enabling them to sustain their vital activities and economic existence.

The Law on Execution and Bankruptcy regulates the assets and rights of the debtor that cannot be seized in Articles 82 and 83. Article 82 of the Law on Execution and Bankruptcy covers the assets and rights of the debtor that are not subject to seizure in their entirety, while Article 83 covers those that are partially exempt from seizure. Among these regulations, the most important one that prevents the debtor and their family from becoming dependent on society and establishes a balance between the creditor's property right and the debtor's and their family's right to housing is found in the twelfth item of the first paragraph of Article 82 of the Law on Execution and Bankruptcy, which refers to the debtor's primary residence, where their vital activities take place.

The main focus of our study is the debtor's suitable dwelling. In the event that the debtor's suitable dwelling is subject to seizure, it is possible to file a complaint with the enforcement court and request the cancellation of the seizure process. In this context, the scope of individuals who can file a complaint, the time limit for filing a complaint regarding the place of residence, the qualifications of experts appointed by the enforcement court, and the essential factors that need to be considered have been examined in relation to the debtor's suitable dwelling based on domestic legislation, academic opinions, and decisions of the Court of Cassation.

Keywords: Seizure, Non-seizable assets and rights, Claim of residency, Complaint against non-seizability, Suitable dwelling.

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sırasında bilgi ve tecrübeleri ile bana yol gösteren danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Volkan ÖZÇELİK’e, tez savunma jürisinde bulunan ve tezin son şeklini almasına katkı sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. Mustafa TİFTİK ile Prof. Dr. İbrahim ÖZBAY’a teşekkürlerimi ve şükranlarımı borç bilirim.

Bu süreçte benden desteğini ve bilgisini esirgemeyen hayat arkadaşım, kıymetlim, eşim Veli SEFİL’e teşekkür ederim. Son olarak; hayatta edindiğim tüm başarıların baş mimarı olan ve bugünlere gelmemde en büyük emeğe sahip biricik annem Aynur GÜNEŞ ve kıymetli babam Şevket GÜNEŞ’e sonsuz teşekkür ederim. Yine her zaman yanımda olan ağabeyim Saltuk Buğra GÜNEŞ’e teşekkür ederim.

Kübra Nur GÜNEŞ SEFİL

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
1. GİRİŞ	1
2. İCRA HUKUKUNDA HACİZ, HACZEDİLMEZLİK VE BORÇLUNUN HALİNE MÜNASİP EVİ KAVRAMLARI	4
2.1. Haciz Kavramı	4
2.1.1. İcra Dairesinin Hacizde Takdir Yetkisi	9
2.1.1.1. Haczin Tatbiki.....	9
2.1.1.2. Haczedilmezlikte Takdir Yetkisi	10
2.1.1.3. Hacizde Tertip (Düzen).....	14
2.2. Borçlunun Haline Münasip Evi Kavramı.....	16
2.2.1. Genel Olarak	16
2.2.2. Ev (Konut, Mesken) Kavramı.....	18
2.2.3. Haline Münasip Ev Kavramı.....	19
2.2.4. Aile Konutu Kavramı.....	23
3. HACZEDİLMEZLİK KURALININ ANAYASAL DAYANAKLARI	28
3.1. Kanunilik İlkesi.....	30
3.2. Tasarruf İlkesi	32
3.3. Ölçülülük İlkesi.....	33
3.4. Özel Hayatın Gizliliği İlkesi ve İstisnaları.....	35
3.5. Ailenin Korunması İlkesi ve İstisnaları	36
3.6. Mülkiyet Hakkının Korunması İlkesi	37
4. BORÇLUNUN HALİNE MÜNASİP EVİNİN HACZEDİLMEZLİĞİ (MESKENİYET) ŞİKAYETİNİN KAPSAMI VE DEĞERLENDİRİLME SÜRECİ ..	39
4.1. Meskeniyet Şikayetinin İleri Sürülmesi	39
4.1.1. Meskeniyet Şikayetinde Bulunulabilecek Haller	39
4.1.1.1. Meskenin Hisseli Olması Halinde Meskeniyet İddiasının İleri Sürülebilmesi	39
4.1.1.2. Meskenin Tapuya Kayıtlı Olmaması Halinde Meskeniyet İddiasının İleri Sürülebilmesi	41
4.1.1.3. Meskende İkamet Etmeyen Borçlunun Meskeniyet İddiasını İleri Sürebilmesi	43
4.1.1.4. Meskenin Birden Fazla Olması Halinde Meskeniyet İddiasının İleri Sürülebilmesi	46
4.1.1.5. Tamamlanmamış Mesken Hakkında Meskeniyet İddiasının İleri Sürülebilmesi	47

4.1.1.6. Mesken Üzerinde Zorunlu İpotek Tesis Edilmesi Halinde Meskeniyet İddiasının İleri Sürülebilmesi.....	49
4.1.1.7. Meskenin Sigorta Ettirilmesi veya Kamulaştırılması Hallerinde Meskeniyet İddiasının İleri Sürülebilmesi.....	52
4.1.2. Meskeniyet Şikayetinde Bulunulamayacak Haller	53
4.1.2.1. İpotekli Alacaklıya Karşı Meskeniyet İddiası.....	53
4.1.2.2. Borcun Borçlunun Haline Münasip Evin Satış Bedelinden Doğması Hali..	54
4.1.2.3. Kanuni İpotek Sahiplerine Karşı Meskeniyet İddiasında Bulunulamayacağı	55
4.1.2.4. Borçlunun Haline Münasip Evi Hakkında Serbest İradesi ile İpotek Tesis Etmesi Hali	56
4.1.2.5. Tasarrufun İptali Davasına Konu Konut Hakkında Meskeniyet Şikayeti....	58
4.2. Borçlunun Meskeniyet İddiasından Feragati	61
4.3. Meskeniyet Şikayetinin Değerlendirilme Süreci ve Kanun Yolları.....	62
4.3.1. Meskeniyet Şikayeti.....	62
4.3.2. Meskeniyet Şikayetinin Sebebi ve Süresi	64
4.3.3. Meskeniyet Şikayetinin Tarafları.....	68
4.3.3.1. Şikayet Hakkına Sahip Olanlar	68
4.3.3.2. Şikayet Olunan.....	73
4.3.4. Meskeniyet Şikayetinde Usul.....	74
4.3.5. Meskeniyet Şikayetinde Bilirkişi İncelemesi.....	77
4.3.6. Meskeniyet Şikayetinde Verilebilecek Kararlar	80
4.3.6.1. Meskeniyet Şikayetinin Reddi	80
4.3.6.2. Meskeniyet Şikayetinin Kabulü.....	82
4.3.7. Meskeniyet Şikayetinde Kanun Yolları	83
4.3.7.1. Yargılamanın İadesi	85
4.3.7.2. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Süreci.....	85
4.3.7.3. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru	88
5. SONUÇ	90
KAYNAKÇA.....	95
ÖZ GEÇMİŞ.....	102

SİMGELER VE KISALTMALAR

AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
e.t.	: erişim tarihi
E.	: Esas
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
K.	: Karar
m.	: madde
No	: Numara
RG	: Resmi Gazete
s.	: sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TMK	: Türk Medeni Kanunu
vd.	: ve devamı
Y	: Yargıtay

1. GİRİŞ

Haciz, cebri icra yoluyla yapılan takibin kesinleşmesi sonrasında, alacaklının talebi ile borçlunun borca yetecek mal ve haklarına icra dairesi tarafından hukuken el konulmasını ifade etmektedir¹. Haciz talep edilebilmesi için, takip talebi ile başlayan icra takibinin kesinleşmesi gerekmektedir. Takibin kesinleşmesi, borçlunun süresi içerisinde takibe itiraz etmemesi ya da borçlunun itirazının itirazın iptali davası ya da itirazın kaldırılması yolu ile hükümden düşürülmüş olması gerekmektedir.

Haciz, borçlunun mal ve haklarına hukuken el konulması anlamına gelmekte olup her zaman için fiilen el koymayı ifade etmez. Hukuken el konulması deyimi, yasanın öngördüğü şekliyle alacaklının hakkını korumak buna mukabil borçlunun alacaklının haklarını zarara uğratabilecek işlemlerinden borçluyu alıkoymak maksadına erişmeyi amaçlar. Bunun için hukuken el koyma bazen İİK m. 79'a göre tapuya müzekkere yazmak suretiyle gerçekleşir.

İcra ve İflas Kanunu'nun 79. maddesine göre resmi sicile kayıtlı olan araçlar ya da konut gibi taşınmazların haczi takibin yapıldığı icra dairesi tarafından sicil kaydına işletilmek suretiyle doğrudan yapılabilir. Haciz şerhinin işlenmesi ile mal üzerinde borçlunun tasarruf yetkisi kısıtlanmaktadır.

Kural olarak borçlunun her türlü malı hakkında haciz işlemi tesis edilebilmektedir. Ancak kanun koyucu tarafından borçlunun ekonomik varlığının devam edebilmesi, alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesinin sağlanması, borçlunun ve ailesinin insan onuruna uygun yaşaması ve devlete ya da başkalarına muhtaç olmaması ve hacizde ölçülülük ilkesine riayet edilmesi adına bazı mal ve hakların tamamen ya da kısmen haczedilemeyeceği düzenlenmiştir². İcra İflas Kanunu'nda tamamen haczedilemeyen mal ve haklar 82. maddede, kısmen haczedilemeyen mal ve haklar ise 83. maddede düzenlenmiştir.

¹ İlhan Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, 4. Baskı, İstanbul 1982, s. 290; İlhan Postacıoğlu ve Sümer Altay, *İcra Hukuku Esasları*, 5. Baskı, İstanbul 2010, s. 359; Saim Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, 8. Baskı, İstanbul 2004, s. 143; Abdurrahim Karşlı, *İcra Hukuku Ders Kitabı*, İstanbul 2010, s. 477; Yavuz Balkan, *Haczedilmezlik ve Benzer Müesseseler*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009, s. 17.

² Baki Kuru, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, Yetkin Yayınları, 27. Baskı, Ankara 2013, s. 267; Ramazan Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınları, Güncellenmiş 7. Baskı, Ankara 2021, s. 279; Baki Kuru, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2013, s. 502; Ömer Ulukapı, "Haczedilmezlik ve Haczedilmezliğin 4046 sayılı Özelleştirme Kanunu Kapsamındaki Uygulaması", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 18/1-2, 1995, ss. 137-150, s. 137; Bilge Umar, *İcra ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi*, Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları, İstanbul Matbaası, İzmir 1973, s. 8.

İcra ve İflas Kanunu m. 82’de tamamen haczedilemeyen mal ve haklar düzenlenmiştir. İcra ve İflas Kanunu’nun 82. maddesinin 12. bendinde borçlunun haline münasip evinin haczedilemeyeceği düzenlenmiş olup borçlu ve ailesinin barınma ihtiyacı ile alacaklının alacak hakkı arasında bir denge kurulmuştur. Böylece borçlu ve borçlu ile birlikte yaşayan kişilerin barınma ihtiyacına, alacaklının alacak hakkı karşısında üstünlük tanınmıştır.

Temel hak ve özgürlüklerine müdahale eden İcra ve İflas Hukukunda yer alan maddelerin de belirlilik ve kesinlik taşıması gerekmektedir. Zira kanunilik ilkesine dikkat edilmesi, uygulamaların keyfilikten uzak olmasını sağlar. Menfaatlerin dengelenmesinde gözetilen ölçülülük ilkesine de ayrıca dikkat edilmelidir. Ölçülülük ilkesine göre, borçluya yapılan müdahale en az yükümlülüğü getirmelidir³. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve oranlılık unsurlarından oluşmaktadır. Bu unsurlardan elverişlilik ilkesi aracın amaç bakımından uygun olmasını, gereklilik ilkesi sınırlandırmanın zorunlu olmasını, oranlılık ilkesi ise uygun araç ile hedeflenen amacın bir denge içerisinde olmasını ifade eder⁴. Bu bağlamda alacaklının alacağına kavuşmak için yaptığı takipte, borçlunun mal ve haklarına sınırsız şekilde müdahale edilmeyerek alacaklı ile borçlu arasındaki menfaatler dengelenmelidir⁵. Bu noktada haczi yapan memur menfaat dengesi ve ölçülülük ilkesini gözeterek haczi uygulamalıdır.

Borçlunun hacze konu evinin haczedilemeyeceği iddiası, meskeniyet şikayeti olarak ifade edilmektedir. Meskeniyet şikayetinin haciz işleminin öğrenilmesinden itibaren yedi gün içinde icra mahkemesine yapılması gerekir. Süresi içerisinde yapılmayan meskeniyet şikayetinde, şikayete konu konut hakkında tesis edilen haciz kesinleşir ve satış aşamasına geçilir.

Meskeniyet şikayetinin sadece takibin taraflarının ileri sürebileceğini ifade eden görüşlerin yanı sıra üçüncü kişilerin de bu kapsamda ele alınabileceğini ifade eden görüşler bulunmaktadır. Yargıtay ise takibin tarafları haricinde meskeniyet şikayetinde bulunulamayacağını içtihat etmektedir. Anayasa Mahkemesi ise aile konutu

³ Arda Atakan, “Kamu Düzeni Kavramı”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 13/1-2, İstanbul 2007, ss. 59-136, s. 126-127.

⁴ Pınar Çiftçi, *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 126.

⁵ Muhammet Özkes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s. 209.

niteliğinde bulunan konut hakkında, borçlunun eşinin de meskeniyet şikayetinde bulunabileceğine hükmetmiştir.

Borçlunun haline münasip evinin haczedilmezliği ve meskeniyet şikayeti çalışma konumuzun esasını oluşturmaktadır. Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, İcra Hukukunda haciz, haczedilmezlik ve borçlunun haline münasip evi kavramsal olarak incelenmiştir. Bu kapsamda icra dairesinin haczin tatbikinde ve haczedilmezlik hükümlerinde takdir yetkisi ayrı başlıklarda incelenmiştir. Ev kavramı, haline münasip ev kavramı ve aile konutu kavramları açıklanmıştır.

İkinci bölümde, haczedilemeyen mal ve haklardan borçlunun haline münasip evinin haczedilmezlik ilkeleriyle bağlantısı göz önünde bulundurulmuş olup bu kapsamda haczedilmezlik kuralının anayasal dayanakları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde de, meskeniyet iddiasında bulunulabilecek ve bulunulamayacak haller başlıklar halinde, doktrin görüşleri ve Yargıtay kararları ile incelenmiştir. Bu aşamada meskeniyet iddiasının değerlendirilme sürecine de yer verilmiştir. Meskeniyet iddiasında bulunabilecek kişiler, şikayet süresi, şikayette usul doktrindeki tartışmalar ve Yargıtay kararlarıyla açıklanmış olup Anayasa Mahkemesi kararına da yer verilerek incelenmiştir. İcra mahkemesi nezdinde yapılan şikayetin süresi, şikayete konu meskenin bilirkişi marifetiyle incelenmesi aşamasında dikkate alınacak hususlar da bu aşamada doktrin görüşlerine yer verilerek açıklanmıştır. Meskeniyet şikayeti sonucunda mahkeme tarafından verilen kararlar ve bu kararlar hakkında başvurulabilen olağan ve olağanüstü kanun yollarına da değinilmiştir.

2. İCRA HUKUKUNDA HACİZ, HACZEDİLMEZLİK VE BORÇLUNUN HALİNE MÜNASİP EVİ KAVRAMLARI

2.1. Haciz Kavramı

04.09.1932 tarihinde yürürlüğe giren 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda (İİK) haciz tanımı yapılmamış; haczin süresi, konusu, haczin tatbiki, haczin tatbikinde sıra ve düzen gibi hususlarda düzenlemelere yer verilmiştir. Örneğin İcra ve İflas Kanunu m. 79'a göre, icra dairesinin haciz talebinden itibaren üç gün içerisinde haciz işlemini yapması gerektiğine dair düzenleyici maddelerin yanında İİK m. 80'e göre, icra memurunun haciz sırasındaki yetkilerine ve İİK m. 85'e göre taşınır ya da taşınmaz malların nasıl haczedileceğine dair birçok konu kanunda düzenlenmiştir. Ancak haciz kavramının tanımına kanunda yer verilmemiştir.

Türk Dil Kurumuna göre haczin tanımı *“Bir alacağın ödenmesi için borçlunun parasına, aylığına veya malına icra dairesi tarafından el konulması”* şeklindedir⁶. Hukuk sözlüklerinde ise haczin tanımı *“Borçlunun borcunu kendi rızasıyla ödememesi durumunda alacaklının istemi ile borca yetecek mal ve haklarına devlet aracılığıyla el konulması”* şeklinde ifade edilmiştir⁷.

Haciz kavramı, bir alacağın ödenmesi amacıyla başlatılan icra takibinin kesinleşmesi ile borçlunun alacağa yetecek mallarına icra memuru vasıtasıyla hukuken el konulmasını ifade etmektedir⁸. Tanımda da belirtildiği üzere haciz, borçlunun mal varlığına her zaman için fiilen el konulmasını ifade etmez. Hukuken el konulması deyimi, yasanın öngördüğü şekliyle alacaklının hakkını korumak buna mukabil borçlunun alacaklının haklarını zarara uğratacak işlemlerinden borçluyu alıkoymak maksadına erişmeyi amaçlar. Bunun için hukuken el koyma bazen İİK m. 79'a göre tapuya müzekkere yazmak suretiyle gerçekleşir. Bazen de İİK m. 88'e göre kıymetli bir taşınıra bizzat icra memurunun el koyması şeklinde gerçekleşir. Bu nedenledir ki,

⁶ <https://sozluk.gov.tr>, e.t. 08.04.2023.

⁷ Cengiz Yelbaşı, *Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü*, Sim Matbaacılık, 1. Baskı, Ankara 2014, s. 224; Ejder Yılmaz, *Hukuk Sözlüğü*, Yetkin Yayınları, 9. Baskı, Ankara 2005, s. 436.

⁸ Baki Kuru, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, Yetkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2019, s. 158; Postacioğlu ve Altay, *İcra Hukuku Esasları*, s. 359; Talih Uyar, vd., *İcra Hukukunda Haciz*, Bilge Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2016, s. 6; Balkan, *Haczedilmezlik ve Benzer Müesseseler*, s. 17.

hacizden bahsedebilmek için mahcuz mala hukuken el koyma haciz işlemi için yeterlidir⁹.

Bu tanım, haciz türlerinden kesin haczin söz konusu olduğu durumlarda yapılır. İcra ve İflas Hukukunda kesin haciz¹⁰ türlerinden olan ilave haciz ve tamamlama haczi, kesin haciz türünden farklı olarak geçici haciz¹¹, ihtiyati haciz¹² de bulunmaktadır¹³.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun verdiği bir kararda ise haciz, alacaklının talebi ile borçlunun malları ve haklarının borca yetecek tutarına, hukuken el konulması şeklinde tanımlanmaktadır. Bu kararda devlet makamlarının gözetiminde cebri icra yoluyla yapılan haciz, devlete ilişkin bir hakimiyet tasarrufu olarak ifade edilmektedir¹⁴.

Konusu bir miktar para alacağı olan icra takibinde takip talebiyle başlayan süreç; takibin kesinleşmesi, haciz, satış işlemleri ve alacaklılara paranın paylaşılması aşamaları ile devam etmektedir¹⁵. Haciz işleminin alacaklı tarafından talep edilmesi için takibin kesinleşmiş olması gerekmektedir¹⁶. Takibin kesinleşmesi için ya borçlu

⁹ Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 245.

¹⁰ İlave haciz, hacze iştirak halinde başka alacaklıların alacaklarını karşılayamaması durumunda, talep üzerine yapılan hacizdir. Tamamlama haczi ise paraların paylaşılması aşamasında icra müdürü tarafından re'sen uygulanabilen haciz türüdür. Kesin haciz türlerinden olan tamamlama haczi ve ilave hacizde alacaklı satış talep etme yetkisine de sahiptir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Uyar vd., *İcra Hukukunda Haciz*, s. 3-7.

¹¹ Geçici haciz, itirazın geçici kaldırılması durumunda talep üzerine uygulanan hacze denir. Bu haciz türünde haciz uygulanır ancak geçici haciz kesin hacze dönüştürülmedikçe satış yapılamayacaktır. İtirazın geçici kaldırılması kararının, tebliğinden itibaren, borçlu yedi gün içinde bu karara karşı borçtan kurtulma davası açmazsa ya da açar ve mahkeme tarafından bu dava reddedilirse geçici haciz, kesin hacze dönüşür ve satış işlemi de gerçekleştirilebilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 175; Uyar, vd., *İcra Hukukunda Haciz*, s. 1-2.

¹² İhtiyati haciz geçici bir hukuki korumadır ve takipten önce ya da sonra, kural olarak talep üzerine gerçekleştirilir. Vadesi gelmiş ya da bazı istisnai durumlarda vadesi gelmeyen alacağın rehinle güvence altına alınmamış olması halinde uygulanan haciz türüdür. İhtiyati haciz, kesin hacze dönüştürülmedikçe satış işlemi gerçekleştirilemez. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 350-362; Uyar, vd., *İcra Hukukunda Haciz*, s. 794-1166; Hakan Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, On İki Levha Yayıncılık, 8. Bası, İstanbul 2021, s. 326-341.

¹³ Timuçin Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2019, s. 37-46.

¹⁴ Y. HGK., 17.11.2020 tarihli, 2017/274 E. ve 2020/896 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (10.05.2023). Haczin, devlet malları hakkında uygulanmayacağı İİK m. 82'de belirtilmiştir. Bu madde, sadece Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin malları hakkında uygulanır. Zira yabancı devletlerin mallarının haczedilebileceği İİK m. 32'de 02.07.2012 tarihinde yapılan değişiklikle açıkça belirtilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Aydın Gülan, "Borcunu Ödemeyen Devlete Karşı Ne Yapılabilir?", *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, 16/1, Ocak 1995.

¹⁵ Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 245.

¹⁶ Alacaklının külli ve cüzi halefleri de haciz talebinde bulunma hakkına sahiptir. Alacaklının ya da haleflerinin icra veya iflas takibinde avukat tarafından temsil edilmesi durumunda avukat, özel yetkiye gerek olmaksızın haciz talep edebilecektir.; Kuru, *Ders Kitabı*, s. 158.

süresi içinde takibe itiraz etmemeli ya da borçlunun itirazının, itirazın iptali davası yahut itirazın kaldırılması yolu ile hükümden düşürülmüş olması gerekir¹⁷.

Yargılama ve takip hukuku arasındaki sıkı bağ, iki hukuk alanındaki temel ilkelerin de birlikte değerlendirilmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu nedenle yargılama ilkelerinin birçoğu, niteliği dikkate alınarak icra hukuku içinde de uygulama alanı bulacaktır¹⁸.

İcra Hukukunda tasarruf ilkesi¹⁹ ile bağlantılı taleple bağlılık ilkesinin önemli bir sonucu, icra dairelerinin kural olarak taleple işlem yapabilmesidir²⁰. Nitekim haciz, satış gibi icra takip işlemlerinin icra dairesi tarafından yapılması için talep gereklidir²¹. Haczin talep edilmesi belirli bir şekle bağlı değildir²². Takip kesinleştikten sonra haczin İcra ve İflas Kanunu'nun 78. maddesine göre sözlü, yazılı veya elektronik yollarla icra dairesinden talep edilmesi mümkündür²³.

İcra ve İflas Kanunu'nun 78. maddesinin ikinci fıkrasına göre alacaklının haciz talep etmesi ödeme emrinin borçluya tebliğinden itibaren 1 yıllık süreyle sınırlandırılmıştır. Bu süre içerisinde haciz talep edilmemesi ya da talep geri alındıktan sonra talebin yenilenmemesi halinde İcra ve İflas Kanunu m. 78'e göre dosya işleminden kaldırılır²⁴.

¹⁷ Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 153.

¹⁸ Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 67-71.

¹⁹ Özel Hukuktaki irade serbestinin yansıması Medeni Usul Hukukundaki tasarruf ilkesidir. Medeni Usul Hukuku'nda tasarruf ilkesi davanın açılması, devamı ve sona ermesi bakımından tarafların iradesiyle bağlı olunması anlamına gelmektedir. Tasarruf ilkesi ile taleple bağlılık ilkesi birbirini tamamlamakta olup aralarında organik bir bağ bulunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Nedim Meriç, *Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi*, Yetkin Yayınları, Ankara 2011; Osman Duran, *Medeni Usul Hukukunda Taleple Bağlılık İlkesi*, Seçkin Yayınları, Ankara 2020; Nedim Meriç, "Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf ve Taleple Bağlılık İlkesinin Kapsamı ve Bazı Güncel Kararların Değerlendirilmesi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4/2, 2014, ss. 23-63.

²⁰ Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 72; Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 75. Ancak bazı istisnai durumlarda icra dairesi re'sen işlem yapabilir. Örneğin kural olarak, haciz işlemi için talep gereklidir. Ancak tamamlama haczinde icra memuru re'sen haciz uygulayabilir. Başka bir örnek vermek gerekirse, paraların paylaştırılması ve ödenmesi için yine alacaklının talebine gerek yoktur.

²¹ Murat Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2019, s. 192.

²² Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 193.

²³ Ancak uygulamada icra dairelerinin yoğunluğundan dolayı sözlü talep yapılamamakta, genelde yazılı şekilde talep gerçekleştirilmektedir.

²⁴ Dosyanın işleminden kaldırılması, icra takibinin sona erdiği anlamına gelmemektedir. Dosyanın işleminden kaldırılması halinde, takip ilamlı takip değilse, alacaklı icra dosyasına yenileme harcını ikmal ederek dosyanın yeniden canlanmasını sağlayabilir. Bu durumda borçluya tekrar ödeme emrinin ya da icra emrinin tebliğine gerek olmayıp yenileme işleminin gerçekleştirilmesine dair yenileme emrinin borçluya tebliğ edilmesi yeterlidir. Talepten itibaren icra memurunun, düzenleyici süre olan üç gün içerisinde haczi gerçekleştirmesi gerekmektedir.

İcra ve İflas Kanunu'nun 50. maddesine göre para ve teminat alacakları için yapılan icra takiplerinde, yetkili icra dairesi bakımından Hukuk Muhakemeleri Kanununa (HMK) atıf yapılmıştır. Bu durumda Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri incelenerek yetkili icra dairesi tespit edilmelidir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin “Yetki” başlıklı 5 ve 19. maddeleri incelendiğinde icra takibinde ve dolayısıyla haczin uygulanmasında hangi icra dairesinin yetkili olacağı tespit edilebilir²⁵. Önemle belirtmek gerekir ki yetkisiz icra dairesinde başlatılan icra takibinde, yetkisiz icra dairesi tarafından ödeme emri düzenlenmiş ve borçlu icra dairesinin yetkisine ödeme emrinde belirtilen süre içerisinde itiraz etmemiş ise yetkisiz icra dairesi bu takipte haciz gibi diğer icra takip işlemlerini de yapmaya yetkili hale gelmektedir²⁶.

Takip kesinleştikten sonra alacaklı ya da halefleri veya bunların vekilleri tarafından haciz talep edilmesi halinde, söz konusu talebin icra dairesince değerlendirilmesi sonucunda borçluya ait mal ve haklar hakkında haciz kararı verilmesi ile haciz işlemi gerçekleşmektedir²⁷. Haciz, borçluya ait taşınır ya da taşınmaz mallar üzerinde uygulanmakta olup²⁸ borçlunun eşinin mülkiyetinde bulunan mal varlığına borçtan dolayı haciz uygulanamaz²⁹.

İcra ve İflas Kanunu m. 79'a göre resmi sicile kayıtlı olan araçlar ya da konut gibi taşınmazların haczi takibin yapıldığı icra dairesi tarafından, sicil kaydına

²⁵ HMK' nin yetkiye dayalı hükümlerinin kıyasen İcra ve İflas Hukukuna uygulanması durumunda, genel yetkili icra dairesinin borçlunun takip anındaki yerleşim yerinde bulunan icra dairesi olduğu anlaşılr.

²⁶ İsmail Ercan, *İcra ve İflas Hukuku*, Kuram Kitap, 13. Baskı, 2017, s. 49.

²⁷ Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, On İki Levha Yayıncılık, 6. Bası, s. 155.

²⁸ Murat Doğan, *Tapu Sicilinde Tasarruf Yetkisinin Kısıtlanması Şerhi*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2004, s. 61.

²⁹ 01.01.2002 tarihinden önce gerçekleştirilen evliliklerde evlilik içerisinde edinilen mallar hakkında yasal mal rejimi olan mal ayrılığı rejimi, Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihinden sonra kurulan evliliklerde ise edinilen mallar hakkında yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanmaktadır. 01.01.2002 tarihinden önce kurulup 01.01.2002 tarihinden sonra devam eden evliliklerde ise bu tarihe kadar evlilik içerisinde edinilen mallar için mal ayrılığı rejimi, 01.01.2002 tarihinden itibaren edinilen mallar için ise edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanmaktadır. Edinilmiş ve kişisel mal ayrımı sadece eşlerin iç ilişkilerinde önem arz etmekte olup dış ilişkideki üçüncü kişiler bakımından diğer bir ifade ile alacaklılar bakımından önemli değildir. Türk Medeni Kanunu'nun “Üçüncü kişilere karşı sorumluluk” madde başlıklı 224. maddesine göre, “Eşlerden her biri kendi borçlarından bütün malvarlığıyla sorumludur.” düzenlemesi, borçlu eşin borcundan dolayı diğer eşin sorumlu olduğu anlamına gelmez. Zira borçlu eş sadece kendi mal ve hakları ile alacaklıya karşı sorumludur. Diğer bir ifade ile evlilik öncesinde ya da evlilik içerisinde edinilen malların, borçlu eşin mal varlığında olması halinde bu mallar hakkında icra dairesi tarafından haciz işlemi tesis edilir. Belirtilen nedenlerle borçlunun eşinin malvarlığının haczi mümkün olmayıp konut gibi malvarlığı değerlerinin borçlunun mülkiyetinde olması halinde haciz işlemi tesis edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Ayşe Karakimseli, *Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejimine Karşı Alacaklıları Koruyucu Düzenlemeler*, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.

işletilmek suretiyle yapılabilir. İcra ve İflas Kanunu m. 91'e göre de, taşınmazların siciline kaydedilmek üzere, borç miktarı için haciz işleminin tesis edildiği, alacaklının adı ve adresi icra dairesi tarafından tapu siciline bildirilir. Uygulamada da UYAP sistemi üzerinden ya da icra dairesine sözlü veya yazılı olarak haciz talebinde bulunulur ve bu talep üzerine, talepte belirtilen taşınmaza haciz şerhi eklenmesi hususunda gereği, icra dairesi tarafından alacaklı, borçlu, borç miktarı, şerh tipi ve işlem yapılacak taşınmaz bilgisi belirtilerek Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne müzekkere ile bildirilir. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü taşınmazın kayıtlı bulunduğu Tapu Müdürlüğü tarafından icrai haciz tesisi işlemi uygulanmakla haciz işlemi yapılmış olur.

Taşınmaz siciline haciz şerhinin işlenmesi üçüncü kişilere hacizli malın satışını engellemekle birlikte, şerhle bu malı satın alan kişinin iyiniyetli olduğu ileri sürülemez. Bu durumda, üçüncü kişi taşınmazı hacizle birlikte satın almış olmaktadır³⁰. Zira borçlunun mal ve hakları üzerinde tesis edilen haciz işlemi ile borçlunun mülkiyetinde herhangi bir değişiklik meydana gelmemektedir. Haciz işlemi ile borçlunun haczedilen mal ve hakları üzerindeki tasarruf hakkı tamamen kaldırılmayıp sadece kısıtlanmaktadır³¹. Türk Medeni Kanunu'nun 1010. maddesine göre tasarruf yetkisi kısıtlamalarından biri olan haczin, tapu kütüğüne şerh verilmesiyle tapu sicilinin aleniliği ilkesi çerçevesinde bu durumun bilinmediği ileri sürülemeyecek olup şerh ile birlikte taşınmazı satın alan kişiye karşı haczin bulunduğu hususu ileri sürülebilir³². Haczin tapu kütüğüne şerh verilmesi ile alacaklının hakkının zarar görmesi engellenmiş olup³³ şerhten sonra taşınmazı satın alan kişiye karşı alacaklıya üstünlük tanınmış olmaktadır³⁴. Zira haciz şerhi bulunan taşınmazın

³⁰ Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 190.

³¹ Timuçin Muşul, *İcra ve İflas Hukuku*, Adalet Yayınevi, 6. Baskı, Ankara 2013, s. 484; Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, s. 162; Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, s. 317; Ayrıntılı bilgi için Mercan Yüksel Orhun, "Haczin Tasarruf Yetkisine Etkisi", Cevdet Yavuz'a Armağan, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2016, 22/3, ss. 2079-2104; İcra Hukuku'nda tasarruf yetkisinin haciz şerhi ile kısıtlanması hakkında detaylı bilgi için bkz. Doğan, *Tapu Sicilinde Tasarruf Yetkisinin Kısıtlanması Şerhi*, s. 61-66; Haciz şerhinin tasarruf yetkisini kısıtlamasının etkileri hakkında detaylı bilgi için bkz. Doğan, *Tapu Sicilinde Tasarruf Yetkisinin Kısıtlanması Şerhi*, s. 152-168.

³² A. Lale Sirmen, *Eşya Hukuku*, Yetkin Hukuk Yayınları, 3. Bası, Ankara 2015, s. 206.

³³ Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, s. 321.

³⁴ Doğan, *Tapu Sicilinde Tasarruf Yetkisinin Kısıtlanması Şerhi*, s. 60.

satılması halinde, borç miktarı ödendikten sonra varsa artan satış bedeli üçüncü kişiye ödenir³⁵. Yargıtay'ın bu doğrultuda kararları da mevcuttur³⁶.

2.1.1. İcra Dairesinin Hacizde Takdir Yetkisi

2.1.1.1. Haczin Tatbiki

Alacaklının haciz talebi üzerine icra müdürü haciz işlemini uygulayabileceği gibi İcra ve İflas Kanunu 80. maddeye göre icra müdürünün yetkilendireceği icra müdür yardımcısı ya da katiplerinden biri de uygulayabilir. İcra ve iflas memurları tarafından yapılan bazı işlemler bakımından kanun, memurların takdir yetkisine sahip olduklarını açıkça ortaya koymuş olabileceği gibi bazı maddelerin maksadından ya da ifade tarzından bu durum çıkarılabilir³⁷.

İcra müdürünün veya görevlendirdiği icra memurlarının haciz konusunda takdir yetkisinin olup olmadığı hususu ayrıca açıklanmalıdır. İcra ve İflas Kanunu m. 79'a göre kural olarak, icra müdürünün haciz talebini yerine getirme konusunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmadığının kabulü gerekir. Bu maddenin ilk fıkrasında da belirtildiği üzere icra dairesinin haciz talebinden itibaren en geç üç gün içerisinde haciz yapması gerekir³⁸. Maddenin lafzından da anlaşılabileceği üzere bu konuda icra dairesi görevlilerinin bir takdir yetkisi bulunması söz konusu olmayıp, haczin yapılması memurlar için aslında bir görev ve yükümlülüktür. Öyle ki icra memurunun haciz talebinden itibaren üç gün içerisinde haczi nedensiz uygulamaması, haciz talebinin sebepsiz sürüncemede bırakılması anlamına gelmekte olup taraflar, yedi günlük süreye bağlı olmaksızın şikayet yoluna başvurabilir. Yargıtay bu kapsamda verdiği kararlarda da; icra müdürünün haciz talebini reddetme yetkisinin bulunmadığını içtihat

³⁵ Hakan Pekcanitez ve Muhammet Özkes, *İcra ve İflas Hukuku Pratik Çalışmalar*, 15. Bası, Ankara 2015, s. 86.

³⁶ "Taşınmazın usulüne uygun olarak haczedildiğinin kabulü için icra müdürlüğünce haciz kararı verilmesi yeterli olup, haczin geçerliliği ve tamamlanmış sayılması için ayrıca tapu siciline şerh verilmesi zorunlu değildir. Konuya ilişkin tasarruf yetkisi kısıtlamalarının tapu kütüğüne şerh verilebileceğini hükme bağlayan TMK'nin 1010. maddesi emredici nitelikte olmayıp, aynı maddenin son fıkrası uyarınca haciz şerhi verilmekle, taşınmaz üzerinde sonradan kazanılan hakların sahiplerine karşı ileri sürülebilir. Tapuya işlenmesi, haczin kurucu unsuru olmayıp bildirici nitelik taşır. Ne var ki 3. kişilere karşı ileri sürülebilmesi için haczin tapu siciline işlenmesi gerekmektedir." Y. 12. HD., 10.12.2015 tarihli, 2015/28857 E., 2015/31140 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 12. HD., 22.11.2022 tarihli, 2022/5598 E., 2022/12080 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 12. HD., 28.05.2015 tarihli, 2015/2790 E., 2015/14585 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

³⁷ Kuru, *El Kitabı*, s. 105; Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 61; Volkan Özçelik, *İcra Müdürünün Takdir Yetkisi*, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2014, s. 40.

³⁸ Hacze başlama müddeti

İİK madde 79/I "İcra dairesi talepten nihayet üç gün içinde haczi yapar."

etmektedir. Diğer bir deyişle alacaklının haciz talebinde bildirdiği adreste icra müdürünün ya da görevlendirdiği memurun haciz yapması gerekmektedir³⁹. Bununla birlikte madde lafzında, üç gün içerisinde haczin uygulanmasının ifade edilmesi ile bu süre içerisinde, herhangi bir zamanda haczin uygulanması hususunda icra memuruna takdir yetkisi tanınmıştır⁴⁰.

2.1.1.2. Hacedilmezlikte Takdir Yetkisi

İcra müdürünün haciz talebi hakkında takdir yetkisi bulunmasa da, haczi istenen mal ya da hakların hacedilebilir olup olmadığı hususunda takdir yetkisi bulunmaktadır⁴¹. Diğer bir ifade ile hacze konu malın, hacedilebilir olup olmadığı hususunu icra müdürü takdir yetkisini kullanarak değerlendirmelidir⁴².

Yargıtay 02/07/2012 tarih ve 6352 Sayılı Kanun'un 16. maddesi ile İİK 82. maddeye eklenen değişiklikten önce, icra memurlarının haczi talep edilen malların hacedilebilir olup olmadığı hususunda takdir yetkisinin bulunmadığını, Kanunun diğer alanlarında tanınan takdir yetkisinin genişletilemeyeceğini içtihat etmekteydi⁴³. Zira bu hususun haciz işlemi tesis edildikten sonra, borçlunun şikayeti ile göz önünde bulundurulacağı düşünülmekte idi⁴⁴. Doktrinde de hacedilmezlik niteliğine sahip malların öncelikle icra memuru tarafından takdir edilmesi gerektiğini ifade eden başkaca görüşler bulunmakta idi⁴⁵. Zira hacedilmezliğin icra memuru tarafından dikkate alınmadığı durumda borçlunun şikayet yoluna başvurulmaması halinde yapılan işlemin denetimi ortadan kalkmaktaydı. Böylece şikayet edilmeyen işlem geçerli hale gelmekteydi. Bu husus hukuki dinlenilme hakkı ile adalet anlayışına uygun düşmemekteydi⁴⁶. Ayrıca Özkes, haczi mümkün olmayan mal ve hakların icra

³⁹ Y. 12. HD, 12.10.2020 tarihli, 2020/1080 E., 2020/8481 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (12.07.2022).

⁴⁰ Özçelik, *İcra Müdürünün Takdir Yetkisi*, s. 49; Özçelik, *İcra Müdürünün Takdir Yetkisi*, s. 272-273.

⁴¹ Tolga Akkaya, "İcra Memurunun Hacedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11/ Özel Sayı, 2010, ss. 845-866, s. 846.

⁴² Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 25-26.

⁴³ Y. HGK., 31.3.2004 tarihli, 2004/12-2002 E., 2004/196 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (01.06.2023); Y. 12. HD., 27.06.2006 tarihli, 2006/11103 E., 2006/14040 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

⁴⁴ Y. 12. HD., 12.07.2005 tarihli, 2005/11976 E., 2005/15468 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

⁴⁵ Cenk Akil, "Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Hacedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK 82/12)", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 60/4, Ankara 2011, ss. 775-809, s. 787; Seda Özmumcu, "İcra ve İflas Memurlarının Takdir Hakkı", Turgut Akıntürk'e Armağan, İstanbul 2008, ss. 488-514, s. 504.

⁴⁶ Özçelik, *İcra Müdürünün Takdir Yetkisi*, s. 237-238.

memurunun takdir yetkisi bulunmadığından haczedilmesi halinde, borçlunun gereksiz masraf yaparak icra mahkemesine başvurmasına, bu nedenle takibin uzamasına sebep olduğunu, takip ekonomisi ilkesine⁴⁷ aykırılık oluşturduğu yönünde eleştirilerini açıklamıştır⁴⁸.

Doktrinde 02/07/2012 tarih ve 6352 Sayılı Kanun'un 16. maddesi ile İİK 82. maddeye eklenen değişiklikten önce mesken haczi hususunda icra memurunun takdir yetkisinin bulunmadığını ifade eden görüşün yanı sıra takdir yetkisinin bulunduğu ileri süren görüşler de vardı. Meskenin haczinde icra memurunun takdir yetkisinin bulunmadığını ifade eden görüşe göre, icra memuru taleple işlem yaptığından memura takdir yetkisinin verilmesi ile zararın doğmasının mümkün olduğunu, borçlunun haciz işleminin uygun olmadığını düşünmesi halinde ise icra mahkemesi nezdinde meskeniyet şikayetine başvuru imkanının bulunduğu belirtilmektedir⁴⁹. Diğer görüşe göre ise, icra memurları birinci dereceden kanunu uygulamakla yükümlü olduğundan meskenin haczedilebilir olup olmadığını da takdir edebilmelidir⁵⁰.

İcra ve İflas Kanunu m. 82'de, 02/07/2012 tarih ve 6352 Sayılı Kanun'un 16. maddesi ile eklenen ve son fıkrada yer alan *"İcra memuru, haczi talep edilen mal veya hakların haczinin caiz olup olmadığını değerlendirir ve talebin kabulüne veya reddine karar verir."* hükmü ile icra memurunun haczi talep edilen malın bu madde uyarınca haczinin kabil olup olmadığını değerlendirerek, bu doğrultuda haciz talebini yerine getirip getirmeme konusunda takdir yetkisi bulunduğu açıklanmıştır⁵¹.

⁴⁷ Adil yargılanma ilkesi ile bağlantılı takip ekonomisi ilkesi, Anayasa'nın 141. maddesinde de belirtilen *"Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir."* düzenlemesi ile tüm devlet kurumlarını kapsayıcı şekilde düzenlenmiştir. Hukuk Muhakemeleri Kanununda da usul ekonomisi ilkesi olarak adlandırılan bu ilke, esasında yargılamanın ya da takibin makul emek, masraf ve süre ile tamamlanmasını amaçlamaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Cumhuriyet, *Medeni Muhakeme Hukukunda Usul Ekonomisi İlkesi*, Yetkin Yayınları, 2013.; Cumhuriyet, *Usul Ekonomisi İlkesinin İhlaline Karşı Başvuru Yolları*, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4/2, 2014, ss. 173-213.

⁴⁸ Özkes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 216.

⁴⁹ Postacıoğlu ve Altay, *İcra Hukuku Esasları*, s. 449-450; Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, s. 363; Necmettin Berkin, *İcra Hukuku Dersleri*, 2. Bası, İstanbul 1969, s. 82.

⁵⁰ Kuru, *El Kitabı*, s. 516; Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, s. 184; Akil, "Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK 82/12)", s. 787; Balkan, *Haczedilmezlik ve Benzer Müesseseler*, s. 33; Akkaya, "İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu", s. 848; İbrahim Aşık, "Borçlu ve Ailesinin Yaşamı İçin Gerekli Mal ve Alacakların Haczedilmezliği Bu Kurallarda Değişiklik İhtiyacı", *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, 7/87-88, 2011, ss. 34-74, s. 55-58; Murat Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası (İİK 82/12)*, Güncel Yayınevi, İzmir 2009, s. 10.

⁵¹ "...Buna göre; kural olarak, icra müdürünün haciz talebini yerine getirme konusunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmadığının kabulü gerekir. Ancak kural bu olmakla birlikte, İİK'nun 82. maddesine 02/07/2012 tarih ve 6352 Sayılı Kanunun 16. maddesi ile eklenen son fıkrada yer alan *"İcra memuru, haczi talep edilen mal veya hakların haczinin caiz olup olmadığını değerlendirir ve talebin kabulüne*

Bu madde icra memurunun haczedilemeyen mal ve haklar hususunda takdir yetkisine sahip olduğunu açıkça belirtmek amacıyla getirilmiştir. Zira bu konuda icra memuru, hakkında açıkça düzenlenen takdir yetkisine düzenlemeden önce de haizdi⁵². Kanuna eklenen bu fıkra ile borçlunun haline münasip evinin tespitinde, haciz aşamasında birinci dereceden görevli olan icra müdürünün takdir yetkisi açıkça ifade edilerek, takdir yetkisi hakkında oluşan tereddütlerin giderilmesi amaçlanmıştır⁵³. Eklenen madde ile Yargıtay'ın icra memurunun haczedilemeyen mal ve haklar konusunda takdir yetkisinin bulunmadığına ilişkin görüşü de devre dışı kalmıştır. Böylece alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesinin sağlanması hedeflenmiştir⁵⁴. İcra memuru bu takdir yetkisini Anayasa ile koruma altına alınan temel hak ve özgürlüklere uygun şekilde kullanmalıdır.

Muşul'a göre icra memuru haczi istenen malın İcra ve İflas Kanunu m. 82 kapsamında haczi kabil olup olmadığını değil, haczinde madde gerekçesinde de belirtildiği üzere ekonomik yarar bulunup bulunmadığını ya da muhafazasında, satışında güçlük çekilip çekilmeyeceğini takdir ederek haciz talebinin reddine ya da kabulüne karar vermelidir⁵⁵. Diğer bir ifadeyle haczi istenen mal veya hak, İcra ve İflas Kanunu m. 82'de belirtilen haczi caiz olmayan mal ve haklardan olsa bile icra müdürü bunları haczedebilir. Bu durumda haczi kabil olmayan malların haczolunamayacağını yine borçlu şikayet yolunu kullanarak ileri sürecektir.

Akkaya'ya göre icra memurlarının haciz konusunda takdir yetkisine sahip olmasına rağmen uygulamada haciz esnasında haczedilemeyeceği ileri sürülen borçlunun haline münasip evini haczetmesi, memurun bu durumu yanlış nitelendirme olasılığını düşününce daha net anlaşılır. Öyle ki memurun, borçlunun hacze konu evinin, borçlunun haline münasip evi olduğuna kanaat getirerek haczedilemez olduğunu takdir etmesi durumunda, borçlunun bu malı kaçırma olasılığı ortaya çıkar. Böyle bir durumda alacaklı tarafından malın haczedilebilir olduğu mahkemede ileri sürülse ve mahkeme tarafından haczedilebileceğine karar verilse bile mal bir başka

veya reddine karar verir" düzenlemesi karşısında, icra memurunun haczi talep edilen malın bu madde uyarınca haczinin kabil olup olmadığını değerlendirerek, bu doğrultuda haciz talebini yerine getirip getirmeme konusunda takdir yetkisi vardır..." Y. HGK., 02.07.2019 tarihli, 2017/347 E., 2019/837 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.03.2022).

⁵² Özçelik, *İcra Müdürünün Takdir Yetkisi*, s. 287.

⁵³ 6352 sayılı Hükümet Tasarısı Gerekçesinde de "...icra memurunun mal ve hakların haczi konusunda değerlendirme ve takdir yetkisine sahip olduğu açıkça belirtilmek suretiyle uygulamada karşılaşılan tereddütlerin giderilmesi amaçlanmaktadır." şeklinde ifade edilmiştir.

⁵⁴ Kuru, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 194.

⁵⁵ Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 64-66.

kişiyi devredildiğinde haczi bu durumda mümkün olmamaktadır⁵⁶. Diğer bir deyişle icra memuru daha ağır sonuçlarla karşılaşmamak için genellikle uygulamada haczedilemez malları bile haczetmektedir. Diğer bir açıdan da yazar, menfaat dengesinin alacaklı lehine bozulmasını doğru bulmayıp icra mahkemesinin, icra dairesinin değerlendireceği bir hususu değerlendirmesini ise yetki gaspı olarak nitelendirmiştir⁵⁷.

Uyar ise, icra müdürünün haczedilebilirlik konusunda tereddüt yaşaması halinde, eşyanın ya da meskenin haczedilmesinin daha uygun bir çözüm olduğuna kanaat getirmiştir. Zira haczedilen malın, haczedilmez olduğuna mahkeme tarafından karar verildiğinde, mal borçluya iade edilmektedir⁵⁸. Böylelikle telafisi imkansız zararlar oluşmaz.

Hukuk Genel Kurulu, içtihat değişikliğine giderek, icra müdürünün takdir yetkisini haciz sırasında, haczi caiz olmayan mal ve hakların olup olmadığı hususu ile sınırlı tutmuştur. İcra müdürünün, yetkisini aşarak haczi talep edilen malları, haczi caiz olmayan mallar dışında, haczetmemesi bir hakkın sebepsiz sürüncemede bırakılması anlamına gelmekte olduğuna ve bu durumun süresiz şikayet sebebi olacağına karar vermiştir⁵⁹.

Uygulamada ise takibin kesinleşmesi sonrasında alacaklı tarafından, borçlu hakkında UYAP sistemi üzerinden sorgu yapılarak tespit edilen mallar hakkında haciz talebinde bulunulur. İcra müdürü takibin kesinleşmesinin ardından, bu talepte belirtilen borçluya ait taşınmaz ve taşınır malları üzerine haciz işlemi tesis eder. İcra müdürü haciz işlemi tesis ettiği taşınmazın, borçlunun haline münasip evi olup olmadığı hususunda değerlendirme yapamayacağından, talepten itibaren Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne göndereceği müzekkere ile haciz işlemini gerçekleştirir. Diğer bir deyişle, icra daireleri borçlunun mal kaçırma ihtimalini göze almayarak, borçlunun malları hakkında işlem tesis etmektedir.

⁵⁶ Akkaya, “İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu”, s. 848.

⁵⁷ Akkaya, “İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu”, s. 851-852.

⁵⁸ Talih Uyar, vd., *İcra ve İflas Kanununda Yapılan Değişiklikler, Getirilen Yenilikler ve Bu Konulara İlişkin Son İctihatlar*, Ankara Barosu, Ankara 2017, s. 39.

⁵⁹ Y. HGK., 02.07.2019 tarihli, 2017/347 E., 2019/837 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (12.07.2022).

2.1.1.3. Hacizde Tertip (Düzen)

İcra memurunun haczin icrasında takdir yetkisi⁶⁰ bulunmakta olup hacizde tertip ilkesi de bunun bir yansımasıdır. Hacizde tertip (sıra), alacaklının talebi ile borçlunun mal ve haklarına haczin uygulanması aşamasında icra memurunun dikkate alması gerekli olan kurallardır⁶¹. Hacizde tertip ilkesi, ölçülülük ilkesinin⁶² ve menfaat dengesinin⁶³ bir yansımasıdır. İcra ve İflas Kanunu'nda hacizde tertip başlığıyla oluşturulan bir madde bulunmamakta olup hacizde tertip hususunda İcra ve İflas Kanunu m. 85 göz önünde bulundurulmalıdır⁶⁴. İcra ve İflas Kanunu m. 85'in ilk fıkrasında, borçlunun mal ve haklarından alacağa yetecek miktarın haczedilmesi, bu miktarı aşan haczin⁶⁵ yapılamayacağı belirtilmiştir.

Hacizde tertip kuralına göre, icra memuru ilk önce haczedilmezlik kurallarını dikkate almalıdır⁶⁶. Bunun ardından icra memuru öncelikle borçlunun çekişmesiz mallarını haczetmelidir. Ardından çekişmeli malların haczine geçilmelidir⁶⁷. Öncelikle çekişmesiz ardından çekişmeli malların haczedilmesi hususu İcra ve İflas Kanunu m. 85'in ikinci fıkrasının mefhumu muhalifinden çıkarılmaktadır. Zira bu fıkayla ihtiyaten haczedilen mallar ile istihkak iddiasında bulunan malların haczinin, en sonraya bırakılacağı belirtilerek çekişmeli olan malların haczinin en sona bırakılacağı, çekişmesiz malların öncelikle haczedileceği ifade edilmektedir⁶⁸.

Doktrinde bir görüşe göre, çekişmesiz ve çekişmeli mallar da kendi içerisinde tasnife tabi tutulmaktadır. Çekişmesiz mallar içerisinde borçluyu en az zarara uğratacak şekilde, ilk olarak taşınır mallar, çekişmesiz taşınır malların alacağa yetmemesi halinde çekişmesiz taşınmaz mallar haczedilmelidir. Bu mal ve hakların haczedilmesinin ardından çekişmeli malların haczine geçilmelidir. Çekişmeli mallarda

⁶⁰ İİK m 85/son; “Haczi koyan memur borçlu ile alacaklının menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmekle mükelleftir.”

⁶¹ Kudret Aslan, “Hacizde Sıra (Tertip)”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54/2, Ankara 2005, ss. 269-318, s. 311.

⁶² Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 212.

⁶³ Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 206.

⁶⁴ Aslan, “Hacizde Sıra (Tertip)”, s. 314.

⁶⁵ Haciz işlemi, İİK m. 85'te belirtilen alacak, faiz ve masraflar ile sınırlı olarak yapılmalıdır. Bu sınırı aşan hacizler, aşkın ya da taşkın haciz olarak adlandırılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Nilüfer Boran Güneysu, “İcra Hukukunda Aşkın Haciz”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20/4, 2016, ss. 25-60.

⁶⁶ Aslan, “Hacizde Sıra (Tertip)”, s. 307.

⁶⁷ Akkaya, “İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu”, s. 855.

⁶⁸ Kuru, *El Kitabı*, s. 425; Aslan, “Hacizde Sıra (Tertip)”, s. 287.

da yine önce taşınır, sonra taşınmaz mallar haczedilmelidir. Bu görüşe göre önce taşınır sonra taşınmaz malların haczi, taşınmazların borçlu ve ailesi için taşınırlardan daha önemli olmasından ve İcra ve İflas Kanunu 85. maddenin üçüncü fıkrasındaki⁶⁹ ifadeden dolayı olarak çıkarıldığı belirtilmiştir⁷⁰. Başka bir görüşe göre ise taşınmaz ve taşınır mallar bakımından böyle bir sıralama benimsenmemelidir. Zira taşınmaz malların haczi taşınır malların haczinden önce yapılabilir⁷¹. Diğer bir görüşe göre ise önce taşınırların sonra taşınmazların haczedilmesi şeklinde bir düzenlemenin mutlak doğru olmadığı savunulmaktadır. Nitekim İİK m. 85/6'ya göre haciz işlemi uygulayan memur, borçlu ile alacaklı arasındaki menfaati telif etmekle yükümlü tutulmuş olup bu kapsamda belirtilen sıralamanın her somut durumda farklılık arz edeceği belirtilmiştir⁷². Örneğin borçlunun işi ya da kendisi için çok gerekli bulunan taşınır bir eşyası yerine, hiç kullanmadığı bir taşınmaz malı haczedilebilir. Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, borçlunun çok gerekli olan iş makinesi yerine kullanılmayan taşınmazının haczedilmesinin ya da çekişmesiz taşınırlardan önce borçlunun varsa parasının haczedilmesinin tertip ilkesine aykırılık teşkil etmeyeceğini ifade etmiştir⁷³.

Aslan ise çekişmesiz taşınmazın, borçlunun haline münasip evi niteliğinde olması halinde bu malın haczedilmemesini, haciz sırasının borçlunun çekişmeli mallarına geçmesi gerektiğini ifade etmektedir⁷⁴. Borçlunun para gibi satış gerektirmeyen mallarının haczedilmesinin ve borcun ilk olarak buradan karşılanmasının hacizde tertip ilkesine uygun olduğu kanaatindeyiz. İcra ve İflas Kanunu m. 85'in ikinci fıkrasının mefhumu muhalifinden çıkarılan dolaylı sonuca göre ise önce borçlunun çekişmesiz malları ardından çekişmeli malları haczedilmelidir. Ancak borçlunun çekişmesiz taşınırlarından sonra borçlu için çok gerekli olan taşınmaz malının haczedilmesi borçlu için telafisi güç zararlar doğurabilir. Bu durumda icra müdürü tarafından, takdir yetkisi kullanılarak, çekişmesiz taşınmaz malların haczi yerine çekişmeli malların haczine geçilebilir. Diğer bir örnekte ise, borçlunun taşınmaz malı olan bir araziyi kullanmaması halinde öncelikle bu arazinin

⁶⁹ İİK m 85/3; "Ancak haczolunan taşınmaz artırmaya çıkarılmadan borçlu borcun itfasına yetecek taşınır mal veya vadesi gelmiş sağlam alacak gösterirse taşınmaz üzerinde haciz baki kalmak üzere önce gösterilen taşınır veya alacak da haczolunur."

⁷⁰ Kuru, *El Kitabı*, s. 425; Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 256-257; Kuru, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 164; Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 170; L. Şanal Görgün, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2022, s. 153.

⁷¹ Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, s. 305.

⁷² Özçelik, *İcra Müdürünün Takdir Yetkisi*, s. 232-233; Aslan, "Hacizde Sıra (Tertip)", s. 285.

⁷³ Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 206.

⁷⁴ Aslan, "Hacizde Sıra (Tertip)", s. 309.

haczi yapılabilmelidir. Zira her somut durum kendi içerisinde, icra müdürünün takdir yetkisi çerçevesinde çözümlenmelidir.

İcra ve İflas Kanununa eklenen "Konutta Haciz" başlıklı 79/a maddesinin⁷⁵ getiriliş amacının borçlu ve ailesinin yaşam faaliyetlerinin merkezini ve özel hayatını korumak olduğu söylenebilir. Zira konutta haciz işleminin; icra müdürünün kararının, icra mahkemesinin onayına sunulması koşuluyla mümkün olacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda borçlu ile ailesi için özel bir öneme sahip meskenin, hacizde tertip aşamasında da dikkate alınması gerekmektedir.

Hacizde tertip ilkesine aykırılık hali, doktrinde savunulduğu üzere işlemin hadiseye uygun olmaması nedeniyle şikayet konusu yapılabilir⁷⁶. Borçlunun haline münasip evinin haczedilmesi halinde, borçlu şikayet yoluna başvurarak işlemin iptalini mahkeme nezdinde talep edebilir. Bu durumda malik olmayan eşin de, hacizde tertip ilkesine uyulmadığını ileri sürerek, haciz işlemine karşı şikayette bulunabileceği kabul edilmelidir⁷⁷.

2.2. Borçlunun Haline Münasip Evi Kavramı

2.2.1. Genel Olarak

Alacaklının başlattığı icra takibinin kesinleşmesi halinde haciz talebi ile borçlu hakkında icra memurları tarafından haciz işlemi tesis edilmektedir. Hacizden sonra haczedilen mallar alacaklıya devredilmez, paraya çevrilir ve bu bedelden borç miktarı kadar olan kısım alacaklıya ödenmektedir⁷⁸. İcra ve İflas Hukukunun temel kurallarından biri de alacaklının ayni değil, nakdi diğer bir ifade ile para ile tatmin edilmesidir. Bu kurala göre borçlunun malları haczedildiğinde, mallar alacaklıya teslim edilmeyip icra dairesi bu malları satarak satış bedelinden alacaklıya borç tutarını ödemektedir⁷⁹.

⁷⁵ 05.04.2023 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 7445 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile İcra ve İflas Kanunu’na "Konutta Haciz" başlıklı 79/a maddesi eklenerek, konutta haciz işleminin; icra müdürünün kararının, icra mahkemesinin onayına sunulması koşuluyla mümkün olacağı belirtilmiştir.

⁷⁶ Aslan, “Hacizde Sıra (Tertip)”, s.311.

⁷⁷ Gökçen Topuz, “Aile Konutunun Haczi ve Kiralanan Aile Konutunun İlamsız İcra Yoluyla Tahliyesi”, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3/1, 2008, ss. 271-291, s. 278.

⁷⁸ Pekcanitez, vd., *Ders Kitabı 6. Bası*, s. 153.

⁷⁹ Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 245.

Kural olarak borçlunun paraya çevrilebilen her türlü malı ve hakkı haczedilebilir⁸⁰. Ancak ekonomik değeri olmayan, borçlu için manevi değer ifade eden mallar haczedilmemelidir⁸¹. Ayrıca maddi hukuka göre başkalarına devredilemeyen kişisel haklar ile özel kanunlarda haczedilemeyeceği belirtilen mal ve haklar da haczedilmemelidir.

Kanun koyucu borçlunun ve ailesinin insan onuruna uygun yaşaması, borçlunun ekonomik varlığını devam ettirebilmesi, devlete veya başkalarına muhtaç olmaması, alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesinin sağlanması ve silahların eşitlenmesi⁸² amacıyla İcra ve İflas Kanunu'nda bazı mal ve hakların kısmen veya tamamen haczedilemez olduğunu açıkça düzenlemiştir⁸³. Bu düzenleme ile birlikte, sosyal devlet ilkesinin bir yansıması olarak, borçlunun tüm mallarının haczedilmesiyle, borcundan dolayı topluma muhtaç hale gelmesi önlenmiş olup borçlunun yaşama hakkının korunması amaçlanmıştır⁸⁴.

Borçlunun haline münasip evinin haczedilemeyeceğine ilişkin kural İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinin 12. bendinde belirtilmiş olup bu kurala benzer bir madde İsviçre Hukuku'nda düzenlenmediği⁸⁵ gibi Alman Hukuku'nda da düzenlenmemiştir⁸⁶. Kanun koyucu tarafından, borçlunun haline münasip evinin haczedilemeyeceğine ilişkin düzenlemesiyle borçlu lehine düzenleme yapılmıştır⁸⁷. Borçlunun haline münasip evinin haczedilmeyeceği düzenlemesi ile borçlunun barınma ihtiyacı ve mülkiyet hakkı ile birlikte borçlu ile birlikte yaşayan kişilerin barınma ihtiyacına da, alacaklının alacak hakkı karşısında üstünlük tanınmıştır. Zira alacaklının alacağına kavuşması için yapılan haciz işlemi borçlu ve ailesinin asgari yaşam standardına, ekonomik ve sosyal koşullarına zarar vermemelidir⁸⁸. Çalışmanın

⁸⁰ Aşık, “Borçlu ve Ailesinin Yaşamı için Gerekli Mal ve Alacakların Haczedilmezliği Bu Kurallarda Değişiklik İhtiyacı”, s. 35.

⁸¹ Postacioğlu ve Altay, *İcra Hukuku Esasları*, s. 412; Karşlı, *İcra Hukuku Ders Kitabı*, s. 477.

⁸² Silahların eşitliğine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Emel Hanağası, *Medeni Yargılama Hukukunda Silahların Eşitliği*, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara 2016.

⁸³ Çiftçi, *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*, s. 221; Ziyet Seldağ Ceylan, Haczedilmezlik ve Kısmen Haczedilmeyen Mallar, *Türkiye Noterler Birliği Dergisi*, S. 109, 2001, ss. 51-57, s. 52.

⁸⁴ Aşık, “Borçlu ve Ailesinin Yaşamı için Gerekli Mal ve Alacakların Haczedilmezliği Bu Kurallarda Değişiklik İhtiyacı”, s. 41-42.

⁸⁵ Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, s.183.

⁸⁶ Aşık, “Borçlu ve Ailesinin Yaşamı için Gerekli Mal ve Alacakların Haczedilmezliği Bu Kurallarda Değişiklik İhtiyacı”, s. 55; Alper Uyar, “Mesken Haczi”, *İzmir Barosu Dergisi*, 79/3, 2014, ss. 257-269, s. 257.

⁸⁷ Mert Namlı, *İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi*, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2019, s. 117

⁸⁸ Postacioğlu ve Altay, *İcra Hukuku Esasları*, s. 410.

bu aşamasında tamamen haczedilemeyen mal ve haklardan biri olan borçlunun haline münasip evi düzenlemesinde yer alan ev terimi ile haline münasip ev terimi açıklanacak olup bu kapsamda borçlunun haline münasip evinin aile konutu ile ilişkisi incelenecektir.

2.2.2. Ev (Konut, Mesken) Kavramı

Türk Dil Kurumuna göre evin tanımı “*Yalnız bir ailenin oturabileceği biçimde yapılmış yapı*” şeklinde ifade edilmiştir⁸⁹. Günlük yaşamda ev, konut, mesken ifadeleri aynı anlamda kullanılmaktadır⁹⁰. Borçlunun haline münasip evi teriminde yer alan ev, yerel adetlere göre konut olarak kullanılan ya da kullanılmaya uygun olan yerlerdir⁹¹. Bu nedenle ev terimi, bağımsız ev, bir apartman dairesi ya da bir konut üzerinde iştirak veya müşterek mülkiyet payını ifade etmektedir⁹². Bu bağlamda boş arsa mesken olarak kabul edilemez⁹³.

İcra ve İflas Kanunu m. 82 anlamında ev, minimum şartlarla oturmaya elverişli olan yerlerdir. Yargıtay bir kararında evin barınak olmasından dolayı meskeniyet iddiasının reddine dair karar verilemeyeceğini, hacze konu evin minimum şartlarda barınmayı sağlamasının yeterli olacağını ifade etmiştir⁹⁴. Yargıtay borçlunun evinin bağ evi⁹⁵ veya yazlık⁹⁶ olması hallerinde de benzer karar vermiştir. Bu nedenle minimum şartlarla barınma ihtiyacını karşılayan barınak, yazlık, bağ evi gibi yerler hakkında da meskeniyet iddiasında bulunulabilir.

Günümüzde taşınmaz yapılara erişimin ekonomik nedenlerle zorluğu, insanları asgari düzeyde barınma ihtiyacını karşılamak amacıyla konteyner vb. taşınır yapılara ihtiyacın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ayrıca günümüzde doğal afet nedeniyle konteyner gibi taşınır yapıların konut olarak kullanımı artmıştır. Minimum barınma

⁸⁹ <https://sozluk.gov.tr>, e.t. 15.05.2023.

⁹⁰ Gülfem Akkiran, *Borçlunun Haline Münasip Evinin Haczedilmezliği*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 45.

⁹¹ Baki Kuru, “Haczi Caiz Olmayan Şeyler”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19/1-4, 1962, ss. 277-326, s. 305; Muzaffer Aydın, *Haczedilemeyen Mal ve Haklar*, Adalet Yayınevi, Ankara 2012, s. 36; Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, s. 223.

⁹² Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 286.

⁹³ Uğur Bulut, “Borçlunun Hâline Münasip Evi Üzerinde İpotek Tesisi ve Haczedilmezlikten Feragat”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12/Özel Sayı, 2010, s.1073-1103, s. 1077.

⁹⁴ Y. 12. HD., 31.03.2005 tarihli, 2005/2976 E., 2005/6893 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (15.05.2023).

⁹⁵ Y. 12. HD., 02.10.1996 tarihli, 1996/10745-11547 sayılı kararı, Akil, “Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (IIK 82/12)”, s. 778.

⁹⁶ Y. 8. HD., 21.04.2015 tarihli, 2014/8940 E., 2015/9026 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (15.05.2023); Y. 12. HD., 04.12.2006 tarihli, 2006/20155 E., 2006/22861 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (15.05.2023).

ihtiyacını karşılayan konteyner gibi yapılar taşınır olduğundan, bu yapılar hakkında meskeniyet iddiasında bulunulamayacağı kanaatindeyiz. Aynı şekilde karavan gibi tekerlekli yapıların da barınma ihtiyacını karşıladığından konut olarak kullanılması mümkündür⁹⁷. Ancak çalışma konusunu oluşturan borçlunun haline münasip evinin, taşınmaz niteliğinde olması gerekmektedir. Nitekim Yargıtay kararlarında da meskeniyet iddiasının taşınmazlar için mümkün olduğu ifade edilmiştir⁹⁸.

Doktrinde minimum şartlarda barınma imkanını sağlayan çadır, çardak, kayık, samanlık gibi yerlerin de ev kavramına dahil olduğunu ifade eden görüşler mevcuttur⁹⁹. Ancak kulübe, baraka, çardak gibi hafif yapıların taşınır mal hükümlerine tabi olduğu ve tapu kütüğünde gösterilmediği ise Türk Medeni Kanunu'nun 728. maddesinde belirtilmiştir. Bu kapsamda belirtilen taşınır yapıların borçlunun haline münasip evi kapsamında yer almadığı kanaatindeyiz.

İcra ve İflas Kanunu m. 82'de belirtilen ev terimi tapuya kayıtlı olan ya da olmayan konutları da ifade etmektedir. Diğer bir ifade ile meskenin tapuya kayıtlı olması ya da tam teşekküllü mesken niteliğinde olması bir koşul değildir. Nitekim Yargıtay bir kararında meskeniyet şikayetine konu konutun tapuda kayıtlı olmasının ya da tam olarak oturmaya elverişli olmasının meskeniyet şikayetinin incelenmesi için şart olmadığını ifade etmiştir¹⁰⁰. Bu nedenle borçlunun meskeniyet iddiasında bulunacağı konutun tapuya kayıtlı olması gerekmemekte olup konutun minimum şartlarla oturmaya elverişli bulunması yeterlidir.

2.2.3. Haline Münasip Ev Kavramı

Haczedilmezlik kuralları, borçlu ve alacaklı arasındaki menfaat dengesini sağlamanın¹⁰¹ yanı sıra üçüncü kişilerin kişilik haklarının ve onurunun korunması ile borçlunun ailesinin korunmasına da hizmet etmektedir¹⁰². Tamamı haczedilemeyen mal ve haklardan biri olan borçlunun haline münasip evi düzenlemesi ile borçlu ve

⁹⁷ Murat Doğan, *Konut ve Çatılı İşyeri Kira Sözleşmelerinin Sona Ermesi*, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2011, s. 29.

⁹⁸ Y. 12. HD., 18.05.2021 tarihli, 2021/3372 E., 2021/4925 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (15.05.2023).

⁹⁹ Taylan Özgür Kiraz, *İsviçre Federal Mahkemesi'nin Bir Kararı Çerçevesinde Takip Hukukunda Şikayet Eden Taraf Bakımından İlgili Kavramı*, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s. 561-562.

¹⁰⁰ Y. 12. HD., 19.03.2007 tarihli, 2007/2808 E., 2007/5129 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (15.05.2023).

¹⁰¹ Aşık, "Borçlu ve Ailesinin Yaşamı için Gerekli Mal ve Alacakların Haczedilmezliği Bu Kurallarda Değişiklik İhtiyacı", s. 38.

¹⁰² Namli, *İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Hacı ve Paraya Çevrilmesi*, s. 33.

ailesinin topluma muhtaç olmasının önlenmesi diğer bir ifade ile onurunun korunması amaçlanmaktadır¹⁰³.

Tamamı haczedilemeyen mal ve haklardan biri olan borçlunun haline münasip evi düzenlemesinin lafzında borçluya yer verilmesi sadece borçlunun sosyal ve ekonomik durumunun dikkate alınacağı şeklinde anlaşılmamalıdır. Borçlunun meskeni hakkında yapılan haciz işlemi sadece borçluyu değil, borçlu ile birlikte yaşayan kişileri de olumsuz olarak etkilemektedir¹⁰⁴. Zira mesken, borçlu ve ailesinin yaşam faaliyetlerinin merkezidir¹⁰⁵. Bu bağlamda evin borçlunun haline uygunluğu borçlunun ve ailesinin sosyal durumuna ve ihtiyaçlarına göre belirlenmektedir¹⁰⁶. Bu düzenleme ile borçlunun ailesiyle birlikte yaşadığı, yerel adetlere göre konut olarak kullanılmaya uygun yerler anlaşılmaktadır¹⁰⁷.

Borçlunun haline münasip evinin tespitinde, konutun niteliği gereği borçlu ile birlikte yaşayan kişilerin ihtiyaçları ve sosyal durumu da göz önünde bulundurulmaktadır¹⁰⁸. Zira borçlunun haline münasip evi düzenlemesi ile borçlu ile birlikte yaşadığı kişilerin de menfaatinin korunması amaçlanmıştır¹⁰⁹. Bu nedenlerle aile teriminin geniş anlamda aile kavramını ifade ettiği, borçlunun bakmakla yükümlü olduğu ve aynı konutta yaşayan kişilerden oluştuğu kabul edilmektedir¹¹⁰. Nitekim Yargıtay kararlarında da görüldüğü üzere borçlunun haline uygun evinin, borçlu ve ailesinin ekonomik ve sosyal durumu göz önünde bulundurularak belirlendiği ifade edilmektedir¹¹¹.

¹⁰³ Çiftçi, *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*, s. 100.

¹⁰⁴ Bulut, “Borçlunun Hâline Münasip Evi Üzerinde İpotek Tesisi ve Haczedilmezlikten Feragat”, s. 1076.

¹⁰⁵ Bulut, “Borçlunun Hâline Münasip Evi Üzerinde İpotek Tesisi ve Haczedilmezlikten Feragat”, s. 1073.

¹⁰⁶ Mustafa Reşit Belgesay, *İcra ve İflas Kanunu Şerhi*, 2. Baskı, İstanbul 1948, s. 229; İbrahim Aşık, *İcra Sözleşmeleri*, Turhan Kitabevi, Ankara 2006, s.123; Kuru, “Haczi Caiz Olmayan Şeyler”, s. 305.

¹⁰⁷ Uyar, “Mesken Haczi”, s. 257.

¹⁰⁸ Özçelik, *İcra Müdürünün Takdir Yetkisi*, s. 297; Borçluyla birlikte yaşayan evcil hayvanın da haline münasip evin tespitinde dikkate alınması gerektiği hakkında bkz. Serhat Sarısözen, “İcra ve İflas Hukukunda Canlı Haczi”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10/2, 2015, ss. 53-97, s. 59-60.

¹⁰⁹ Bulut, “Borçlunun Hâline Münasip Evi Üzerinde İpotek Tesisi ve Haczedilmezlikten Feragat”, s. 1099.

¹¹⁰ Mehmet Kamil Yıldırım ve Nevhis Deren Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku*, 7. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2016, s. 147.

¹¹¹ Y. HGK., 19.09.2012 tarihli, 2012/332 E., 2012/595 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (12.04.2023); Y. HGK., 04.05.2011 tarihli, 2011/127 E., 2011/265 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (12.04.2023); Y. 12. HD., 05.04.2021 tarihli, 2020/8953 E., 2021/4020 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (12.04.2023); Y. 12. HD., 28.01.2014 tarihli, 2013/36002 E., 2014/2233 K. sayılı kararı, lexpera.com.tr, (12.05.2023); Y. 8. HD., 30.11.2015 tarihli, 2015/19961 E., 2015/21474 K. sayılı kararı, lexpera.com.tr, (12.05.2023); Y. 8. HD., 28.01.2016 tarihli, 2015/21608 E., 2016/1410 K. sayılı kararı, lexpera.com.tr, (12.05.2023).

İcra ve İflas Kanunu 82. maddede belirtilen borçlunun haline münasip evi terimi ile borçlunun ve borçlu ile birlikte yaşayan kişilerin sosyal ve ekonomik durumu dikkate alınmaktadır. Bu durumda borçlunun ekonomik durumu ve sosyal mevkisi, yaşı, mesleği, sıfatı haline münasip evin belirlenmesi bakımından önemli olmakla birlikte borçlunun lüks sayılabilecek bir meskende ikamet etmesini de gerektirmemelidir¹¹². Diğer bir ifade ile borçlunun haline münasip evi, borçlunun toplumsal ve ekonomik durumu, birlikte yaşadığı kişilerin sayısı, sosyal gereksinimleri göz önünde bulundurularak tespit edilir¹¹³.

Aile kavramının tanımı, İcra ve İflas Hukuku çerçevesinde açıklanmamıştır. TMK’de ise aile kavramı, dar, geniş ve en geniş olarak farklı şekillerde açıklanmıştır. Sadece karı ve kocadan oluşan aile, dar anlamda aileyi açıklamaktadır¹¹⁴. Geniş anlamda aile kavramı ise karı, koca ve en az bir çocuktan oluşan aileyi ifade etmektedir¹¹⁵. Diğer bir ifade ile resmi olarak evli bulunan karı ve koca dar anlamda aileyi oluşturmaktadır. Dar anlamda aileye en az bir çocuğun eklenmesiyle birlikte geniş anlamda aile oluşmaktadır. En geniş anlamda aile ise, ev başkanının yönetiminde aile olarak yaşayan kişilerden oluşan birlikteliktir. Bu birliktelik kayın ve kan hısımlığı gibi kanundan doğabileceği gibi sözleşmesel ilişkilerden de doğabilir. Aşçı, bekçi ve hizmetçi gibi kişilerin ev başkanının yönetiminde yer aldığı birliktelikler, sözleşme ile ortaya çıkan birlikteliklerden olup en geniş anlamda aile terimine bu kişilerin de dahil olduğu kabul edilmektedir¹¹⁶.

Doktrinde borçlunun ve borçlu ile birlikte yaşayan eşin, çocukların, ergin olan çocuğun, borçlunun bakmakla yükümlü olduğu ve birlikte yaşadığı kişilerin aile

kararı, lexpera.com.tr, (12.05.2023); Y. 12. HD., 25.02.2016 tarihli, 2015/27773 E., 2016/5343 K. sayılı kararı, lexpera.com.tr, (12.05.2023); Y. 12. HD., 11.07.2011 tarihli, 2011/511 E., 2011/15160 K. sayılı kararı, lexpera.com.tr, (12.05.2023) Y. 12. HD., 20.09.2004 tarihli, 2004/14955 E., 2004/19722 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (12.05.2023).

¹¹² Y. 12. HD., 14.04.2008 tarihli, 2008/5273 E. 7607 K. sayılı kararı, Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 15; Mehmet Yalçın, “*İcra ve İflas Hukukunda Mesken Haczi*”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, s. 48; Y. 12. HD., 17.09.2012 tarihli, 2012/8971 E., 2012/26584 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 8. HD., 28.01.2016 tarihli, 2015/21608 E., 2016/1410 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. HGK., 04.05.2011 tarihli, 2011/127 E., 2011/265 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. HGK., 19.09.2012 tarihli, 2012/332 E., 2012/595 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

¹¹³ Damla Gürtürk, “Borçlunun Haline Münasip Evinin Tasarrufun İptali Davasına Konu Olup Olamayacağı Sorunu”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18/36, 2019, ss. 95-117, s. 101.

¹¹⁴ Şükran Şıpka, *Aile Konutu İle İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası*, Beta Yayıncılık, 2. Bası, İstanbul 2004, s. 75.

¹¹⁵ Ömer Uğur Gençcan, *Aile Hukuku*, Yetkin Yayınları, 1. Bası, Ankara 2011, s. 140.

¹¹⁶ Gençcan, *Aile Hukuku*, s. 140.

kavramı içerisinde düşünülmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu kapsamda aile teriminin, borçlunun kan ya da kayın hısımlarını içerir şekilde geniş yorumlanabileceği ifade edilmektedir¹¹⁷. Bir görüş de bu yoruma katılmakla birlikte borçlunun bulunduğu öznel durumların ve borçlunun bulunduğu yörenin örf ve adetleri de dikkate alınarak borçlunun birlikte yaşadığı kişilerin aile kavramı içerisine bulunup bulunamayacağı belirlenmelidir¹¹⁸. Doktrinde karşıt görüşü savunan, aile teriminin dar anlamda düşünülmesi gerektiğini ifade eden görüşler de bulunmaktadır¹¹⁹.

Borçlunun kan veya kayın hısımlarının dışında akrabalık bağı bulunmayan kişilerin borçlunun aile terimi içerisinde nitelendirilmesi ise Dönmez'e göre mümkündür. Zira somut duruma göre borçlunun kan ve kayın hısımlarından olmayan kişilerin de borçlu ile birlikte yaşaması zorunlu olabilir. Konut hakkında borçlunun haline münasipliği araştırılırken, somut duruma göre bu kişilerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir¹²⁰. Bu kapsamda borçlu ile birlikte yaşayan ve borçluyla biyolojik bağlantısı olmayan kişilerin de aile kavramı içerisinde değerlendirilebilmesi mümkündür. Zira evin haline münasipliği, borçlu ile birlikte hacze konu konutta yaşayan ve haczedilmezliğin ileri sürülmesinde menfaati olan kişilerin göz önünde bulundurulması ile araştırılmalıdır¹²¹. Nitekim Yargıtay da bir kararında, aile teriminin geniş anlamda aile terimini ifade ettiğini, bu anlamda borçlu ile birlikte yaşayan, borçlunun bakmakla yükümlü olduğu kişileri kapsadığını belirtmiştir¹²².

¹¹⁷ Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 22; Bulut, "Borçlunun Hâline Münasip Evi Üzerinde İpotek Tesisi ve Haczedilmezlikten Feragat", s. 1078; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku*, s. 147; Recep Akcan, "Borçlunun Haline Münasip Evi ve Bilirkişiye Başvurulması", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20/1, Konya 2012, ss. 79-100, s. 83.

¹¹⁸ Akil, "Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK 82/12)", s. 781; Gürtürk, "Borçlunun Haline Münasip Evinin Tasarrufun İptali Davasına Konu Olup Olamayacağı Sorunu", s. 102.

¹¹⁹ Nazif Kaçak, *Açıklama ve İçtihatlarla Haczedilemezlik*, Ankara 2006, s. 52; Behçet Hüdayioğlu, *538 sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikleriyle İcra ve İflas Kanunu ve Tatbikatı*, Ankara 1967, s. 114.

¹²⁰ Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası (İİK 82/12)*, s. 23.

¹²¹ Bulut, "Borçlunun Hâline Münasip Evi Üzerinde İpotek Tesisi ve Haczedilmezlikten Feragat", s. 1078.

¹²² Y. HGK., 04.05.2011 tarihli, 2011/127 E., 2011/265 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (10.05.2023); Y. HGK., 19.09.2012 tarihli, 2012/332 E., 2012/595 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (10.05.2023); Y. 12. HD., 08.02.2021 tarihli, 2020/5631 E., 2021/1217 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (12.04.2023); Y. 12. HD., 03.10.2018 tarihli, 2018/3922 E., 2018/9120 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (05.04.2023); Y. 12. HD., 03.05.2018 tarihli, 2016/31294 E., 2018/4174 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (12.04.2023); Y. 8. HD., 10.02.2014 tarihli, 2013/14423 E., 2014/1999 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (12.04.2023); Y. 12. HD., 03.10.2011 tarihli, 2011/2567 E., 2011/17830 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (05.04.2023); Y. 12. HD., 06.07.2015 tarihli, 2015/8370 E., 2015/19156 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (05.04.2023).

Doktrinde borçlunun haline münasip evi hakkındaki kanuni düzenlemenin, borçlunun haklarını tam olarak korumadığı ifade edilmektedir. Bir görüşe göre kanuni düzenleme sadece ev sahibi olan borçluyu koruyucu bir düzenleme olup bunun yanında para biriktirme yoluyla ev sahibi olma düşüncesini gerçekleştirmek isteyen kirada oturan borçluyu korumamaktadır. Bu bağlamda bendin eşitlik ilkesine uygun olmadığını belirterek bankada para biriktiren borçlunun barınma ihtiyacını koruma altına almak adına belli bir sürelik olsa da kira bedelinin borçluya bırakılması şeklinde genel bir düzenlemenin yapılmasını gerekli görmektedir¹²³. Doktrinde bir başka görüş ise borçlunun haczi caiz olmayan mallardan biri olan borçlunun haline münasip evinin haczedilmezliği kuralının kaldırılması gerektiğini, borçlunun ve ailesini koruyucu başka bir maddenin düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda düzenlemenin tamamen kaldırılarak borçlu ve ailesinin barınma ihtiyacına uygun, asgari şartlardaki evin belirli bir sürelik kira bedelinin haczedilemeyeceğine ilişkin düzenlemenin getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir¹²⁴.

2.2.4. Aile Konutu Kavramı

Hukuk sistemimizde öncesinde var olmayan aile konutu kavramı, 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu' nun (TMK) 194, 240, 254, 279 ve 652. maddelerinde yer almıştır¹²⁵.

Türk Medeni Kanunu' nun 193. maddesi ile eşlerin hukuki işlem özgürlüğü açıklanmış olup 194. maddesi ile hukuki işlem özgürlükleri bazı işlemler bakımından sınırlandırılmıştır. Bu madde ile aile konutu hakkında yapılan satım, kira ve diğer sınırlayıcı işlemlerin diğer eşin rızası ile mümkün olacağı belirtilmiştir.

Aile konutu kavramı, Kanun'da açıklanmasa da 194. maddenin gerekçesinde eşlerin bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdiği, yaşantısına buna göre yön verdiği, acı ve tatlı günleri içinde yaşadığı, anılarla dolu bir alan şeklinde tanımlanmıştır¹²⁶.

Aile konutu, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 01.01.2002 tarihli ve 2002/7 sayılı genelgesinde tanımlanmıştır. Ancak 2002/7 numaralı genelge, "Aile Konutu -

¹²³ Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 200.

¹²⁴ Aşık, "Borçlu ve Ailesinin Yaşamı için Gerekli Mal ve Alacakların Haczedilmezliği Bu Kurallarda Değişiklik İhtiyacı", s. 66-67.

¹²⁵ Murat Doğan, "Medenî Kanunun Getirdiği Yeni Bir Müessese: Aile Konutu", *Atatürk Üniversitesi Erzinan Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6/1-4, 2002, ss. 285-300, s. 285.

¹²⁶ Nami Barlas, "Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Eşler Arası Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları", *Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu'na Armağan*, Ankara 2004, s. 122, dipnot 22.

Mal Rejimleri - Çocuk Malları” konulu 11.06.2014 tarih ve 2014/4¹²⁷ sayılı genelge ile kaldırılmış olup aile konutunun tanımı bu genelge ile yeniden oluşturulmuştur. 11.06.2014 tarih ve 2014/4 sayılı genelgeye göre, aile konutu eşlerin birlikte seçtiği ve yönettiği, yaşam faaliyetlerinin tümünü gerçekleştirdikleri konuttur.¹²⁸

Doktrinde aile konutunun tanımları farklı yorumlarla oluşturulmuştur¹²⁹. Doktrinde baskın görüşe göre, aile konutu evlilik birliği içerisindeki eşlerin yaşamsal faaliyetlerini gerçekleştirdikleri, acı ve tatlı günlerini yaşadıkları, barınma gereksinimlerini karşıladıkları, hukuka aykırı amaç için kullanılmayan ve aile için özel anlam taşıyan yaşam merkezidir¹³⁰.

Kanaatimizce, doktrin ve Türk Medeni Kanunu’nun 194. maddesinin gerekçesinde yapılan tanımlar göz önünde bulundurularak aile konutu, evli olan eşlerin birlikte seçtiği¹³¹, aile hayatlarının merkezi olarak kullanılan, hukuka aykırı amaçla kullanılmayan ve aile için önem arz eden konutu ifade etmektedir.

Eşlerin ortak yaşamlarını sürdürdükleri aile konutu, kira yoluyla edinilebileceği gibi satın alma yoluyla da edinilebilir. Eşlerin birine ait ya da her ikisinin ortak mülkiyetinde olan konut, eşlerin bütün yaşam faaliyetlerini geçirdikleri yer olması koşuluyla aile konutu olarak ifade edilebilir¹³².

Aile konutu hakkında haciz işleminin tesis edilmesi ve konutun bu nedenle cebri icra ile satılması, Türk Medeni Kanunu m. 194 kapsamında olmayıp diğer eşin rızasını gerektiren işlemlerden değildir. Zira Türk Medeni Kanunu 194. madde ile aile konutu hakkında yapılan borçlandırıci ya da tasarruf işlemlerinde eşin rızası istenmektedir¹³³.

¹²⁷ <https://www.tkgm.gov.tr/aile-konutu-mal-rejimleri-cocuk-mallari-20144-ile-ilgili-genelge>.

¹²⁸ “...aile konutu, eşlerin bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdikleri mekandır. Eşler, evlilik birliğini beraberce yürütür ve yönetirler. Oturdıkları konutu da birlikte seçerler. Aile konutu tektir.”

¹²⁹ Aile konutunun belli bir tanımının oluşturulması yerine her somut olaya uygun olarak değerlendirme yapılması gerektiği hakkında bkz. Şebnem Nebioğlu Öner, “Aile Konutunun Özellikleri, Unsurları, Koruma Süresi ve Koruma Nedenleri”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 97, Kasım 2011, ss. 117-154, s. 121.

¹³⁰ Şıpka, *Aile Konutu İle İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası*, s. 83; Doğan, “Medenî Kanunun Getirdiği Yeni Bir Müessese: Aile Konutu”, s. 286; Fuat Saatçioğlu, *Aile Konutu ve Şerhi*, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul 2016, s. 54; Oğuzhan Ertekin, *Aile Konutu ve Aile Konutu Şerhi*, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2021, s.22.

¹³¹ Resmi olmayan, fiilen birlikte yaşanan konutlar aile konutu olarak nitelendirilemez. Bkz. Şıpka, *Aile Konutu İle İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası*, s. 77-78; Oğuz Atalay, Türk Medeni Kanunu’nda Aile Hukuku Mal Rejimlerine İlişkin Hükümlerin Takip Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, (Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı, 9-10 Kasım 2002), s. 54; Ahmet Mithat Kılıçoğlu, *Medeni Kanunumuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler*, Turhan Kitabevi, 3. Baskı, Ankara 2014, s. 47.

¹³² Topuz, “Aile Konutunun Haczi ve Kiralanan Aile Konutunun İlamsız İcra Yoluyla Tahliyesi”, s. 272.

¹³³ Şıpka, *Aile Konutu İle İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası*, s.119-120.

İcra takibinin kesinleşmesi sonucunda aile konutu üzerine haciz işleminin uygulanması halinde ise eşin rızası gerekmemektedir.

Şıpka, Türk Medeni Kanunu'nun 194. maddesinin cebri icra işlemleri hakkında uygulanmamasını eleştirmektedir. Cebri icra işlemleri sonucunda aile konutunun haczinde eşin rızasının bulunmamasının diğer eş tarafından kötüye kullanılabileceğini göz önünde bulundurarak, İsviçre Hukuku'nda olduğu gibi, borçlu eş hakkında başlatılan icra takibi sonucunda aile konutunun haczedilmesi halinde borçlu olmayan eşe de ödeme ya da icra emrinin gönderilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu yönde bir düzenlemenin Türk hukuk sisteminde de yapılmasının gerekliliğini savunmaktadır. Aile konutunun, İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinin 12. bendinde belirtilen borçlunun haline münasip evi niteliğinde bulunması halinde bu maddenin sağladığı korumadan yararlanabileceğini, borçlunun eşinin haczedilmezliği mahkeme nezdinde yedi günlük süreye bağlı olmadan, icra takibi bitinceye kadar ileri sürebileceğini belirtmektedir¹³⁴. Serdar bu görüşe katılmakla birlikte, aile konutu hakkında haciz işlemi tesis edildiğinde haczin malik olmayan eşe de bildirilmesi şeklinde bir düzenlemenin yapılabileceğini önermektedir. Zira bu bildirim ile, haczedilen konut hakkında diğer borçlunun eşinin de bilgisi olabilecek ve eş şikayet yoluna başvurabilecektir¹³⁵.

Topuz ise ödeme emrinin takibin taraflarına gönderilebileceğini, itiraz etme hakkının da yine takibin taraflarında olduğunu belirterek Şıpka'nın görüşüne katılmamaktadır. Zira İsviçre Hukuku'nda eşe ödeme emri gönderilmesinin, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip kapsamında uygulandığını, diğer takip yollarında eşe ödeme emri gönderilmediğini belirtmektedir. Topuz, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte ve aile konutunun ilamsız tahliyesinde ödeme emrinin, malik olmayan eşe de yollanabileceğini ve bu kapsamda eşin de itiraz etme hakkının bulunacağını öneri olarak getirmiştir¹³⁶. Aynı zamanda, aile konutunun haczedilmesiyle birlikte 103 davetiyesinin bir örneğinin eşe de tebliğ edilmesi gerektiğine dair kanuni düzenlemesinin yapılmasıyla eşin de haczedilmezlik iddiasını mahkeme nezdinde ileri sürebileceğini belirtmiştir¹³⁷.

¹³⁴ Şıpka, *Aile Konutu İle İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası*, s. 122.

¹³⁵ İlknur Serdar, "1756 (2014/4) Sayılı Genelge Kapsamında Aile Konutu Şerhi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21/2, 2019, ss. 583-628, s. 624.

¹³⁶ Topuz, "Aile Konutunun Haczi ve Kiralanan Aile Konutunun İlamsız İcra Yoluyla Tahliyesi", s. 274-275.

¹³⁷ Topuz, "Aile Konutunun Haczi ve Kiralanan Aile Konutunun İlamsız İcra Yoluyla Tahliyesi", s. 276-277.

Önemle belirtilmelidir ki, Türk Medeni Kanunu'nun 194. maddesinde belirtilen aile konutu terimi ile İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinin 12. bendinde belirtilen borçlunun haline münasip evi terimi her zaman örtüşmemektedir. Zira borçlunun satın aldığı ancak kiraya vererek işine yakın ya da çocuklarının okuluna yakın bir evde kirada oturması örneğinde, bilirkişi incelemesi neticesinde borçlunun haline münasip evi niteliğinde olduğu tespit edilen borçlunun kiraya verdiği ev haczedilemeyecektir. Ancak kiraya verdiği evin borçlu için aile konutu niteliğinde olduğu söylenemeyecektir. Zira bu örnekte borçlunun kirada oturduğu ev, borçlunun aile konutu olup bu durumda aile konutu kavramı ile borçlunun haline münasip evi kavramının ayrıldığını söyleyebiliriz.

Başka bir örnek vermek gerekirse, ikincil nitelikte olan yazlık, yayla evi, bağ evi, yat, karavan gibi tatil ya da eğlence amaçlı kullanılan konutların, ailenin yaşam merkezi olarak kullanılmadığı durumlarda aile konutu olarak nitelendirilmesi mümkün değildir¹³⁸. Ancak borçlunun sadece tatil ve eğlence amaçlı evi bulunuyorsa, bunun dışında evi yoksa ve bilirkişi incelemesi neticesinde borçlunun haline uygun evi olduğuna kanaat getirilmişse konutun, borçlunun haline münasip olduğu söylenebilecektir.

Doktrinde bir görüşe göre, borçlu ve ailesinin birden fazla eve ihtiyacı bulunması halinde, ihtiyacın bulunduğu hususuna kanaat getirilirse birden fazla evin borçluya bırakılabileceği ifade edilmektedir¹³⁹. Borçlunun birden fazla evinin olması halinde bu evlerin, borçlunun haline münasip olduğu sonucu ortaya çıkabilir. Diğer bir ifade ile borçlu ve ailesinin sosyal ve ekonomik durumu göz önünde bulundurularak borçluya birden fazla ev bırakılabilir. Ancak aile konutu kural olarak tektir¹⁴⁰. İstisnai olarak iş hayatı, çocukların eğitimi ve eşlerin veya çocukların hastalık durumlarından dolayı aile konutunun iki konut olduğu tespit edilebilir¹⁴¹. Diğer bir ifade ile, her somut olaya göre aile konutu terimi ile borçlunun haline münasip evi terimi farklılık arz edebilir. Değerlendirme neticesinde kimi durumlarda örtüşen bu kavramlar, kimi durumlarda örtüşmeyebilir. Ancak İcra ve İflas Kanunu 82. maddede belirtilen borçlunun haline

¹³⁸ Şıpka, *Aile Konutu İle İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası*, s. 86-87.

¹³⁹ Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 217; Kuru, *El Kitabı*, 515; Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 287.

¹⁴⁰ Ertekin, *Aile Konutu ve Aile Konutu Şerhi*, s. 50; Şıpka, *Aile Konutu İle İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası*, s. 82; Doğan, "Medeni Kanunun Getirdiği Yeni Bir Müessese: Aile Konutu", s. 286.

¹⁴¹ Aile konutunun birden fazla olabileceğine ilişkin detaylı örnekler için bkz. Şıpka, *Aile Konutu İle İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası*, s. 83-85; Bilge Öztan, *Aile Hukuku*, Turhan Kitabevi, 6. Bası, Ankara 2015, s. 200.

münasip evinin haczedilemeyeceğine ilişkin düzenlemenin, aile konutu hakkında dolaylı da olsa bir koruma sağlayacağı düşünülmektedir¹⁴².

Aile konutunun, borçlunun haline münasip evi olması halinde borçlu ve borçlu ile birlikte yaşayan kişilerin meskeniyet iddiasında bulunabileceği doktrinde savunulmaktadır¹⁴³. Bunun yanında aile konutu şerhi açıklayıcı nitelikte olduğundan aile konutu şerhi bulunmayan konutlarda da borçlu ile birlikte yaşayan ailesinin meskeniyet şikayetinde bulunma hakkı olmalıdır¹⁴⁴. Dönmez ise, eşin meskeniyet şikayetinde bulunabilmesini sağlamak amacıyla “*borçlu ve malik olan kişinin eşinin ve diğer aile fertlerinin meskeniyet şikayetinde bulunma hakkı vardır.*” şeklindeki düzenlemenin İcra ve İflas Kanunu’nun m. 82’ye eklenmesini önermiştir. Ayrıca kanuna, aile konutunun haczedilmesi halinde icra dairesinin kendiliğinden diğer eşe 103 davetiyesi göndermesine ilişkin düzenlemenin eklenebileceğini de belirtmiştir. Bu durumda taşınmazın kütüğünde aile konutu şerhini tespit eden icra memuru konutun haczedildiğini eşe bildirebilir. Ancak aile konutu şerhinin bulunmadığı durumlarda, icra memuru tarafından bunun takdir edilmesi suretiyle, haczin eşe bildirilmesi uygulama adına faydalı bulunmamıştır¹⁴⁵. Kanaatimizce borçlunun ve ailesinin haczedilen konutları hakkında, meskeniyet şikayetinde bulunabilecekleri İcra ve İflas Kanununda yapılacak bir düzenleme ile açıklığa kavuşturulmalıdır.

¹⁴² Doğan, “Medenî Kanunun Getirdiği Yeni Bir Müessese: Aile Konutu”, s. 292.

¹⁴³ Murat Dönmez, “Aile Konutunun Haczi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 77, 2008, ss. 349-358, s. 352; Kuru, *El Kitabı*, s. 106; Şıpka, *Aile Konutu İle İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası*, s. 118.

¹⁴⁴ Ertekin, *Aile Konutu ve Aile Konutu Şerhi*, s. 113-114.

¹⁴⁵ Dönmez, “Aile Konutunun Haczi”, s. 354-355.

3. HACZEDİLMEZLİK KURALININ ANAYASAL DAYANAKLARI

Temel hak ve özgürlükler, 1982 tarihinde yürürlüğe giren Anayasa’ da ve tarafı olduğumuz uluslararası antlaşmalarda yer almıştır. Temel hak ve hürriyetlerin kişiliğe bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez niteliğe sahip olduğu ve özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasada belirtilen sınırlama sebeplerine bağlı olarak sadece kanunla Anayasanın sözüne, özüne, ruhuna, demokratik toplum düzenine, Cumhuriyetin temel gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olarak sınırlandırılacağı Anayasa’nın 12 ve 13. maddelerinde belirtilmiştir¹⁴⁶. Bu hakların kötüye kullanılması, kullanılmasının durdurulması, korunması da yine Anayasa çerçevesinde düzenlenmiştir.

Anayasa’nın 5. maddesinde de belirtildiği gibi devletin temel amaç ve görevlerinden biri de kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak ve bu suretle de kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumaktır¹⁴⁷. İcra ve İflas Kanunu’nun Anayasa’ya aykırı uygulamalar içermesi mümkün değildir. Bu nedenle İcra ve İflas Kanununda yer alan hükümlerin kişilerin temel hak ve hürriyetlerini ihlal etmeyecek şekilde uygulanması büyük önem arz etmektedir¹⁴⁸.

İcra ve iflas hukukunda borçlunun temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılması, Anayasa’nın 12 ve 13. madde hükümlerine uygun olarak yapılmalıdır¹⁴⁹. Zira borçlu borcundan dolayı yaşamdan tamamen koparılmamalı, asgari düzeyde de olsa yaşamını devam ettirebilecek mallara sahip olmalıdır. Bu da hukuk devleti ve sosyal devlet olmanın bir gereğidir¹⁵⁰. Salt alacaklı ya da borçluyu esas alarak cebri icra işlemlerinin devamı takip hukukunun iki tarafının menfaatlerinin dengelenmesi esasına da ters bir durumdur. Bu itibarla alacaklı ve borçlu arasında mümkün olduğunca denge kurulmalıdır¹⁵¹.

¹⁴⁶ Ergun Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, Yetkin Yayınları, 22. Baskı, Ankara 2022, s. 113-114.

¹⁴⁷ Özkes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 22.

¹⁴⁸ Çiftçi, *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*, s. 248.

¹⁴⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Zafer Gören, “Temel Hakların Sınırlanması- Sınırlamanın Sınırları”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6/12, İstanbul 2007, ss. 39-59.

¹⁵⁰ Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, s. 141.

¹⁵¹ Namli, *İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi*, s. 33.

İhkak-ı hak yasağı ile alacaklının bizzat hakkını araması engellenmiş olup devletin cebri icra makamlarına başvurmak suretiyle hakkını arayabileceği kabul edilmiştir¹⁵². İhkak-ı hakkı yasaklayan devletin cebri icra organları aracılığıyla alacağın tahsilinde temel hak ve özgürlüklere uygun davranması gerekmektedir¹⁵³. İcra hukukunda temel hak ve özgürlüklere müdahale, borçlu yönünden özellikle haciz aşamasında, daha yoğun hissedilmektedir¹⁵⁴. Bu nedenle kanunda borçlunun her türlü malının haczi, İcra ve İflas Kanunu’nun 82 ve 83. maddeleri ile sınırlandırılmıştır. Bu maddelerde belirtilen haczedilemeyen ya da kısmen haczedilebilen mal ve haklar, icra memuru tarafından resen dikkate alınmalıdır¹⁵⁵.

İcra ve İflas Hukukunda dikkate alınan ilkeler, İcra ve İflas Kanunu’nda düzenlenmemiştir. İcra ve İflas Hukuku, Medeni Usul Hukuku’nun uzantısı olduğundan usul hukukunda geçerli olan ilkeler uygulanabilirliği oranında İcra ve İflas Hukukunda da geçerli olmaktadır¹⁵⁶. İcra ve iflas organları tarafından hacizde takdir hakkının kullanımı çerçevesinde borçlu, alacaklı ve üçüncü kişiler bakımından haczedilmezlik ilkelerine dikkat edilmelidir¹⁵⁷.

İcra ve İflas Kanunu’nun 82 ve 83. maddelerinde düzenlenen kısmen veya tamamen haczedilemeyen mal ve haklar, borçlu, alacaklı ve borçlu ile birlikte yaşayan üçüncü kişilerin menfaatlerini koruyucu düzenlemelerdir. Zira kanun koyucu bu düzenlemelerle, sosyal devlet ilkesi gereğince borçluyu hayattan soğutacak, onun onuruna zarar verecek şekilde haciz yapılmasını engellemiştir. Bu itibarla borçlunun onurlu bir yaşam sürmesi istenmiş, topluma muhtaç hale gelmesi engellenmiştir¹⁵⁸. Zira İcra Hukukunun amacı borçlunun cezalandırılması olmayıp borçlunun malvarlığından alacağı karşılarken temel hak ve özgürlüklere de zarar vermemektir¹⁵⁹. Diğer taraftan alacaklının da alacak hakkı korunmalıdır. Diğer bir deyişle, alacaklının mülkiyet hakkı ile borçlunun onurlu yaşama hakkı arasında bir denge kurulmalıdır¹⁶⁰. Bunu yerine getirmek isteyen icra memurlarının borçlu alacaklı arasında menfaat dengesini tesis edebilmesi ve buna hizmet eden ölçülülük ilkesi ile aşağıda

¹⁵² Karşlı, *İcra Hukuku Ders Kitabı*, s. 481.

¹⁵³ Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 125-130.

¹⁵⁴ Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 94.

¹⁵⁵ Aslan, “Hacizde Sıra (Tertip)”, s. 307.

¹⁵⁶ Çiftçi, *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*, s. 113-114.

¹⁵⁷ Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 22.

¹⁵⁸ Çiftçi, *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*, s. 272

¹⁵⁹ Umar, *İcra ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi*, s. 39-40; Aslan, “Hacizde Sıra (Tertip)”, s. 274.

¹⁶⁰ Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 60.

belirteceğimiz hakları ve ilkeleri göz önünde bulundurması büyük önem teşkil etmektedir.

Haczedilmezlik kuralları borçluyu korumayı hedefleyen kurallardır¹⁶¹. Borçlunun topluma muhtaç hale gelmesini engelleyen bu hükümlerden bazıları alacaklının da menfaatini korumaktadır. Örneğin İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinde borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan eşyalarının haczedilemeyeceği düzenlenmiş olup bu madde ile, borçlunun işinde çalışarak topluma muhtaç hale gelmesinin önlenmesi yanında, alacaklının da alacağını tahsil edebilmesi bakımından alacaklıyı da koruyucu bir düzenlemedir¹⁶².

Borçlunun haline münasip evinin haczedilmesi ve koşullar oluştuğunda satışın gerçekleşerek paraya çevrilmesi gibi icra takip işlemleri birçok temel hak ve hürriyeti etkilemektedir¹⁶³. Bu bölümde çalışmamızla ilgisi olması nedeniyle icra hukukunun temel haklarla olan yoğun ilişkisinden dolayı, icra ve iflas hukukunun temel hak ve özgürlüklere müdahalesi incelenecektir. Çalışmamızın konusu özellikle özel hayatın gizliliği, Anayasa'nın 41. maddesinde "*Ailenin Korunması*" hakkındaki düzenleme ile Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı kapsamında incelenecek olup Anayasa ile koruma altına alınan, çalışmamızla ilgili olan diğer ilkelere de yer verilecektir.

3.1. Kanunilik İlkesi

İcra hukuku, temel hak ve özgürlüklere müdahale eden hukuk alanlarından biridir. Muhatapların temel hak ve özgürlüklerini kısıtlayıcı işlemler gerçekleştiren bu alan, dolayısıyla temel hak ve hürriyetlere de doğrudan temas etmektedir. Özellikle borçlunun temel hak ve özgürlüklerine müdahale eden bir alanın, belirlilik ve kesinlik taşıması gerekmekte olup bu itibarla kanunilik ilkesine icra hukukunda ayrıca dikkat edilmelidir¹⁶⁴. İcra ve İflas Hukukuna ilişkin uygulamaların kanuni, şekle bağlı, belirli ve keyfilikten uzak olması gerekmektedir. Bu durum hukuk devleti olmanın

¹⁶¹ Aşık, "Borçlu ve Ailesinin Yaşamı için Gerekli Mal ve Alacakların Haczedilmezliği Bu Kurallarda Değişiklik İhtiyacı", s. 39.

¹⁶² Necmeddin M. Berkin, Haczi Caiz Olmayan Eşya ve Alacaklar, *İstanbul Barosu Dergisi*, 1957/5, s. 113.

¹⁶³ Namı, *İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi*, s. 115; Özkes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 6.

¹⁶⁴ Özkes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 90.

gereğidir¹⁶⁵. Özekes, özellikle icra ve iflas hukukunda sınırları aşacak şekilde yorum yapılmamasını, kanunilik ilkesine bağlı kalınması gerektiğini ifade etmiştir¹⁶⁶.

İcra ve İflas Kanunu'nun 82 ve 83. maddeleri de borçlunun ve ailesinin onurlu yaşamını devam ettirebilmesi adına düzenlenmiş maddelerdir. Bu maddelerde bulunan mal ve haklar kısmen veya tamamen haczedilemez nitelikte olup kanunilik ilkesi çerçevesinde sınırlı sayıda düzenlenmiştir¹⁶⁷.

Önemle belirtilmelidir ki, uygulamada haczi talep edilen konutun, borçlunun haline münasip evi olduğu hususunda icra dairelerince karar verilememekte, borçlunun bu malı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne müzekkere yazılmak suretiyle, her durumda haczedilmektedir. Bu açıdan kanunilik ilkesine uygun hareket edilememekte olup, kendiliğinden gelişen bu uygulama kanun maddelerinin tam olarak uygulanmasını güçleştirmektedir. Akkaya'ya göre, icra memuru tarafından İcra ve İflas Kanunu'nun 82 ve 83. maddelerine bağlı kalınmak suretiyle haciz işlemi gerçekleştirilmelidir. Zira bu maddelerde bulunan tamamen ve kısmen haczedilemeyen malların icra memuru tarafından haczedilmesi halinde, borçlunun şikayet yoluna başvurması suretiyle o malın haczedilemeyeceğinin ifade edilmesi, bu maddeyi uygulanamaz hale getirmekte olup hakkaniyete de uygunluk teşkil etmemektedir¹⁶⁸.

İcra ve İflas Kanunu 82 ve 83. maddeleri emredici olarak düzenlenmiş olup icra memurları bu hükümlere uygun davranmalıdır. Zira bu hükümlerle kamu düzeni, alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesi sağlanmaya çalışılmıştır¹⁶⁹. İcra ve İflas Kanunu'nun 82 ve 83. maddeleri ile borçlunun bazı mal ve haklarını koruma altına alan kanun koyucu, 83/a maddesi ile bu maddelere aykırı yapılan anlaşmaları da hükümsüz sayarak İcra ve İflas Kanunu'nun 82 ve 83. maddeleri kuvvetlendirmiştir. Bu konuyla ilgili olarak Yargıtay çeşitli kararlarında tamamen ya da kısmen haczedilemeyen mal ve hakların haczedilebileceğine ilişkin önceden yapılan

¹⁶⁵ Güneysu, "İcra Hukukunda Aşkın Haciz", s. 31.

¹⁶⁶ Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 90.

¹⁶⁷ Akkaya, "İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu", s. 857.

¹⁶⁸ Akkaya, "İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu", s.858.

¹⁶⁹ Ulukapı, "Haczedilmezlik ve Haczedilmezliğin 4046 sayılı Özelleştirme Kanunu Kapsamındaki Uygulaması", s. 138; Berkin, "Haczi Caiz Olmayan Eşya ve Alacaklar", s. 113.

anlaşmaları geçerli kabul etmemiştir¹⁷⁰. Çalışma konumuzu oluşturan borçlunun haline münasip evi de bu korumadan yararlanmalıdır. Zira haczedilemeyen mallardan biri olan borçlunun haline münasip evinin, haczedilebileceğine ilişkin anlaşmalar, İcra ve İflas Kanununun 83/a maddesi ile engellenmiştir.

3.2. Tasarruf İlkesi

Tasarruf ilkesi ve bu ilkeye bağlı olarak gelişen taleple bağlılık ilkesi, icra ve iflas hukukunun temel ilkelerinden biridir. Zira İcra Hukukunda taleple işlem yapılması kural olup alacaklı ve borçlunun talepleri ile icra takip işlemleri gerçekleşmektedir¹⁷¹.

İcra memurları taleple bağlı olup istisnai bazı durumlarda kendiliğinden işlem yapmaları mümkündür. Örneğin haciz, kural olarak alacaklının haciz talebinin icra memurlarınca değerlendirilmesi suretiyle yapılır. Ancak kesin haciz türlerinden biri olan tamamlayıcı hacizde, icra memurunun kendiliğinden haciz yapma imkanı bulunmaktadır.

Borçlu ile alacaklının talebiyle işlem yapan icra dairesi, tasarruf ilkesi çerçevesinde borçlu ile alacaklı arasında yapılan anlaşmaları da dikkate almalıdır. Zira borçlu ile alacaklı özgür iradeleriyle anlaşarak takibi sonlandırabilir ya da icra takibine konu borcun taksitle ödenmesi konusunda anlaşma yapabilirler¹⁷². Tarafların yapmış oldukları anlaşmaları icra dairesine bildirmeleri halinde, icra dairesinin tasarruf ilkesi kapsamında yapılan anlaşmaları göz önünde bulundurarak karar vermesi gerekmektedir.

Haciz talebi ile hareket eden icra müdürleri, borçlunun haczedilemeyen mal ve hakları hususunda alacaklının talebi ile bağlı olmayıp, takdir hakkı çerçevesinde değerlendirme yapmak suretiyle haciz işlemini gerçekleştirmelidir. Zira salt alacaklının talebi ile borçlunun tüm mallarına haciz uygulanması, eşitlik ilkesiyle bağdaşmamaktadır¹⁷³. Özekes, bu açıdan borçlu ile alacaklının haklarını eşitlemek

¹⁷⁰ Y. 11. HD., 10.11.2014 tarihli, 2014/15994 E., 2014/17253 K. sayılı kararı, Yavuz Süphandağ, *İcra El Kitabı*, Platon Hukuk, 12. Baskı, İstanbul 2021, s. 330; Y. 12. HD., 09.03.2010 tarihli, 2010/1698 E., 2010/5395 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (25.02.2023); Y. 12. HD., 23.12.2004 tarihli, 2004/22107 E., 2004/26584 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (25.02.2023); Y. 11. HD., 23.05.2018 tarihli, 2016/15029 E., 2018/3858 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (25.02.2023).

¹⁷¹ Akkaya, "İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu", s.845.

¹⁷² Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 74.

¹⁷³ Akkaya, "İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu", s. 857.

adına, icra memurunun aydınlatma yükümlülüğü çerçevesinde, haciz esnasında borçluya hatırlatmalarda bulunmasını önermiştir¹⁷⁴.

3.3. Ölçülülük İlkesi

Anayasa'nın 13. maddesinde, temel hak ve özgürlüklerin ölçülülük ilkesine uygun olarak sınırlandırılması gerektiği belirtilmiştir. Anayasa'da tanımına yer verilmeyen bu ilkeyi, Anayasa Mahkemesi kararlarında ifade edildiği şekliyle açıklamak yararlı olacaktır¹⁷⁵.

Anayasa Mahkemesine göre, ölçülülük ilkesine riayet edilmesi, sınırlandırmanın gerekli olduğu oranda yapılması açısından önemlidir. Bu ilke elverişlilik, gereklilik ve orantılılık unsurlarından oluşmaktadır¹⁷⁶. Bu unsurlardan elverişlilik ilkesi aracın amaç bakımından uygun olmasını, gereklilik ilkesi sınırlandırmanın zorunlu olmasını, oranlılık ilkesi ise uygun araç ile hedeflenen amacın bir denge içerisinde olmasını ifade eder¹⁷⁷. Bir cebri icra faaliyetinin ölçülülük ilkesine uyumlu olduğuna orantılılık, elverişlilik ve gereklilik ilkeleri göz önünde bulundurularak karar verilir¹⁷⁸.

Hukukun her alanında ölçülülük ilkesinin yansımaları görülmektedir¹⁷⁹. Borçlunun temel hak ve özgürlüklerine müdahale eden İcra ve İflas Hukukunda,

¹⁷⁴ Özkes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 203; Özkes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 75-76.

¹⁷⁵ Aysun Beydola, "Kuzey Kıbrıs Hukukunda İcraya İlişkin Hükümlerin Ailenin Korunması Hakkı, Mülkiyet Hakkı ve Ölçülülük İlkesi Açısından Değerlendirilmesi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65/4, 2016, ss. 2755-2793, s. 2757.

¹⁷⁶ Yüksel Metin, *Ölçülülük İlkesi- Karşılaştırmalı Bir Anayasa Hukuku İncelemesi*, Seçkin Yayınları, Ankara 2002, s. 26; Atakan, "Kamu Düzeni Kavramı", s. 126; Bülent Tanör, ve Necmi Yüzbaşıoğlu, *Türk Anayasa Hukuku*, 12. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2012, s. 155.

¹⁷⁷ "Anayasa'nın 13. maddesinde demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük kriterleri iki ayrı ölçüt olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki ölçüt arasında ayrılmaz bir ilişki vardır. Ölçülülük ilkesinin amacı temel hak ve özgürlüklerin gereğinden fazla sınırlandırılmasının önlenmesidir. Anayasa Mahkemesi kararları uyarınca ölçülülük ilkesi, sınırlama için kullanılan aracın sınırlama amacını gerçekleştirmeye uygun olmasını ifade eden elverişlilik, sınırlayıcı önlemin sınırlama amacına ulaşmak bakımından zorunlu olmasına işaret eden gereklilik ve araçla amacın orantısız bir ölçü içinde bulunmaması ile sınırlamanın ölçüsüz bir yükümlülük getirmemesi anlamına gelen orantılılık unsurlarını içermektedir." AYM, 23.02.2022 tarihli, 2018/26241 E., 2018/26241 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (28.03.2023); Meral Sungurtekin Özkan, *İcra Hukukunda Oranlılık İlkesi*, Turan Tufan Yüce'ye Armağan, İzmir 2001, ss. 177-203, s. 178; Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, s. 115; Metin, *Ölçülülük İlkesi- Karşılaştırmalı Bir Anayasa Hukuku İncelemesi*, s. 26 vd.

¹⁷⁸ Özkes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 206; ölçülülük ilkesinin alt ilkesi olan, oranlılık ilkesi gereği, yapılan müdahale ile korunmak istenen değer arasında açıkça bir oransızlık varsa bu durumun Anayasa'ya aykırı olduğuna dair bkz. Yusuf Şevki Hakyemez, "Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlanmasında Ölçülülük İlkesi", *Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı Cilt II*, İstanbul 2001, ss. 1287-1337, s. 1313.

¹⁷⁹ Metin, *Ölçülülük İlkesi- Karşılaştırmalı Bir Anayasa Hukuku İncelemesi*, s. 69 vd.

ölçülülük ilkesine ayrıca dikkat edilmelidir¹⁸⁰. Zira alacaklının alacağına kavuşmak için yaptığı takipte borçlunun mal ve haklarına müdahale edilmektedir. Ancak bu müdahale borçlunun yaşamdan uzaklaşmasına neden olacak şekilde sınırsız olmamalıdır¹⁸¹.

Borçlunun borcunu alacaklıya ödememesi halinde, alacaklı devlet eliyle alacağını almaya çalışacaktır. Bu durumun borçlunun onurunu zedeleyeceği açık olup borçlunun durumunu daha da ağırlaştırmamak adına, İcra ve İflas Kanunumuzda düzenlemeler yapılmıştır. İnsan onuru ve ölçülülük ilkesinin yansıması olan düzenlemelerden biri de 82 ve 83. maddelerde belirtilen borçlunun tamamen ve kısmen haczedilemeyen mal ve haklarıdır¹⁸².

Borçlunun tüm mal varlığının haczi, İcra ve İflas Kanunu'nun 82 ve 83. maddeleri ile sınırlandırılmış olup ölçüsüz şekilde haciz yapılması bu şekilde engellenmiştir¹⁸³. Önemle belirtilmesi gerekir ki, alacak miktarının az olması halinde, icra takiplerinde borçlunun bankadaki mevduatına, maaş ya da taşınmaz mallarına haciz işlemi tesis edilmesi yerine borçlunun evindeki eşyalarına haczin uygulanması, haczin bir taciz aracı olarak kullanılması anlamına gelmekte olup ölçülülük ilkesine aykırılık teşkil etmektedir¹⁸⁴. Zira haciz aşamasında icra memurlarına tanınan takdir yetkisinin ölçülülük ilkesine uygun kullanılması zorunluluktur¹⁸⁵.

Tamamı haczedilemeyen mallardan olan borçlunun haline münasip evinin tespitinde de ölçülülük ilkesine uygun davranılmalıdır. Haczedilen taşınmazın bilirkişi tespiti neticesinde borçlu ve ailesinin haline uygun olmadığı anlaşılırsa taşınmazın satışından alacaklıya bir miktar para kalmalıdır. Ancak yapılan haciz ve satış sonucunun bu duruma aykırı sonuçlanması halinde, ölçülülük ilkesinin göz ardı edildiği söylenebilecektir¹⁸⁶.

¹⁸⁰ İcra Hukukunda oranlılık ilkesi hakkında geniş bilgi için bkz. M. Kamil Yıldırım, "İcra Hukukunun Anayasa ile İlişkisi ve Ölçülülük İlkesi", *Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 4/1-2, 1989, ss. 98-115.

¹⁸¹ Ulukapı, "Haczedilmezlik ve Haczedilmezliğin 4046 sayılı Özelleştirme Kanunu Kapsamındaki Uygulaması", s. 141; Berkin, "Haczi Caiz Olmayan Eşya ve Alacaklar", s. 114.

¹⁸² Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 113-114.

¹⁸³ Aşık, *İcra Sözleşmeleri*, s. 124; Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 209.

¹⁸⁴ Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 158.

¹⁸⁵ Çiftçi, *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*, s. 247.

¹⁸⁶ Aşık, "Borçlu ve Ailesinin Yaşamı için Gerekli Mal ve Alacakların Haczedilmezliği Bu Kurallarda Değişiklik İhtiyacı", s. 56.

Menfaat dengesi ile ölçülülük ilkesi aynı anlama gelmemekle birlikte aralarında bağlantı bulunmaktadır¹⁸⁷. Alacaklı ile borçlunun temel hakları arasında kurulan dengenin, borçlu lehine bozulması mümkündür¹⁸⁸. Çalışma konumuzu oluşturan borçlunun haline munasip evinin, İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinde tamamen haczedilemeyeceği düzenlenmiş olup alacaklının alacak hakkı ile borçlunun barınma ihtiyacı arasında borçlunun barınma hakkına üstünlük tanınmıştır.

3.4. Özel Hayatın Gizliliği İlkesi ve İstisnaları

İcra ve İflas Hukuku, kişilerin Anayasa ile korunan alanlarına müdahale eden hukuk dalı olmakla birlikte hukuka uygun bir süreçle, bu müdahale, borçlu ve alacaklı bakımından daha az hasarla atlatılabilir.

Anayasa'nın Temel Haklar ve Ödevler başlığı altında düzenlenen Kişinin Hakları ve Ödevleri bölümünde, "Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması" başlıklı kısımda 20. madde özel hayatın gizliliği ve korunmasını, 21. madde konut dokunulmazlığını, 22. madde ise haberleşme hürriyetini düzenlemektedir.

Anayasa'nın "Özel Hayatın Gizliliği" ni düzenleyen 20. maddesi,

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar." şeklinde düzenlenmiş olup kural olarak kişilerin özel hayatına ve aile hayatına belli sebepler bulunması halinde müdahale edilebileceği, bu sebeplerin bulunmaması halinde ise kişinin özel hayatına ve aile hayatına dokunulamayacağı belirtilmiştir¹⁸⁹.

¹⁸⁷ Çiftçi, *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*, s. 310-311.

¹⁸⁸ Özkes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 191.

¹⁸⁹ Özkes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 161.

Özel hayata müdahale imkanı veren sebeplerden biri de başkalarının haklarının korunmasıdır. İcra ve İflas Hukuku bakımından alacaklının hakkı bu kapsamda değerlendirilebilir nitelikte olup, ilamlı icranın esasının hakim kararına dayanması halinde dahi, alacaklının hakkının korunması için borçlunun özel hayatına ve aile hayatına ancak hakim kararı ile müdahale edilebilecektir¹⁹⁰.

Başkalarının haklarının korunması bakımından gecikmesinde sakınca bulunması halinde ise yetki, kanunla yetkili kılınmış mercide olup bu mercii icra memuru olup olmayacağı ise çözülmesi gereken diğer sorundur. Özekes'e göre icra memuru, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde dahi özel hayata ve aile hayatına müdahale kararı verebilecek merci olmayıp icra mahkemelerinin görevlerinin belli olduğu bu açıdan da icra mahkemesinin de bu konuda karar vermesinin mümkün olmayacağı, bu konuda bir düzenleme yapılmasının gerektiği açıklanmıştır¹⁹¹. Kanaatimizce de belirtilen sebeplerle İcra ve İflas Hukuku alanında Anayasa ile korunan haklara müdahale edebilecek tek mercii icra mahkemeleridir.

3.5. Ailenin Korunması İlkesi ve İstisnaları

Anayasa'nın 41. maddesi,

“(1)Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

(2)Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.”

şeklinde düzenlenmiş olup devlet organlarına, dolayısıyla mahkemeler ve icra organlarına, eşlerin ve çocuklarının korunması bakımından pozitif bir yükümlülük yüklenmiştir¹⁹². Devlet, borçlunun insan onuruna uygun yaşaması ve topluma muhtaç hale gelmesini engellemenin yanında ailesini de korumak amacıyla tedbirleri almalıdır¹⁹³.

İcra ve İflas Kanunu, haczedilemeyen mal ve haklar kısmında; aile bireyleri için zorunlu olan eşyaların, borçlu çiftçi ise geçimleri için zorunlu olan hayvanların, ziraat aletlerinin, bağ ve bahçelerinin, borçlu ve ailesi için gerekli olan iki aylık yiyecek ve

¹⁹⁰ Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 163.

¹⁹¹ Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 163-164.

¹⁹² Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s.177.

¹⁹³ Aşık, “Borçlu ve Ailesinin Yaşamı için Gerekli Mal ve Alacakların Haczedilmezliği Bu Kurallarda Değişiklik İhtiyacı”, s. 41.

yakacaklarının, tohumlukların haczedilemeyeceğini düzenleyerek sadece borçluyu değil ailesini de korumayı amaçlamıştır¹⁹⁴. Bu haczedilmezlik düzenlemelerinin yanı sıra çalışmamızın konusunu oluşturan “borçlunun haline münasip evinin haczedilmezliği” düzenlemesi de aynı amaca hizmet etmektedir. Aynı zamanda borçlunun eşi ve çocuklarının da meskeniyet şikayetinde bulunabilmeleri, ailenin korunması ilkesinin bir sonucudur¹⁹⁵.

3.6. Mülkiyet Hakkının Korunması İlkesi

Mülkiyet hakkı, Anayasa’ nın 35. maddesi,

“Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.” şeklinde düzenlenmiştir.

Mülkiyet hakkı herkese karşı ileri sürülebilir nitelikte olan en temel haklardan olup hem alacaklının alacağı bakımından hem de borçlunun malvarlığına müdahale bakımından önem arz etmektedir¹⁹⁶. İcra ve İflas Hukukunda, alacaklı ile borçlunun menfaatleri dengelenmeli, bu nedenle de alacaklının alacak hakkı diğer bir deyişle mülkiyet hakkı ile borçlunun malvarlığına yapılan müdahale arasında denge sağlanmalıdır¹⁹⁷.

Haciz, mülkiyet hakkına doğrudan müdahale eden icra takip işlemidir. Alacaklının alacak hakkının sağlanması bakımından borçlu haciz ile mal varlığında meydana gelen kısıtlamaya katlanmalıdır. Ancak bu kısıtlama ölçülülük ilkesine uygun olmalı, borçlunun günlük hayattan kopmasına neden olacak mahiyette olmamalıdır¹⁹⁸.

İcra ve İflas Kanunu’nun 82. maddesine eklenen fıkra ile, icra memuru borçlunun mallarının haczedilemez nitelikte olduğunu takdir yetkisini kullanarak değerlendirebilir. Ancak uygulamada icra memuru, borçlunun mal kaçırma riskini

¹⁹⁴ Sungurtekin Özkan, “İcra Hukukunda Oranlılık İlkesi”, s. 188.

¹⁹⁵ Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 179.

¹⁹⁶ Aşık, “Borçlu ve Ailesinin Yaşamı için Gerekli Mal ve Alacakların Haczedilmezliği Bu Kurallarda Değişiklik İhtiyacı”, s. 43; Güneysu, “İcra Hukukunda Aşkın Haciz”, s. 33.

¹⁹⁷ Sungurtekin Özkan, “İcra Hukukunda Oranlılık İlkesi”, s. 183; Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 182.

¹⁹⁸ Dilara Yüzer, “Kamu İcra Hukukunda Ölçülülük İlkesi”, *Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16/Özel Sayı, 2014, ss. 4843-4898, s. 4881; Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, s. 185.

göze almamak için her halükarda mallarını haczetmektedir. Bu durumda borçlu iddialarını sunmak üzere mahkemeye başvurmak zorunda bırakılmaktadır. Belirtilen uygulamanın alacaklının ve borçlunun mülkiyet hakkını ihlal etmemesi adına kanunda düzenleme yapılması gerekmektedir.

4. BORÇLUNUN HALİNE MÜNASİP EVİNİN HACZEDİLMEZLİĞİ (MESKENİYET) ŞİKAYETİNİN KAPSAMI VE DEĞERLENDİRİLME SÜRECİ

4.1. Meskeniyet Şikayetinin İleri Sürülmesi

Borçlunun haline münasip evi hakkında meskeniyet iddiasında bulunulabilmesi için bazı şartların mevcut olması aranmaktadır. Bu açıdan çalışmamızda meskeniyet iddiasında bulunulabilecek ve bulunulamayacak haller iki başlık halinde incelenmiştir.

4.1.1. Meskeniyet Şikayetinde Bulunulabilecek Haller

4.1.1.1. Meskenin Hisseli Olması Halinde Meskeniyet İddiasının İleri Sürülebilmesi

Bir konutun birden çok maliki olabilir. Bu durumda konut üzerinde birlikte mülkiyet çeşitlerinden paylı veya elbirliği mülkiyeti söz konusu olmaktadır. Bu bağlamda icra takibi başlatıldığında borçlunun paylı veya elbirliği mülkiyetindeki payları hakkında haciz işlemi tesis edilebilir. Bu durumda borçlu elbirliği ya da paylı mülkiyet hissesi bakımından meskeniyet iddiasında bulunulabilir¹⁹⁹. Zira İcra ve İflas Kanununun 82. maddenin 12. bendi kapsamında, elbirliği veya paylı mülkiyet hisseleri de mesken terimi içerisinde kabul edilmektedir²⁰⁰. Bu nedenle meskeniyet iddiasında bulunan konutun hisseli olması, borçlunun meskeniyet şikayetini ileri sürmesini engellememektedir²⁰¹.

Borçlunun bir taşınmazda paydaş olması halinde borçlunun haline münasip ev alabileceği değerin tespitin nasıl olacağı hususu Yargıtay kararlarında belirtilmiştir. Yargıtay içtihatlarına göre taşınmazda borçlunun paydaş olduğu durumda taşınmazın tamamındaki pay oranı esas alınarak, borçlunun (paydaşın) sosyal durumuna göre inceleme yapıp borçlunun payına tekabül eden değer esas alınmaktadır²⁰². Bilirkişi

¹⁹⁹ Mahmut Coşkun, *Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2009, s. 1030; Aydın, *Haczedilemeyen Mal ve Haklar*, s. 38.

²⁰⁰ Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 67.

²⁰¹ Y. 8. HD., 13.10.2014 tarihli, 2014/15 E., 2014/18095 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (14.05.2023).

²⁰² Y. 12. HD., 25.06.2018 tarihli, 2018/3021 E., 2018/6634 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (14.05.2023); Y. 12. HD., 02.05.2019 tarihli, 2019/6125 E., 2019/7511 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (14.05.2023); Y. 12. HD., 11.02.2016 tarihli, 2015/26702 E., 2016/3609 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (14.05.2023); Y. 12. HD., 02.11.2015 tarihli, 2015/16207 E., 2015/26421 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (14.05.2023).

raporu doğrultusunda bu pay oranına isabet eden değer borçlunun haline münasip mesken alabileceği değerden az ise bu taşınmaz hacze konu edilemez ve bu durumda meskeniyet şikayetinin kabulüne hükmedilmektedir. Ancak paya isabet eden değer mesken alabileceği değerden fazla ise bu durumda borçlunun taşınmaz üzerindeki hissesi satılarak borçlunun haline münasip ev alabileceği değer borçluya verilip artan kısmının ise alacaklıya ödenmesi gerekmektedir²⁰³.

Borçlunun elbirliği ya da paylı mülkiyetindeki taşınmaz hakkında ortaklığın giderilmesi davası açılmış ise borçlu işbu taşınmaz üzerindeki payı hakkında meskeniyet iddiasında bulunabilir. Diğer bir ifade ile, ortaklığın giderilmesi davasının açılması meskeniyet iddiasını engellememektedir²⁰⁴.

Ortaklığın giderilmesi davasının sonuçlanması halinde satılan taşınmazdan borçlunun payına düşen miktar hakkında da borçlu meskeniyet şikayetinde bulunabilir²⁰⁵. Zira ortaklığın giderilmesi davası sırasında taşınmaz üzerindeki payı hakkında meskeniyet iddiasında bulunan borçlunun, bu paya isabet eden miktar hakkında da meskeniyet iddiasında bulunabileceği kabul edilmelidir.

Doktrinde borçlunun tek taşınmazda bulunan payı için meskeniyet iddiasında bulunabileceği gibi birden fazla taşınmazında yer alan payları için de meskeniyet iddiasında bulunabileceği ifade edilmektedir. Bu durumda her taşınmazda borçlunun payına isabet eden değer hesaplanıp toplanarak borçlunun haline münasip mesken alabileceği değer karşılaştırılarak bir sonuca gidilmektedir. Borçlunun paylarına isabet eden değerlerin toplamı borçlunun haline münasip evin değerinden az ise borçlunun meskeniyet iddiası kabul edilmektedir. Bu durumda taşınmazlardaki payları üzerindeki hacizler de kaldırılmaktadır. Ancak borçlunun haline münasip ev alabileceği değerden fazla ise bu paylar satılarak haline münasip ev alabileceği değer

²⁰³ Y. 12. HD., 08.04.2021 tarihli, 2020/8911 E., 2021/4279 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (24.07.2022).

²⁰⁴ Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 72.

²⁰⁵ Sıtkı Akyazan, *İhtiyati Hacizler ve Hacze İştirak Dereceleri*, İstanbul 1958, s. 109; Y. 12. HD., 02.12.1991 tarihli, 5126 E., 12601 K. sayılı kararı, Uyar, “Mesken Haczi”, s. 258; paylı ve elbirliği mülkiyetin ortaklığın giderilmesi davası ile sona ermesi hakkında bkz. Önder Topal, *Medeni Yargılama Hukuku Bağlamında Çift Yönlü Dava Olarak Ortaklığın Giderilmesi (İzale-İ Şüyû) Davası*, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 91-95.

borçluya verilip artan kısmın ise alacaklıya ödenmesi gerekmektedir²⁰⁶.Yargıtay da eski tarihli bir kararında bu yönde karar vermiştir²⁰⁷.

Yargıtay yeni tarihli kararlarında ise borçlunun birden fazla taşınmazda hissesinin bulunması halinde, borçlunun seçtiği taşınmaz üzerindeki hissesi bakımından meskeniyet iddiasında bulunulabileceğini belirtmektedir²⁰⁸.

4.1.1.2. Meskenin Tapuya Kayıtlı Olmaması Halinde Meskeniyet İddiasının İleri Sürülebilmesi

Borçlunun tapuya kayıtlı olmayan, diğer bir ifade ile gecekondü niteliğindeki meskeni hakkında borçlu meskeniyet şikayetinde bulunulabilir. Zira haczedilen konutun tapuya kayıtlı olup olmaması meskeniyet şikayeti bakımından herhangi bir öneme sahip değildir²⁰⁹. Nitekim Yargıtay bir kararında tapuda arsa olarak kayıtlı olan taşınmaz üzerine yapılmış olan konut hakkında meskeniyet iddiasında bulunulabileceğine ve konutun tapulu ya da tapusuz olmasının meskeniyet şikayeti bakımından önemli olmadığına hükmetmiştir²¹⁰.

²⁰⁶ Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 87-88.

²⁰⁷ Y. 12. HD., 17.05.2007 tarihli, 8055 E., 10179 K. sayılı kararı, Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 88.

²⁰⁸ “hacze konu... mahallesinde bulunan 14 parselde kayıtlı 10-16-17 numaralı bağımsız bölümler ile ... 374 ada 102 parselde kayıtlı 12 numaralı bağımsız bölümün borçlunun murisine ait olup babasından intikal edecek olan miras hissesi oranında her bir bağımsız bölüm üzerine haciz konulduğu, haciz konulan taşınmazlardaki hisselerinin toplam değerinin haline münasip ev alabilecek kadar olduğu ileri sürülerek hacizlerin kaldırılmasının mahkemeden talep edildiği, mahkemece haczedilmezlik şikayetinin kabulüne hacizlerin kaldırılmasına karar verildiği görülmüş ise de meskeniyet şikayetine konu olan 14 parselde kayıtlı 16 ve 17 nolu bağımsız bölümlerin dükkan niteliğinde olup diğer iki bağımsız bölümün konut olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla borçlu tarafından ancak mesken niteliğindeki bağımsız bölümler hakkında meskeniyet iddiasında bulunulabilecektir. Öte Yandan borçlunun birden fazla taşınmazının bulunması meskeniyet şikayetine engel teşkil etmez ise de, bunlardan ancak biri yönünden meskeniyet şikayetinde bulunulabileceği tabidir. O halde, mahkemece, 14 parselde kayıtlı 16 ve 17 nolu bağımsız bölümler yönünden dükkan vasfında olmaları nedeniyle şikayetin reddi ile birlikte öncelikle borçluya tercih hakkı tanınarak 14 parselde kayıtlı 10 nolu bağımsız bölüm ile 374 ada 102 parselde kayıtlı 12 nolu bağımsız bölümünden hangisini tercih ettiği sorulmak suretiyle seçtiği mesken nitelikli taşınmaz açısından bilirkişilerden ek rapor alınarak yukarıda açıklandığı üzere borçlunun ilgili taşınmaz üzerindeki hissesinin değeri ile bulunduğu yerden daha mütevazı koşullara sahip yerlerde haline münasip evi alabileceği değerin belirlenmesi gerekir. Bu tespitlerden sonra borçlunun haline münasip ev alabileceği miktar, mahcuzun değerinden (bu değerden hissesine düşecek miktardan) az ise mahcuzun satılarak, borçlunun haline münasip ev alması için gerekli bedelin kendisine, artanın alacaklıya ödenmesine, satışın borçlunun haline münasip ev alabileceği miktardan az olmamak üzere yapılmasına karar verilmesi gerekirken...” Y. 12. HD., 12.09.2018 tarihli, 2018/10918 E., 2018/7871 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

²⁰⁹ Kuru, “Haczi Caiz Olmayan Şeyler”, s.307; Senem Önder Özbakır, *Borçlunun Haline Münasip Evinin Haczedilememesi (Meskeniyet İddiası-İİK m 82/12)*, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010, s. 30.

²¹⁰ “Borçlunun meskeniyet şikayetine konu ettiği mahcuzun (binanın) mutlaka tapuda kayıtlı olması zorunlu değildir. Tapuda arsa olarak kayıtlı olan taşınmaz üzerine yapılmış bulunan ev hakkında da meskeniyet iddiasında bulunulabilir. Zira önemli olan haczedilmezlik iddiasında bulunulan yerin

Taşınmazın tapuda arsa ya da tarla olarak kayıtlı olması ve taşınmaz üzerine bir meskenin yapılmış olması halinde bu konut hakkında borçlu meskeniyet şikayetinde bulunabilir²¹¹. Zira meskenin tapuda arsa, tarla ya da işyeri olarak kayıtlı olması veya konutun tapuya kayıtlı olup olmaması meskeniyet iddiasına engel teşkil etmemektedir. Önemli olan meskeniyet iddiasına konu konutun mesken niteliğine sahip olmasıdır²¹². Bu nedenle tapuda arsa, tarla ya da işyeri olarak kayıtlı olan taşınmaz üzerindeki meskenin haczedilemeyeceği borçlu tarafından ileri sürülebilecektir. Yargıtay bir kararında taşınmazın, tapuda işyeri olarak kayıtlı olması halinde, fiili durum önemli olduğundan bu taşınmaz hakkında meskeniyet iddiasında bulunulabileceğini ifade etmektedir²¹³.

Tapuda kayıtlı olmayan meskenin haczedilemeyeceği de borçlu tarafından ileri sürülebilecektir. Yargıtay bir kararında üç katlı olan taşınmazın üçüncü katının ruhsatsız olmasından dolayı bilirkişi raporunda üçüncü katın değerlendirme dışında tutulması nedeniyle raporun hüküm kurmaya elverişsiz olduğuna karar vermiştir. Zira meskeniyet şikayetine konu konutun tapuda kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın tamamının değerlendirilmesi gerekmektedir²¹⁴.

Bu aşamada önemle belirtilmelidir ki borçlunun hacze konu meskeninin bulunduğu arazinin borçlunun mülkiyetinde bulunması gerekmediği ise Yargıtay'ın eski tarihli bir kararıyla açıklanmıştır²¹⁵.

mesken niteliğini haiz olmasıdır. Meskenin tapuda arsa olarak gözükmesi, meskeniyet iddiasının ileri sürülmesine engel teşkil etmez. Borçlunun haline münasip meskeninin haczedilmezliği bakımından, meskenin bina (muhtesat) olarak tapulu olması ya da olmamasının hiçbir önemi bulunmamaktadır. Haczedilmezlikte önemli olan, meskenin, bina (muhtesat) olarak tapulu ya da tapusuz oluşu değil, borçlunun haline münasip olup olmadığıdır. Y. 12. HD., 17.05.2012 tarihli, 2012/217 E., 2012/17445 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

²¹¹ Kuru, "Haczi Caiz Olmayan Şeyler", s. 307 ;Aydın, *Haczedilemeyen Mal ve Haklar*, s. 36.

²¹² Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 74; Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 116.

²¹³ "...Borçlunun meskeniyet iddia ettiği taşınmazın fiili durumu önemli olup, tapuda işyeri olarak kayıtlı olması sonuca etkili değildir." Y. 12. HD., 26.06.2012 tarihli, 2012/3970 E., 2012/22412 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

²¹⁴ Y. 12. HD., 05.07.2005 tarihli, 2005/11112 E., 2005/14561 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

²¹⁵ Y. 12. HD., 06.07.1993 tarihli, 8004/12175 sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

4.1.1.3. Meskende İkamet Etmeyen Borçlunun Meskeniyet İddiasını İleri Sürebilmesi

Borçlunun haczedilen konutu hakkında meskeniyet şikayetinde bulunabilmesi için şikayet konusu evin borçlunun mülkiyetinde bulunması gerekmekte olup²¹⁶ borçlunun meskeniyet iddiasında bulunduğu konutta fiilen ikamet etmesi gerekmemektedir²¹⁷. Zira borçlunun meskeniyet iddiasında bulunabilmesi için, hacze konu konutunda ikamet etmesi şart değildir²¹⁸. Nitekim kişi, tapuda adına kayıtlı olan meskende sağlık, atama gibi zorunlu sebeplerle²¹⁹ veya gelir elde etmek amacıyla ya da zorunlu olmayan nitelikteki başka sebeplerle taşınmazı kullanmayabilir. Kendi konutunu kiraya vermek suretiyle, iş yerine yakın bir konutta ikamet edebilir. Bu durumda borçlu ikamet etmediği, kiraya verdiği konutuna ilişkin meskeniyet iddiasında bulunabilir²²⁰. Yargıtay da bir kararında borçlu adına kayıtlı olan konutun kiraya verilmesi halinde, bu konut hakkında meskeniyet iddiasında bulunulabileceğine karar vermiştir²²¹. Ayrıca konutta borçlunun ikamet etmemesi, yakınlarının, çocuklarının ikamet etmesi halinde de bu durum borçlunun meskeniyet şikayetine engel değildir²²².

²¹⁶ "...haczedilmezlik şikayetinde bulunma hakkı sadece tapu maliki borçluya aittir." Y. 12. HD., 20.11.2018 tarihli, 2017/9026 E., 2018/11808 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (18.08.2022).

²¹⁷ Kuru, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 274; Kuru, *El Kitabı*, s. 514; Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 167; Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 287; Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 217.

²¹⁸ Y. 12. HD., 25.03.2014 tarihli, 2014/5576 E., 2014/2546 K. sayılı kararı, Yavuz Süphandağ, *İcra ve İflas Hukukunda Uygulamalar 2300 adet Özel İçtihatlarla*, Bilge Yayınevi, 9. Baskı, Ankara 2015, s. 447; Y. 12. HD., 28.01.2014 tarihli, 2013/36002 E., 2014/2233 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023);

²¹⁹ Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 75.

²²⁰ Kuru, "Haczi Caiz Olmayan Şeyler", s.306; Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 462; Aydın, *Haczedilemeyen Mal ve Haklar*, s. 38; Akil, "Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (IIK 82/12)", s. 783; Balkan, *Haczedilmezlik ve Benzer Müesseseler*, s.90.

²²¹ "İİK'nun 82/1-12. maddesi gereği meskeniyet şikayetinde bulunulabilmesi için, borçlunun adına kayıtlı meskende bizzat oturması şart olmadığı gibi, burayı kiraya vermesi dahi bu talepte bulunmasına engel değildir." Y. 12. HD., 09.01.2023 tarihli, 2022/6944 E., 2023/28 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 12. HD., 28.01.2016 tarihli, 2015/25517 E., 2016/2485 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 8. HD., 30.11.2015 tarihli, 2015/19961 E., 2015/21474 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 12. HD., 12.11.2012 tarihli, 2012/15173 E., 2012/32646 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (28.05.2023); Y. 12. HD., 07.06.2010 tarihli, 2010/2540 E., 2010/14091 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (28.05.2023); Y. 12. HD., 29.06.2015 tarihli, 2015/8815 E., 2015/18332 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (28.05.2023); Y. 12. HD., 09.01.2023 tarihli, 2022/6944 E., 2023/28 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (28.05.2023).

²²² Y. 12. HD., 14.06.2001 tarihli, 2001/9737 E., 2001/10627 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 12. HD., 11.11.2003 tarihli, 2003/22650 E., 2003/22284 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

Yargıtay bir kararında borçlunun meskeniyet şikayetinde bulunabilmesi için haczedilmezlik şikayetinde bulunduğu konutta ikamet etmesi gerekmediğini, borçlunun birden fazla konutunun bulunması halinde de istediği konut hakkında meskeniyet iddiasında bulunabileceğine karar vermiştir²²³. Bu durumda borçlunun kirada oturmaması, kendisine ait ikinci bir evde oturması ya da ailesine ait olan bir evde kalması halinde de kiraya verdiği konut hakkında meskeniyet iddiasında bulunabilir. Zira kiraya verilen konut hakkında meskeniyet iddiasında bulunulabilmesi için borçlunun kirada oturması gerekmemektedir²²⁴.

Borçlunun kiraya verdiği konutu hakkında meskeniyet iddiasında bulunması halinde, bilirkişi incelemesi sonucunda konutun borçlu ve ailesinin haline münasip olduğuna karar verilmiş ise konut haczedilemeyecektir. Borçlunun kiraya verdiği konutundan başka evi yoksa kira bedeli de haczedilemeyecektir²²⁵. Zira kanun koyucu haczedilemeyen konutun kirasının haczedilebileceğine ilişkin kanunda herhangi bir düzenleme yapmamıştır²²⁶. Akil'e göre borçlunun da kirada oturması halinde kira bedeli ile kiracısının kendisine ödediği kira bedeli arasında önemli bir fark bulunmaması halinde kira bedeli haczedilmemelidir. Ancak arada önemli bir fark bulunuyorsa arasındaki farkın haczedilmesi gerekmektedir²²⁷. Bu konuda Taşpınar kanunun amacının borçlu ve ailesinin barınma ihtiyacından yoksun bırakılmaması olduğunu bu nedenle borçlunun kiraya verdiği haline münasip konutu hakkında haczin gerçekleşmeyeceğini ancak bu konuttan sağlanan kira bedeli hakkında haciz işlemi tesis edilebileceğini belirtmektedir²²⁸.

Kanaatimizce, konutun haczi İİK m. 92'ye göre onun hasılat ve menfaatlerini de kapsamaktadır. Bu kapsamda konutun haczi halinde İİK 92. maddesinin son fıkrasına göre icra dairesi tarafından kiracıya kira bedelinin ödenmesi hususunda muhtıra

²²³ Y. 12. HD., 12.09.2017 tarihli, 2017/5311 E., 2017/10593 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 12. HD., 18.12.2017 tarihli, 2016/25131 E., 2017/15735 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 12. HD., 17.09.2018 tarihli, 2018/3669 E., 2018/8082 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 12. HD., 24.02.2017 tarihli, 2016/29224 E., 2017/2641 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 12. HD., 24.02.2017 tarihli, 2016/29223 E., 2017/2642 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 12. HD., 24.02.2017 tarihli, 2016/29222 E., 2017/2640 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

²²⁴ Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 78.

²²⁵ Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 287; Kuru, *El Kitabı*, s. 515; Uyar, "Mesken Haczi", s. 263.

²²⁶ Akkaya, "İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu", s. 62.

²²⁷ Akil, "Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK 82/12)", s. 781-782.

²²⁸ Sema Taşpınar, "Borçlunun Bazı Mallarının Haczedilememesi ve Nedenleri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1994, s. 173.

gönderilmektedir. Zira Yargıtay kararlarında da, taşınmazın haczinin onun hukuki ve tabii semerelerini, hasılat ve menfaatlerini kapsadığını belirtmektedir²²⁹. Borçlunun tek bir konutunun bulunması ve bu konutun borçlu ve ailesinin haline münasip konutu olması halinde borçlunun bu konuttan elde ettiği kira geliri de haczedilmemelidir.

Meskeniyet iddiası borçlunun kış aylarında ikamet ettiği ya da yaz aylarında kullandığı meskeni hakkında ileri sürülebilir. Borçlu belirli bir dönem kullandığı yazlığı hakkında haline münasip evi olduğu gerekçesiyle meskeniyet iddiasında bulunabilir²³⁰. Zira önemli olan borçlunun sürekli olarak bir konutta oturması değil, yazlığın borçlunun haline münasip olmasıdır²³¹. Nitekim Yargıtay da kararlarında borçlunun meskeniyet iddiasında bulunduğu konutunda sürekli olarak oturmasının şart olmadığına, bu nedenle yazlık mahiyetindeki konut hakkında meskeniyet iddiasında bulunabileceğine karar vermiştir²³².

Borçlunun yurtdışında ikamet etmesi halinde ise, borçlu Türkiye’de bulunan oturmadığı, kiraya verdiği taşınmazı hakkında da meskeniyet iddiasını ileri sürebilir. Zira borçlunun yurtdışında ikamet etmesi meskeniyet iddiasına engel teşkil etmemektedir²³³.

Covid-19 salgını ile birlikte günümüzde oldukça cazip hale gelen evden çalışma (home-office) halinde konut hem iş yeri hem de mesken olarak kullanılmaktadır. Böyle bir durumda borçlu, hem işyeri hem de meskeni olarak kullandığı taşınmazı hakkında meskeniyet iddiasında bulunabilmektedir²³⁴. Yargıtay bir kararında taşınmazın işyeri olarak kullanılmasının mesken niteliğine etkili olmadığını, bu konut hakkında da meskeniyet iddiasında bulunulabileceğini belirtmiştir²³⁵.

²²⁹ Y. 12. HD., 22.02.2018 tarihli, 2018/474 E., 2018/1767 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.04.2023); Y. 12. HD., 30.04.2007 tarihli, 2007/6116 E., 2007/8523 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.04.2023); Y. 12. HD., 13.02.2014 tarihli, 2014/489 E., 2014/3792 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.04.2023); Y. 12. HD., 13.02.2014 tarihli, 2014/488 E., 2014/3793 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.04.2023).

²³⁰ Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 167.

²³¹ Akkırar, *Borçlunun Haline Münasip Evinin Haczedilmezliği*, s. 65.

²³² Y. 12. HD., 04.12.2006 tarihli, 2006/20155 E., 2006/22861 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 12. HD., 16.12.1999 tarihli, 1999/16142 E., 1999/16578 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 8. HD., 21.04.2015 tarihli, 2014/8940 E., 2015/9026 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

²³³ Y. 12. HD., 24.10.2017 tarihli, 2016/21309 E., 2017/12931 K. sayılı kararı, Filiz Berberoğlu Yenipınar, *Uygulamada İcra Takibi*, Seçkin Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara 2021, s.231.

²³⁴ Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, s. 360; Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 116; Özbakır, *Borçlunun Haline Münasip Evinin Haczedilememesi (Meskeniyet İddiası-İİK m 82/12)*, s. 32.

²³⁵ Y. 12. HD., 13.06.2013 tarihli, 2013/13220 E., 2013/22328 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

4.1.1.4. Meskenin Birden Fazla Olması Halinde Meskeniyet İddiasının İleri Sürülebilmesi

Takip borçlusunun birden fazla konutunun bulunması ve bu konutların haczedilmesi halinde, borçlu bu konutlar hakkında meskeniyet iddiasında bulunabilir²³⁶. Zira kanun koyucu meskeniyet iddiasının tek konut hakkında ileri sürülebileceğine ya da borçlunun haline münasip evinin birden fazla olamayacağına dair bir maddeye kanunda yer vermemiştir²³⁷. Ancak mahkeme talebin uygun olup olmadığını, borçlunun ve ailesinin sosyal ve ekonomik koşullarını göz önünde bulundurarak değerlendirir.

Borçlunun, ailesinin ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sosyal ve ekonomik durumu göz önünde bulundurularak meskeniyet iddiasında bulunulan birden fazla konutun tümünün borçlunun haline münasip olduğuna karar verilebilir²³⁸. Meskeniyet şikayetine konu taşınmazların borçlu ve ailesinin sosyal ve ekonomik durumuna uygun olduğuna bilirkişi incelemesi sonucunda kanaat getirildiğinde bu taşınmazlar borçluya bırakılıp üzerindeki hacizler de kaldırılmaktadır²³⁹. Ancak meskeniyet şikayetine konu taşınmazların kıymeti borçlu ve ailesinin haline münasip evin değerinden fazla ise meskeniyet şikayetine konu evler satılarak haline münasip ev alabileceği miktar borçluya bırakılmaktadır²⁴⁰.

Yargıtay ise, borçlunun birden fazla konutunun haczedilmesi halinde bunlardan birisi için meskeniyet iddiasında bulunulabileceğine, birden fazla mesken hakkında meskeniyet iddiasında bulunulamayacağına karar vermiştir. Kararda borçlunun birden fazla evi hakkında meskeniyet iddiasında bulunması halinde borçluya hangi konuta ilişkin olarak meskeniyet iddiasında bulunduğu sorulmak suretiyle bilirkişi incelemesinin seçim yapılan konut hakkında yapılabileceği belirtilmiştir²⁴¹. Borçlunun bu konuda seçme hakkı bulunmaktadır²⁴².

²³⁶ Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 217.

²³⁷ Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 88-89.

²³⁸ Kuru, "Haczi Caiz Olmayan Şeyler", s.306.

²³⁹ Kuru, *El Kitabı*, s. 515; Kuru, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 274; Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 287; Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 217.

²⁴⁰ Kuru, *El Kitabı*, s. 515; Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 287.

²⁴¹ Y. 12. HD., 15.05.2014 tarihli, 2014/11940 E., 2014/14619 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023); Y. 12. HD., 24.09.2013 tarihli, 2013/20242 E., 2013/29746 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

²⁴² Y. 12. HD., 20.03.2014 tarihli, 2014/6017 E., 2014/8148 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

Uygulamanın bu yönde gelişmesi kanaatimizce uygun olmasa da, borçlunun birden fazla meskeni olması halinde seçeceği bir meskeni hakkında haczedilmezlik iddiasında bulunabileceği kanunilik ilkesi çerçevesinde Kanunda açıkça ifade edilmelidir. Zira İcra ve İflas Hukukunda kanunilik ilkesi doğrultusunda, uygulamaların kanunun sınırını aşmaması gerekmektedir. Bu yorum borçlunun birden fazla taşınmaz üzerindeki hisseleri bakımından da yapılabilir.

4.1.1.5. Tamamlanmamış Mesken Hakkında Meskeniyet İddiasının İleri Sürülebilmesi

Borçlu yapım aşamasında olan, henüz tamamlanmamış meskeni hakkında meskeniyet iddiasında bulunabilir²⁴³. Yargıtay meskeniyet iddiasında bulunulan konutun tam teşekküllü olmasının şart olmadığını, bir odanın bile oturmaya elverişli olması halinde meskeniyet iddiasında bulunulabileceğine karar vermiştir²⁴⁴. Bu kapsamda konutun tamamlanmış olmasının meskeniyet şikayetinde aranan bir koşul olmadığı, konutun oturulabilir nitelikte olması halinde meskeniyet iddiasında bulunulabileceği ifade edilmektedir. Bir görüşe göre ise taşınmazın oturulabilir olmasının meskeniyet iddiası için zorunlu olmadığı, inşaat halinde olan konut hakkında dahi haczedilmezlik şikayetinde bulunulabileceği ifade edilmiştir.²⁴⁵

Yargıtay kararlarında, inşaat halinde olan konut hakkında bir içtihat birliğinin bulunduğunu söylemek güçtür. Zira Yargıtay bir kararında inşaat halindeki konut hakkında meskeniyet iddiasında bulunulabileceğini²⁴⁶, bir başka kararında ise meskeniyet şikayetine konu olan binanın inşaat halinde olduğunu ve yüzde ellisinin tamamlandığını, fiilen oturmaya elverişli olmadığından dolayı meskeniyet şikayetinin reddine hükmetmiştir²⁴⁷. Yine bir kararında da haciz anında konut olarak kullanılmaya

²⁴³ Kuru, “Haczi Caiz Olmayan Şeyler”, s.307; Kaçak, *Açıklama ve İctihatlarla Haczedilemezlik*, s. 34; Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, s. 360.

²⁴⁴ Y. 12. HD., 28.01.2014 tarihli, 2013/36002 E., 2014/2233 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

²⁴⁵ Pekantez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 167.

²⁴⁶ Y. 12. HD., 13.12.2001 tarihli, 2001/20479 E., 2001/21773 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (25.04.2023).

²⁴⁷ “...bilirkişi raporu içeriğine göre meskeniyet şikâyetine konu edilen evin inşa halindeki durumu itibarı ile tamamlanma seviyesinin yaklaşık %50 olduğunun tespit edildiği, dolayısıyla henüz mesken olarak kullanılabilir durumunun bulunmadığı anlaşılmaktadır....hakkında meskeniyet iddiasında bulunulan bina, henüz fiilen mesken olarak kullanılmaya elverişli durumda bulunmadığı için meskeniyet şikayetine konu olamayacağı düşünüldükçe şikayetin reddine karar vermek gerekir.” Y. 12. HD., 17.12.2015 tarihli, 2015/27700 E., 2015/32054 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (04.04.2023).

elverişli olmayan taşınmazlar hakkında meskeniyet şikayetinde bulunulamayacağına hükmedilmiştir²⁴⁸.

Kuru'ya göre hacizden önce inşaatına başlanan ancak haciz anında tamamlanmamış konut hakkında meskeniyet iddiasında bulunulabilecektir²⁴⁹. Bu kapsamda konutun tamamlanıp tamamlanmaması haciz anındaki duruma göre tespit edilecektir.

Haciz anında boş arsa niteliğinde olan taşınmaz hakkında meskeniyet iddiasında bulunulamayacak olup²⁵⁰ tapu takyidatında arsa ya da tarla olan taşınmazın üzerinde mesken olması halinde meskeniyet şikayetinde bulunulabilir²⁵¹. Haciz anından sonra üzerine konutun inşa edilmesi halinde ise bu konut hakkında meskeniyet iddiası değerlendirilmeyecek olup hacizli taşınmaz, üzerindeki konut ile birlikte satılacaktır²⁵². Zira haciz işleminin tesis edilmesi ile borçlunun konut üzerindeki tasarruf hakkı kısıtlanmaktadır²⁵³. Meskeniyet iddiasında bulunan konut boş arsa üzerine haciz tarihinden önce inşa edilmiş ise bu konut hakkında meskeniyet iddiasında bulunulabilir²⁵⁴. Yargıtay'ın kararları da bu doğrultudadır²⁵⁵. Ancak Akil bu konuda boş arsanın satışından elde edilen miktardan, borçlunun haline uygun alabileceği evin bedelinin borçluya bırakılması gerektiği görüşündedir²⁵⁶.

Önemle belirtilmelidir ki konutun harap veya yıkık olması halinde de meskeniyet iddiasında bulunulabilir²⁵⁷. Yargıtay'ın konutun bir bölümünün fiilen oturmaya elverişli olması halinde meskeniyet iddiasının değerlendirilebileceğini içeren kararları göz önünde bulundurulduğunda²⁵⁸ harap ya da yıkık durumda olan

²⁴⁸ Y. 12. HD., 06.11.2014 tarihli, 2014/23352 E., 2014/26299 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (25.04.2023).

²⁴⁹ Kuru, *El Kitabı*, s. 514.

²⁵⁰ Y. 12. HD., 17.05.2012 tarihli, 2012/217 E., 2012/17445 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (25.04.2023).

²⁵¹ Aydın, *Haczedilemeyen Mal ve Haklar*, s. 36.

²⁵² Kuru, *El Kitabı*, s. 513; Postacıoğlu ve Altay, *İcra Hukuku Esasları*, s. 446; Aydın, *Haczedilemeyen Mal ve Haklar*, s. 36-37.

²⁵³ Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, s. 162.

²⁵⁴ Kuru, *El Kitabı*, s. 513; Uyar, "Mesken Haczi", s. 263.

²⁵⁵ Y. 12. HD., 22.12.2016 tarihli, 2016/7418 E., 2016/25973 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (25.04.2023); Y. 12. HD., 10.09.2015 tarihli, 2015/6904 E., 2015/20550 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (25.04.2023); Y. 12. HD., 17.12.2015 tarihli, 2015/27700 E., 2015/32054 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

²⁵⁶ Akil, "Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK 82/12)", s. 784.

²⁵⁷ Kaçak, *Açıklama ve İçtihatlarla Haczedilemezlik*, s. 34; Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, s. 360.

²⁵⁸ Örneğin bkz. Y. 12. HD., 09.09.2002 tarihli, 2002/15771 E., 2002/15800 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (21.05.2023).

mesken hakkında meskeniyet iddiasında bulunulamamalıdır. Ancak Yargıtay yeni tarihli bir kararında konutta oturulmaması ya da taşınmazın harap vaziyette olup tamirat gerektirmesi halinde bu durumun mesken niteliğini etkilemeyeceğini, meskeniyet iddiasında bulunulabileceğine karar vermiştir²⁵⁹.

Borçlunun yıkılmış konutundan kalan enkaz hakkında borçlu başka evinin bulunmadığını, mevcut enkaz ile tekrar konut inşa edeceğini bildirmesiyle birlikte bu iddiasını ispatlaması halinde enkazın da haczi mümkün olmayacaktır²⁶⁰. Yine meskenin zorunlu olan tadilatı ve tamiratı için alınan malzemelerin de haczedilmesi mümkün olmamalıdır²⁶¹.

4.1.1.6. Mesken Üzerinde Zorunlu İpotek Tesis Edilmesi Halinde Meskeniyet İddiasının İleri Sürülebilmesi

İpotek, Türk Medeni Kanunu (TMK)' nun 881. maddesinde tanımlanmıştır. TMK m 881'de mevcut olan veya henüz doğmamış olmakla beraber doğması kesin veya muhtemel olan alacakların, ipotekle güvence altına alınabileceği düzenlenmiştir. Buna göre ipotek, taşınmazın değeri ya da değer parçası ile mevcut ya da ileride mevcut olması muhtemel alacağın teminat altına alınmasıdır²⁶². İpotek, fer'i nitelikte olup kişisel alacağı teminat altına almak amacıyla kurulmaktadır²⁶³.

Borçlular konutları üzerinde, alacakların güvence altına alınması amacıyla zorunlu şekilde ya da serbest iradeleriyle, ipotek tesis edebilirler. Borçlunun ipotekli taşınmazı hakkında haczedilmezlik iddiasında bulunup bulunmayacağı noktasında, Yargıtay ve doktrinin farklı görüşleri bulunmaktadır.

Yargıtay'ın önceki içtihatlarında borçlunun konutu üzerinde ipotek tesis etmesi halinde, diğer tüm alacaklılarına karşı meskeniyet şikayetinden bu ipotek ile vazgeçildiğine ve haczedilmezlik iddiasında bulunamayacağına hükmedilmekteydi²⁶⁴. Ancak Yargıtay'ın güncel kararlarında, ipoteğin zorunlu ve zorunlu olmayan ipotek şeklinde ayrıma gidildiği görülmektedir.

²⁵⁹ Y. 12. HD., 09.04.2019 tarihli, 2018/6653 E., 2019/5859 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (25.04.2023).

²⁶⁰ Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, s. 186.

²⁶¹ Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, s. 360; Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 103.

²⁶² M. Kemal Oğuzman, vd., *Eşya Hukuku*, 22. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s. 1094.

²⁶³ Sirmen, *Eşya Hukuku*, s. 595.

²⁶⁴ Y. 12. HD., 12.10.1989 tarihli, 1989/2159 E., 1989/12137 K. sayılı kararı, Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 493.

Borçlunun, lehine ipotek tesis edilen alacaklı dışında diğer alacaklılarına karşı ipotekli taşınmaz hakkında meskeniyet iddiasını ileri sürebilmesi için ipoteğin zorunlu kredi sınıfına giren kredilerden olması gerekmektedir²⁶⁵. Bu kapsamda mesken kredisi, esnaf kredisi ya da zirai krediden dolayı konut üzerinde ipotek tesis edildiğinde borçlu, lehine ipotek tesis edilmeyen diğer alacaklılara karşı meskeniyet iddiasında bulunabilir²⁶⁶. Yargıtay’a göre borçlunun borcu nedeni ile taşınmazını ipotek etmesi halinde, bu taşınmaz hakkında meskeniyet şikayetini diğer alacaklılarına ileri sürüp süremeyeceği hakkında, kredi çeşitleri bakımından bir ayrıma gitmek gerekmektedir. İpoteğin zorunlu olarak kurulan mesken kredisi, esnaf kredisi ya da zirai kredi olması hallerinde borçlu haczedilmezlik şikayetinde bulunabilir²⁶⁷. Yargıtay bir kararında da kişinin mesken almak amacı ile aldığı mesken kredisine güvence olarak meskeni üzerinde ipotek tesis etmesi halinde belirtilen ipotek mesken kredisinden diğer bir ifade ile zorunlu nitelikteki krediden kaynaklandığından borçlunun diğer alacaklılarına karşı meskeniyet iddiasında bulunabileceğine karar vermiştir²⁶⁸.

Zorunlu nitelikte olmayan ipoteklerde ise, borçlunun serbest iradesi ile verilen bir karar olduğundan, borçlunun diğer alacaklılarına karşı meskeniyet iddiasında bulunması hukuk sistemimizde kabul edilmemiştir. Yargıtay’ a göre taşınmazın üzerinde zorunlu olmayan ipoteklerin bulunması diğer bir deyişle borçlunun serbest iradesi ile kurulan ipoteklerin olduğu durumlarda meskeniyet şikayeti ileri sürülemez. Ancak haciz tarihi itibarıyla ipotek konusu borç ödenmişse, ipotekli taşınmaz hakkında meskeniyet şikayetinde bulunulabilir²⁶⁹. Meskeniyet

²⁶⁵ Y. 12. HD., 06.02.2020 tarihli, 2020/406 E., 2020/936 K. sayılı kararı, Süphandağ, *İcra El Kitabı*, s. 316.

²⁶⁶ Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 494-495; Aydın, *Haczedilemeyen Mal ve Haklar*, s. 40; Kaçak, *Açıklama ve İctihatlarla Haczedilemezlik*, s. 33.

²⁶⁷ “...Borçlunun daha önce ipotek ettiği taşınmaz hakkında sonradan haczedilmezlik şikayetinde bulunabilmesi için, ipoteğin mesken kredisi, esnaf kredisi, zirai kredi gibi zorunlu olarak kurulmuş ipoteklerden olması gerekir. Zira zorunlu olarak kurulan ipoteğin haczedilmezlik şikayetine engel teşkil etmeyeceği ilkesi bu ipoteğin sosyal amaçlı olarak verilen kredinin teminatını oluşturmasından kaynaklanmaktadır.” Y. 12. HD., 26.04.2021 tarihli, 2021/259 E., 2021/4414 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (04.04.2023).

²⁶⁸ “Bir kimsenin mesken edinmek üzere aldığı borç para bu amaçtan, zirai kredi karşılığı aldığı borç para ise zirai işletmesinin gelişmesini sağlamaktan, ayrıca esnaf kredisi için aldığı borç para da geçimini sağlamaktan kaynaklandığından bu borçlara ilişkin kurulan ipotekler yerleşik Yargıtay İctihatlarına göre zorunlu ipotek kapsamında kabul edildiğinden haczedilmezlik şikayetine ileri sürülmesine engel teşkil etmez.” Y. 12. HD., 31.05.2016 tarihli, 2016/14594 E., 2016/15299 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (30.05.2023).

²⁶⁹ “İpotekler, adı geçenin daha sonra bu yerle ilgili olarak meskeniyet iddiasında bulunmasını engeller ise de, haciz tarihi itibarıyla ipotek konusu borcun ödenmiş olması halinde, ipotekle yükümlü

şikayetinip ipotek konusu borcun ödenme tarihi göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekmektedir²⁷⁰.

Borçlunun meskeniyet şikayetine konu konutu hakkında mahkeme, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nden ipotek akit tablosunu isteyerek ipoteğin niteliği, zorunlu ipotek kapsamında olup olmadığı hususunda inceleme yapmalıdır. İpoteğin zorunlu olup olmadığı belirlendikten sonra meskeniyet şikayeti sonuçlandırılmalıdır²⁷¹.

Doktrinde borçlu tarafından bir alacaklısı lehine taşınmazı üzerinde ipotek tesis edildiğinde, meskeniyet iddiasından sadece bu alacaklı lehine vazgeçildiği düşünülmektedir. Bu durum zorunlu nitelikte ya da zorunlu olmayan nitelikte olduğu fark etmeksizin bütün ipotek türleri bakımından kabul edilmektedir. Zira bir alacaklı lehine mesken üzerinde ipotek tesis edilmesi diğer alacaklılara karşı meskeniyet iddiasında bulunamayacağı şeklinde yorumlanmamalıdır²⁷².

Muşul'a göre kanun koyucu İİK 83/a²⁷³ düzenlemesi ile, tamamen ya da kısmen haczedilemeyen malların, haczedilebileceğine ilişkin yapılan anlaşmaların hükümsüz olacağı ifade edilmiştir. Borçlunun konutu hakkında bir alacaklısına ipotek tesis etmesi halinde diğer alacaklılara karşı meskeniyet iddiasından vazgeçildiğine ilişkin Yargıtay kararlarını, 83/a maddesine aykırı bulmuştur²⁷⁴.

Kanunda borçlunun haline münasip evinin haczedilemeyeceği düzenlemesi ile alacaklının alacak hakkı karşısında borçlunun barınma hakkına üstünlük tanınmıştır. Kanaatimizce borçlunun mesken üzerinde bir alacaklısı lehine ipotek tesis etmesi halinde, bu durumun diğer alacaklılara karşı meskeniyet iddiasından vazgeçildiği şeklindeki yorum, borçlunun barınma hakkını da gözetmemektedir. Borçlunun mesken

bulunmayan taşınmaz hakkında meskeniyet şikayetinde bulunulabilir.” Y. 12. HD., 13.02.2020 tarihli, 2020/212 E, 2020/1308 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (28.02.2023).

²⁷⁰ “...Aslolan ipoteğin fek tarihi değil, ipoteğe ilişkin borcun ödenmesi tarihidir. Bu tarihin tespitine göre haczedilmezlik şikayetin değerlendirilmesi gerekir.” Y. 12. HD., 16.06.2015 tarihli, 2015/6863 E., 2015/16761 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (28.02.2023).

²⁷¹ Y. 12. HD., 13.09.2018 tarihli, 2018/3509 E., 2018/8017 K. sayılı kararı, İsmail Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, Seçkin Yayınevi, 6. Baskı, Ankara 2020, s. 384.

²⁷² Kuru, *El Kitabı*, s. 518; Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 163; Bulut, “Borçlunun Hâline Münasip Evi Üzerinde İpotek Tesisi ve Haczedilmezlikten Feragat”, s. 1097; Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, s. 189; Necmettin M. Berkin, *Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi*, İstanbul 1980, s. 222; Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 218, Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 287; Evren Kılıçoğlu, *İcra Sözleşmeleri*, Arkan Yayınları, İstanbul 2005, s. 134.

²⁷³ İİK 83/a “82 ve 83 üncü maddelerde yazılı mal ve hakların haczolunabileceğine dair önceden yapılan anlaşmalar muteber değildir.”

²⁷⁴ Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 493-494.

üzerinde lehine ipotek tesis edilen alacaklı dışındaki diğer alacaklılara karşı meskeniyet iddiasından vazgeçtiği şeklindeki yoruma, borçlunun temel hak ve özgürlüklerini ihlal ettiğinden katılmamaktayız. Bu nedenle haczin zorunlu nitelikte olup olmadığı hususunda bir ayrıma gidilmeyerek borçlu tarafından bir alacaklısı lehine konutu üzerinde ipotek tesis edilmesi halinde diğer alacaklılar bakımından bu konut üzerindeki meskeniyet iddiasından vazgeçilmediği, bu alacaklılara karşı meskeniyet iddiasında bulunulabileceği kabul edilmelidir.

Taşınmazın aile konutu olduğu durumlarda ise ipoteğin taşınmaz üzerinde kurulabilmesi için eşin rızasına ihtiyaç vardır. Eşin rızasının olmadığı durumlarda ipotek, usulüne uygun olarak kurulmadığından, kurulduğu andan itibaren geçersiz olur. Zorunlu olmayan nitelikte ipotek bulunan bir taşınmaz hakkında yapılan meskeniyet şikayetinin mahkeme tarafından haczedilmezlik şikayetinde bulunulamayacağı gerekçesi ile reddi gerekirken, bu şikayetten önce ipotek kurulurken eşin rızasının alınmadığı gerekçesiyle ipotek kaldırılırsa, bu durumda meskeniyet şikayetinin mahkeme tarafından dinlenmesi ve esasına girilerek bir hükme bağlanması gerekmektedir. Çünkü bu durumda eşin rızasının alınmadığı ipotek, geriye doğru diğer bir deyişle kurulduğu andan itibaren geçersiz olur. Daha açık anlatım ile üzerinde ipotek olmayan bir taşınmaz olarak değerlendirilir ve meskeniyet şikayetinin esasına girilerek karar verilir²⁷⁵.

Miras bırakan tarafından bir alacaklısı lehine mesken üzerine ipotek tesis edilmiş ise, alacaklının mirasçılara başvurması halinde konut üzerinde ipotek tesis edildiğinden bahisle mirasçıların meskeniyet iddiasında bulunamayacağı söylenememelidir. Zira miras bırakanın meskeniyet iddiasından feragati mirasçılarını etkilememektedir²⁷⁶.

4.1.1.7. Meskenin Sigorta Ettirilmesi veya Kamulaştırılması Hallerinde Meskeniyet İddiasının İleri Sürülebilmesi

Sigorta ettiren ile sigortacı arasında akdedilen, sigorta ettirenin bir prim ödemeyi kabul ettiği, sigortacının ise riziko gerçekleştiğinde bu durumu tazmin etmekle yükümlü tutulduğu sözleşme sigorta sözleşmesi olarak ifade edilmektedir. Kişiler çeşitli sebeplerle taşınmazlarını sigorta ettirerek doğal afet veya hırsızlık gibi

²⁷⁵ Y. 12. HD., 20.01.2021 tarihli, 2020/5394 E., 2021/655 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (30.05.2023).

²⁷⁶ Kaçak, *Açıklama ve İçtihatlarla Haczedilemezlik*, s. 33.

olaylardan kaynaklanan zararları teminat altına alabilirler²⁷⁷. Borçlunun sigorta ettirdiği konutu hakkında sigorta bedelinin doğması halinde borçlu bu bedel üzerinde meskeniyet iddiasında bulunabilecektir²⁷⁸.

Sigorta bedeli üzerinde yapılan meskeniyet iddiasına benzer şekilde borçlunun haline münasip evinin kamulaştırılması halinde de kamulaştırma bedelinin haczi mümkün olmayacaktır²⁷⁹. Zira borçlunun haline münasip evinin kamulaştırılması ile taşınmazın yerine geçen meblağ da haczedilmemelidir²⁸⁰.

Borçluya ait konutun haczedilmesi ve borçlunun haline münasip evi olduğundan bahisle icra mahkemesi nezdinde şikayet yoluna başvurulmasının ardından şikayete konu konutun kamulaştırılması halinde ise bu nedenle şikayetin reddine karar verilemeyecek olup şikayetin esasına girilecektir²⁸¹.

4.1.2. Meskeniyet Şikayetinde Bulunulamayacak Haller

4.1.2.1. İpotekli Alacaklıya Karşı Meskeniyet İddiası

İİK m. 82’de düzenlenen tamamı haczedilemeyen mal ve haklar ile İİK m. 83’te belirtilen kısmen haczedilemeyen mal ve haklar hakkında yapılan haczedilmezlik şikayetleri ancak takip sürecinde haciz aşamasının olması hallerinde yapılabilir. Alacağın teminat altına alınması amacıyla borçlunun haline münasip konutu hakkında ipotek tesis edilmesi halinde alacaklı, İİK m. 45 gereğince rehinle temin edilmiş alacağı hakkında rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilecektir. Bu takip yolunda haciz aşaması bulunmadığından, ipotekli taşınmaz hakkında meskeniyet iddiasında bulunulamayacaktır. Yargı içtihatlarında da belirtildiği üzere, ipotegin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takiplerde haciz aşaması bulunmadığından meskeniyet şikayeti gibi haczedilmezlik şikayetleri yapılamayacaktır²⁸².

²⁷⁷ Ayrıntılı bilgi için Şamil Demir, “TTK Tasarısı’nın Sigorta Sözleşmesinin Hükümlerine İlişkin Maddeleri ile Getirilen Düzenlemelerin Değerlendirmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 84, 2009.

²⁷⁸ Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, s. 340; Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 99; Özbakır, *Borçlunun Haline Münasip Evinin Haczedilememesi (Meskeniyet İddiası-İİK m 82/12)*, s. 23, Akkırar, *Borçlunun Haline Münasip Evinin Haczedilmezliği*, s. 63.

²⁷⁹ Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, s. 184.

²⁸⁰ Kuru, “Haczi Caiz Olmayan Şeyler”, s.307.

²⁸¹ Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 99; Özbakır, *Borçlunun Haline Münasip Evinin Haczedilememesi (Meskeniyet İddiası-İİK m 82/12)*, s. 22; Akkırar, *Borçlunun Haline Münasip Evinin Haczedilmezliği*, s. 63.

²⁸² Y. 12. HD., 2016/19842 E., 2017/11377 K. sayılı kararı, Berberoğlu Yenipınar, *Uygulamada İcra Takibi*, s. 237; Süphandağ, *İcra El Kitabı*, s. 81.

Borçlunun borcuna karşılık olarak bir alacaklısına, konutunu ipotek etmesi halinde, bu alacaklı alacağının ödenmemesi nedeniyle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla icra takibini başlatacak olup ardından borçlunun ipotek konu taşınmazı satılarak borç miktarı alacaklıya ödenecektir. Zira bu zorunluluk İİK m. 45 ile belirtilmiş olup rehinle temin edilmiş alacağa ilişkin olarak sadece rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapılabileceği açıklanmıştır. Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte haciz aşaması bulunmadığından lehine ipotek tesis edilen alacaklıya karşı meskeniyet şikayetinde bulunulamayacaktır.

4.1.2.2. Borcun Borçlunun Haline Münasip Evin Satış Bedelinden Doğması Hali

İİK m. 82'ye göre, borcun haczedilemeyen mal ve hakkın bedelinden doğmuş olması halinde, İİK m. 82 ile koruma altına alınan mal ve haklar haczedilebilecektir. Bu bağlamda çalışma konumuzu oluşturan borçlunun haline münasip evinin bedelinden kaynaklanan uyuşmazlıktan dolayı başlatılan takip neticesinde, borçlunun haline münasip evinin haczedilmesi halinde borçlu tarafından konutun haczedilmezliği ileri sürülemeyecektir. Somutlaştırmak gerekirse, borçlunun meskeni satın aldığı alacaklıya borcunu ödememesi halinde, alacaklının bu borç için başlattığı takipte borçlu, evin haline münasip olduğunu ileri süremeyecektir²⁸³. Zira kanun koyucu bu düzenleme ile borçlunun eşya bedelinden doğan borcunu ödememesi nedeniyle başlatılan icra takibinde, borçlunun kötüniyetli hareket etmesini engellemiştir²⁸⁴.

Yargıtay'ın bir kararında aile mahkemesi tarafından verilen katılma alacağının tahsiline dair karar hakkında ilamlı takip başlatıldığı ve katılma alacağına konu konut hakkında haciz işlemi tesis edildiği belirtilmiş olup borçlu tarafından bu konut hakkında meskeniyet şikayetinde bulunulmuştur. Bu bağlamda Yargıtay ilamın katılma alacağından kaynaklandığını diğer bir ifade ile davanın şikayete konu meskenin alımından kaynaklandığını bu nedenle meskeniyet şikayetinin reddine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir²⁸⁵. Zira evlilik birliği içerisinde meskenin alımına

²⁸³ Kuru, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 275; Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 95; Postacıoğlu ve Altay, *İcra Hukuku Esasları*, s. 421-422; Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 492; Balkan, *Haczedilmezlik ve Benzer Müesseseler*, s. 67.

²⁸⁴ Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s.492.

²⁸⁵ Y. 12. HD., 10.03.2022 tarihli, 2021/9511 E., 2022/3057 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (18.08.2022).

yapılan katkıdan doğan katılma alacağı hakkında borçlu meskeniyet iddiasında bulunmamalıdır.

Borcun, borçlunun haline münasip evinin bedelinden doğmuş olması halinde getirilen bu istisna, ödünç para ile satın alınan mesken hakkında uygulanmamaktadır²⁸⁶. Zira borçlu ile alacaklı arasındaki ilişki satım gibi borçlunun haline münasip evin bedelinden doğmamış olup²⁸⁷ aralarındaki ödünç ilişkisinden kaynaklanmaktadır²⁸⁸. Bu durumda borçlu meskeniyet iddiasında bulunabilir. Ancak bu durum ödünç paranın borçluya verilmesi halinde geçerlidir.

Önemle belirtilmelidir ki, ödünç alanın talimatı ile ödünç veren tarafından ödünç paranın doğrudan meskeni satan kişiye verilmesi sonrasında ödünç verenin bu meblağ hakkında borçluya icra takibinde bulunması halinde borçlu, ödünç para ile satın aldığı konut hakkında ödünç verene meskeniyet iddiasında bulunamayacaktır. Zira satış parası doğrudan meskeni satan kişiye verildiğinde borcun eşya bedelinden doğduğu kabul edilmektedir²⁸⁹.

4.1.2.3. Kanuni İpotek Sahiplerine Karşı Meskeniyet İddiasında Bulunulamayacağı

İİK m. 82’de haczedilemeyen mal ve hakların ardından 17.02.1926 tarihli ve 743 sayılı Medeni Kanunun 807. maddesinin saklı tutulduğu belirtilmiştir. 743 sayılı Medeni Kanunun değiştirilmesi ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu kabul edilmiştir. Eski Medeni Kanunun 807. maddesi ile Türk Medeni Kanunu’nun 893.²⁹⁰ maddesi kastedilmektedir.

Türk Medeni Kanunu, taşınmaz üzerindeki ipotekleri iradi ve kanuni ipotek olmak üzere ikiye ayırmaktadır²⁹¹. Kanuni ipotekler aralarında da tescile tabi olan ve

²⁸⁶ Kuru, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 275; Kuru, *El Kitabı*, s. 519; Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 492.

²⁸⁷ Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 97.

²⁸⁸ Akkırın, *Borçlunun Haline Münasip Evinin Haczedilmezliği*, s. 80.

²⁸⁹ Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, s. 341.

²⁹⁰ TMK 893; “Aşağıdaki alacaklılar, kanunî ipotek hakkının tescilini isteyebilirler:

1. Satıştan doğan alacağı için satılan taşınmaz üzerinde satıcı,
2. Elbirliği ortaklığına giren taşınmazlarda paylaşmadan doğan alacakları için birlikte mirasçı olanlar veya diğer elbirliği ortakları,
3. Bir taşınmaz üzerinde yapılan yapı veya diğer işlerde malzeme vererek veya vermeden emek sarf ettikleri için malzeme ve emek karşılığı olarak malik veya yükleniciden alacaklı olan alt yüklenici veya zanaatkarlar.

Alacaklıların, bu kanunî ipotek hakkından önceden feragat etmeleri geçerli değildir.”

²⁹¹ İlhan Helvacı, *Eski Medeni Kanunumuzla Karşılaştırmalı Olarak Türk Medeni Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan İpotek Hakkı*, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2008, s. 4.

tescile tabi olmayan²⁹² şeklinde ikiye ayrılmıştır. TMK m. 893 kapsamında alacaklı tarafından ipotek hakkının kazanılması, tapu kütüğüne tescille mümkün olacaktır²⁹³.

TMK m. 893 kapsamında borçlu, işçi ve müteahhitlerin ev üzerinde bulunan kanuni ipotek haklarına karşı meskeniyet iddiasında bulunamayacaktır²⁹⁴. Aynı zamanda borçlu, işçi alacağı ya da yapı malzemesi satışı yapan tacirden kaynaklanan borçlardan dolayı da haczedilmezlik şikayetinde bulunulamayacaktır²⁹⁵.

TMK m. 893'te belirtilen alacaklıların ipotek hakkı kanundan doğmaktadır. Zira alacaklının ipotek hakkını kazanabilmesi için tescil gerekmektedir²⁹⁶. İpotek hakkının kazanılması ile birlikte ipotek hakkı sahibi alacaklı, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla borçluya karşı icra takibi yapabilecektir. Bu durumda icra takibinde haciz aşaması bulunmadığından borçlu doğal olarak haczedilmezlik iddiasında bulunamayacaktır. Kanuni ipotek hakkının kanuna tescil edilmemesi halinde ise Bulut'a göre İİK 82. maddesi TMK'nin kanuni ipoteğe ilişkin maddesi saklı tutulduğundan, kanuni ipoteğin tescil edilmemesi halinde dahi borçlu haczedilmezlik iddiasında bulunamayacaktır²⁹⁷. Bu nedenle İİK m. 82 doğrudan TMK 893. maddeyi saklı tuttuğundan, kanuni ipotek hakkının tescil edilmemesi halinde dahi borçlunun haczedilmezlik iddiasında bulunabileceği kanaatindeyiz.

4.1.2.4. Borçlunun Haline Münasip Evi Hakkında Serbest İradesi ile İpotek Tesis Etmesi Hali

Borçlunun, borcunu ipotek ile teminat altına alması halinde meskeniyet iddiasında bulunup bulunamayacağı ayrımı ipoteğin mahiyeti bakımından tespit edilir. Zira borçlu serbest iradesi ile borcunu ipotek ile teminat altına almış ise bu durumda meskeniyet iddiasında bulunamayacağı kabul edilmektedir. Yargıtay bir kararında bir alacaklı lehine borçlunun serbest iradesiyle kurduğu ipotek ile üçüncü kişiye borcunu ödememesi halinde taşınmazın satılması riskini göze aldığını, bu nedenle meskeniyet

²⁹² Tescile tabi olmayan kanuni ipotek hakları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mine Kaçmaz, "Tescile Tabi Olmayan Kanuni İpotek Hakları", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65/ 4, 2016, ss. 2891-2908.

²⁹³ Hümeysra Kaçaran, "Yapı Alacaklılarının Kanuni İpotek Hakkı", Cevdet Yavuz'a Armağan, ss. 1363-1398, s. 1365.

²⁹⁴ Kuru, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 274; Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 287.

²⁹⁵ Balkan, *Haczedilmezlik ve Benzer Müesseseler*, s. 67.

²⁹⁶ Kaçaran, "Yapı Alacaklılarının Kanuni İpotek Hakkı", s. 1365.

²⁹⁷ Bulut, "Borçlunun Hâline Münasip Evi Üzerinde İpotek Tesis ve Haczedilmezlikten Feragat", s. 1094-1095.

iddiasında bulunamayacağına karar vermiştir²⁹⁸. Bu durum serbest irade ile alacaklı lehine kurulan borcun ödenmemesi haline mahsustur. Diğer bir ifade ile, serbest iradeyle kurulan ipotek konusu borcun ödenmiş olması halinde ipotekle yükümlü taşınmaz hakkında meskeniyet iddiasında bulunulabilmektedir. Borcun, haciz tarihi itibarıyla ödenmiş olması gerekmektedir²⁹⁹.

Borçlunun taşınmazı üzerindeki ipotek, ticari kredi nedeniyle verilmiş olursa ipoteğin zorunlu olarak kurulmadığı, serbest irade ile kurulduğu kabul edilmektedir. Bu durum, borçlunun daha sonra ipotekli meskeni hakkında meskeniyet iddiasında bulunulmasını engellemektedir. Sonuç olarak, borçlunun konutu üzerinde zorunlu kredi niteliğinde olmayan ticari kredilerden kaynaklı ipotek işlemi tesis edilmişse, borçlu henüz ipotek kurulurken bu evi mesken olarak kullanmaktan vazgeçtiğinden³⁰⁰ ve bu nedenle haczedilmezlik şikayetinin konusu bulunmadığından mahkeme tarafından şikayetin reddine karar verilmelidir³⁰¹.

Kanaatimizce borçlunun bir alacaklısı lehine ipotek ettiği meskeni hakkında ipoteğin niteliğini göz önünde bulundurularak, diğer alacaklılarına karşı haczedilmezlik iddiasında bulunup bulunamayacağı noktasında Yargıtay'ın görüşü yerinde değildir. Zira borçlunun, alacaklısı lehine serbest iradesi ile meskeni üzerinde ipotek tesis etmesi, diğer alacaklılarına karşı bu meskenden feragat ettiği şeklinde yorumlanmamalıdır. Nitekim Yargıtay, İİK 83/a maddesi ile hacizden önce borçlunun meskenine haczin konulmasına muvafakat etmesinin mümkün olmayacağını belirtmiştir³⁰². Bu nedenle ipoteğin niteliği fark etmeksizin bir alacaklısı lehine meskeni üzerinde ipotek tesis eden borçlunun diğer alacaklılarına bu meskenin haczedilemeyeceğini ileri sürmesi mümkün olmalıdır.

²⁹⁸ Y. 12. HD., 23.01.2023 tarihli, 2022/12948 E., 2023/375 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (01.06.2023).

²⁹⁹ Y. 12. HD., 09.01.2023 tarihli, 2022/12528 E., 2023/1 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (01.06.2023).

³⁰⁰ Y. 12. HD., 22.12.2017 tarihli, 2016/25659 E., 2017/15998 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (18.08.2022).

³⁰¹ Y. 12. HD., 03.04.2017 tarihli, 2016/13876 E., 2017/5261 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (08.08.2022); Y. 12. HD., 26.05.2016 tarihli, 2016/10572 E., 2016/14985 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (18.08.2022); Y. 12. HD., 09.05.2016 tarihli, 2016/7766 E., 2016/13560 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (18.08.2022).

³⁰² Y. 12. HD., 01.10.2004 tarihli, 2004/15893 E., 2004/20728 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (01.06.2023).

4.1.2.5. Tasarrufun İptali Davasına Konu Konut Hakkında Meskeniyet Şikayeti

Tasarrufun iptali davası İİK' nin 277. ve devamı maddelerde düzenlenmiştir. Elinde geçici veya kesin aciz vesikası bulunan alacaklı, borçluya ve malı devrettiği üçüncü kişiye karşı kural olarak Asliye Hukuk Mahkemesi'nde tasarrufun iptali davası açabilir³⁰³. Dava açarken, aciz vesikasının yanı sıra İİK 278, 279 ve 280. maddelerinde düzenlenen iptale tabi tasarruflar da dikkate alınmalıdır³⁰⁴.

Aciz vesikası, dava şartı niteliğindedir. Diğer bir ifade ile, alacaklının elinde aciz vesikası bulunmadan dava açması halinde eksikliğin tamamlanması için ek süre verilir. Bu sürede eksiklik tamamlanmadığında davanın usulden reddine karar verilmelidir.

Tasarrufun iptali davasının sonucundan yalnız davayı açan alacaklı yararlanacaktır³⁰⁵. Tasarrufun iptali davası takip alacaklısı lehine sonuçlandığında borçlunun üçüncü kişi ile yaptığı hukuki işlem hukuken geçerli olup yapılan işlem, alacaklının alacağı oranında etkisiz kalacaktır³⁰⁶. Dava konusu mal, üçüncü kişinin mülkiyetinde kalacak ancak borçlunun mülkiyetindeymiş gibi sonuç doğuracaktır³⁰⁷. Bu durum İİK 283. maddenin ilk fıkrasıyla da anlaşılmaktadır. Maddede tasarrufun iptali davası sonucunda borçlu ile üçüncü kişi arasında kurulan satış işleminin iptali ile taşınmazın üçüncü kişi adına kayıtlı kalacağı, borçlunun mülkiyetine geçmeyeceği ifade edilmektedir.

Borçlunun mal kaçıрма amacı ile üçüncü kişiye devrettiği mesken hakkında takip alacaklısının açtığı tasarrufun iptali davası sonucunda mahkemece tasarrufun iptaline karar verildiğinde, bu karardan doğan sonuç tasarrufa konu meskenin borçlunun mülkiyetine geçmesi değil, meskeni satın alan üçüncü kişinin mülkiyetinde kalmasıdır³⁰⁸. Bu durumda borçlunun veya üçüncü kişinin meskeniyet iddiasında bulunup bulunamayacağı hakkında doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır.

³⁰³ Tasarrufun iptali davasının tarafları hakkında geniş bilgi için bkz. Talih Uyar, "Tasarrufun İptali Davasının Tarafları", *Prof. Dr. Fırat Öztana'a Armağan*, C. 2, 2010, ss. 2243-2274.

³⁰⁴ Pekcanitez ve Özekes, *İcra ve İflas Hukuku Pratik Çalışmalar*, s. 248

³⁰⁵ Kuru, *El Kitabı*, s. 1436.

³⁰⁶ Tasarrufta bulunulan üçüncü kişinin mülkiyet hakkına müdahale oluşturulduğuna ilişkin bkz. Emsalgül Doğan, "Bireysel Başvuru Çerçevesinde Anayasa Mahkemesi'nin Verdiği İcra ve İflas Hukukuna İlişkin Kararların Değerlendirilmesi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 68/1, 2019, ss. 83-126, s. 109 vd.

³⁰⁷ Ercan, *Uygulamacılar İçin İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, s. 1243.

³⁰⁸ Gürtürk, "Borçlunun Haline Münasip Evinin Tasarrufun İptali Davasına Konu Olup Olamayacağı Sorunu", s. 98.

Doktrinde bir görüşe göre, haczedilemeyen mal ve hakların tasarrufun iptali davasına konu yapılamayacağı, yapıldığı takdirde tasarrufun iptali davasının reddedilmesi gerektiği ifade edilmektedir³⁰⁹. Zira tasarrufun iptali davası tasarrufun, alacaklılara zarar vermiş olması halinde değerlendirilmektedir³¹⁰. Bu nedenle haczedilemeyen mal ve haklardan biri olan borçlunun haline münasip evinin devrinin alacaklıları zarara uğratmayacağı, tasarrufun iptali davasına konu edilemeyeceği kabul edilmektedir³¹¹. Nitekim borçlu, haline münasip evini bir üçüncü kişiye devretmemiş olsaydı bu durumda mesken, haczedilemeyen mal ve haklardan olduğundan haczi mümkün olmayacaktı. Yargıtay bir kararında haczedilemeyen mal ve hakların tasarrufun iptali davasına konu yapılamayacağına hükmetmiştir³¹².

Haczedilemeyen mal ve haklar konusunda tasarrufun iptali davası açılabilirliğini ifade eden genel kabul gören görüşe göre ise, borçlunun meskenini üçüncü kişiye devretmesiyle kötüniyetli olduğu, tasarrufun iptali davası sonucunda iptale karar verilmesi halinde bu kötüniyetin korunamayacağı, bu nedenle iptale konu meskeni hakkında meskeniyet şikayetinde bulunamayacağı kabul edilmektedir³¹³.

Akil ise bu konuda borçlunun tasarrufundaki kötüniyetinin haczedilmezlik şikayetini engellememesi gerektiğini ifade etmektedir. Zira tasarrufun iptali davası ile borçlunun tasarrufu iptal edilmişse ve davaya konu taşınmaz İİK 82. madde kapsamında değerlendiriliyorsa borçlunun kötüniyetine bakılmaksızın meskeniyet iddiasında bulunabileceği kabul edilmelidir³¹⁴.

Yargıtay ise bu konuda farklı gerekçelerle tasarrufun iptali ile borçlunun meskeniyet şikayetinde bulunamayacağına karar vermiştir. Zira bir kararında tasarrufun iptali davasının sonucunda satış işleminin iptaline karar verilmiş ise

³⁰⁹ Timuçin Muşul, *İcra İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davası*, Adalet Yayınevi, 2. Bası, 2017, s. 449; Talih Uyar, *İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davası*, Bilge Yayınevi, Ordu Barosu, 2017, s. 112; Bilge Umar, *Türk İcra İflas Hukukunda İptal Davası*, Ankara, 1963, s. 57; Akkıran, *Borçlunun Haline Münasip Evinin Haczedilmezliği*, s. 88.

³¹⁰ Umar, *Türk İcra İflas Hukukunda İptal Davası*, s. 57; Uyar, *İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davası*, s. 112.

³¹¹ İsmet Sarısözen, “İptal Davasının Yargılama Usulü”, *AB Dergisi*, 1977/2, ss. 281-291, s. 281; Haşmet Sırrı Akşener, *İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları*, Legal Yayınevi, 2. Baskı, 2007, s. 382 vd.

³¹² Y. 17. HD., 24.09.2013 tarihli, 2013/13855 E., 2013/12721 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (02.06.2023).

³¹³ Aydın, *Haczedilemeyen Mal ve Haklar*, s. 39; Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, s. 342; İbrahim Özbay, “İcra ve İflas Hukukumuzda Haczedilmezlikten Feragat”, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9/1-2, Erzincan 2005, s. 543-567, s. 565; Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, s. 189.

³¹⁴ Akil, “Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK 82/12)”, s. 786.

meskenin üçüncü kişi mülkiyetinde kalacağını, borçlunun mülkiyetine geri dönmeyeceğini ifade etmektedir. Bu bağlamda mesken, borçlunun mülkiyetinde olmadığından borçlunun meskeniyet şikayetinde bulunamayacağına karar vermiştir³¹⁵. Başka bir kararında ise borçlunun meskenini üçüncü kişiye satması ile mesken ihtiyacından önceden vazgeçtiğinden meskeniyet şikayetinde bulunamayacağına karar vermiştir³¹⁶. Gerekçeleri farklı olsa da Yargıtay'ın görüşü, borçlunun tasarrufun iptali davası sonucunda iptale konu mesken hakkında meskeniyet iddiasında bulunamayacağıdır.

Diğer taraftan tasarrufun iptali davasında davalı konumunda olan üçüncü kişinin, meskeniyet iddiasını ileri sürebileceğini ifade eden görüşlerin³¹⁷ yanı sıra ileri süremeyeceğini ifade eden görüşler³¹⁸ de bulunmaktadır. Yargıtay ise taşınmazın mülkiyetine sahip üçüncü kişi takibin tarafı olmadığından, meskeniyet iddiasında bulunamayacağını ifade etmektedir³¹⁹.

Kanaatimizce, tasarrufun iptali davasının sonuçlanması halinde mesken üçüncü kişinin mülkiyetinde kalacağından, borçlunun mülkiyetinde yer almayan taşınmaz hakkında meskeniyet iddiasında bulunması mümkün olmayacaktır. Diğer taraftan mesken üçüncü kişinin mülkiyetinde olsa da, Yargıtay'ın borçlu dışındaki kişilerin takibin tarafı olmamasından dolayı meskeniyet iddiasında bulunamayacağı görüşüne uygun olarak, üçüncü kişinin meskeniyet iddiasında bulunamayacağına karar verilmektedir. Kanaatimizce hukuki yararı bulunan eşin, borçlu ile birlikte yaşayan kişilerin borçlunun mülkiyetinde bulunan meskeni hakkında meskeniyet iddiasında bulunabileceği düşünülmekte ise de tasarrufun iptali davasında mülkiyet üçüncü kişide bulunduğundan bu kişinin kendi mesken ihtiyacı bakımından meskeniyet iddiasında bulunamayacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan tapu siciline güvenerek işlem yapan üçüncü kişinin tasarrufun iptali davası ile karşı karşıya kalarak mağdur edilmesi de hakkaniyete uygun bulunmadığı kanaatindeyiz.

³¹⁵ Y. 12. HD., 20.01.2020 tarihli, 2019/8158 E., 2020/356 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (18.08.2022); Y. 12. HD., 10.12.2015 tarihli, 2015/17105 E., 2015/31231 K., sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (18.08.2022).

³¹⁶ Y. 12. HD., 22.02.2005 tarihli, 2005/1234 E., 2005/3437 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (02.06.2023).

³¹⁷ Aydın, *Haczedilemeyen Mal ve Haklar*, s. 39; Gürtürk, "Borçlunun Hiline Münasip Evinin Tasarrufun İptali Davasına Konu Olup Olamayacağı Sorunu", s. 112-113.

³¹⁸ Akil, "Yargıtay Kararları Işığında Hiline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK 82/12)", s. 798-799.

³¹⁹ Y. 12. HD., 21.06.2018 tarihli, 2018/2963 E., 2018/6491 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (02.06.2023).

4.2. Borçlunun Meskeniyet İddiasından Feragati

Türk Dil Kurumuna göre feragat, vazgeçme olarak ifade edilmektedir³²⁰. TMK 23. maddesinden³²¹ çıkarılan dolaylı sonuca göre bir hak doğmadan yapılan feragat geçersiz kabul edilmelidir³²². İcra ve İflas Hukukunda da hacizden önce yapılan feragat sözleşmesi ya da borçlunun tek taraflı feragati kabul edilmemelidir. Takip başlatılmadan veya ödeme ya da icra emri tebliğ edilmeden haczedilmezlikten feragat herhangi bir hüküm teşkil etmemelidir³²³. Zira hacizden önceki dönemde haczedilemeyen mal ve haklar hususunda alacaklı ile anlaşarak yapılan feragatin, geçerli bir feragat olmadığı hususu İİK 83/a maddesinde de açıkça belirtilmiştir³²⁴.

İİK m. 83/a'ya göre borçlunun, hacizden önceki bir dönemde kısmen ya da tamamen haczi mümkün olmayan bir mal veya hakkın haczedilebileceğine dair alacaklıyla yapmış olduğu anlaşma geçerli değildir³²⁵. Yargıtay Hukuk Genel Kuruluna göre, haciz sırasında ya da haciz işleminin gerçekleşmesinden sonra borçlu haczedilemeyen mal ve haklarından alacaklı ile yapacağı sözleşme ile vazgeçebilir³²⁶. Özbay'a göre alacaklı ile borçlu arasında yapılan bu sözleşme açık feragat sözleşmesi olarak da ifade edilebilir³²⁷. Alacaklı ile borçlu arasında sözleşmenin olması gerekli değildir. Hacizden sonra borçlunun haczedilemeyecek bir mal hakkında süresi içerisinde şikayet yoluna başvurmaması da örtülü olarak bu maldan feragat ettiği anlamına gelmektedir³²⁸.

Borçlunun tamamen haczi mümkün olmayan haline munasip evi hakkında borçlunun hacizden önce yaptığı feragati mümkün olmayıp, borçlu haciz sırasında ya da hacizden sonra açık ya da örtülü olarak feragat edebilir³²⁹. Borçlunun haczedilen haline munasip konutu, aile konutu ise borçlunun meskeniyet şikayetinden feragat

³²⁰ <https://sozluk.gov.tr>, e.t. 02.05.2023.

³²¹ TMK 23;

“(1) Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez.

(2) Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz.”

³²² Özbay, “İcra ve İflas Hukukumuzda Haczedilmezlikten Feragat”, s. 545.

³²³ Özekes, *Temel Haklar ve İlkeler*, s. 75.

³²⁴ Kuru, *İstinaf Sistemine Göre İcra ve İflas Hukuku*, s. 194; Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 218.

³²⁵ Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 218.

³²⁶ Y. HGK. 31.03.2004 tarihli, ve 2004/12202 E., 196 K. sayılı kararı; Y. HGK. 31.03.2004 tarihli, 2004/12-167 E. 185 K. sayılı kararı.

³²⁷ Özbay, “İcra ve İflas Hukukumuzda Haczedilmezlikten Feragat”, s. 551.

³²⁸ Sabri Şakir Ansay, *Hukuk İcra ve İflas Usulleri*, 3. Bası, Ankara 1954, s. 92; Sıtkı Akyazan, *İcra ve İflas Kanunundaki Yeni ve Değişik Hükümler Üzerinde İnceleme ve Açıklamalar*, Ankara 1965, s. 64; Pekcanitez, vd., *Ders Kitabı 6. Bası*, s. 158.

³²⁹ Levent Akın, “Maaş ve Ücret Haczi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 44/1, 1995, ss. 335-363, s. 363; Erkan Çanak, “Maaş ve Ücret Haczi”, *Adalet Dergisi*, 1984, S. 3, ss. 569-591, s. 590.

etmesi halinde diğer eşin şikayette bulunma hakkı engellenmiş olmaz. Zira borçlu ile birlikte eşin ve haczedilen konutta oturan diğer aile fertlerinin her birinin hacizle birlikte hakları ihlal edilmiş olup birbirinden bağımsız olarak şikayet hakkı bulunmaktadır³³⁰. Bu durumda borçlu şikayet hakkından feragat etse bile, borçlunun haline münasip evinin haczedildiğini iddia eden eş, haciz işlemini öğrenmesinden itibaren yedi gün içerisinde mahkeme nezdinde şikayet yoluna başvurabilir³³¹.

Borçlunun feragatinin, eşin ya da diğer aile fertlerinin şikayette bulunma hakkını etkilememesinin diğer bir sonucu da, borçlunun haczedilen konutu hakkındaki meskeniyet şikayetinden diğer eşin rızasını aramadan feragat edebilmesidir. Zira borçlu ve eşin şikayette bulunma hakları birbirinden bağımsızdır³³². Akil'e göre, haczedilen konutun aile konutu olması halinde, borçlunun eşinin onayını almadan haline münasip evinin haczedilmezliğinden feragati geçerli olmamalıdır. Zira borçlu eşin haczedilmezlikten feragat etmesi halinde, aile için büyük öneme sahip konutun haczi mümkün olabilecektir³³³.

Önemle belirtilmelidir ki, borçlunun bir alacaklısı hakkında haline münasip evinin haczedilmezliğinden feragat etmesi, diğer alacaklılar bakımından herhangi bir sonuç doğurmamaktadır. Sadece feragat edilen alacaklı hakkında hüküm ifade etmektedir³³⁴.

4.3. Meskeniyet Şikayetinin Değerlendirilme Süreci ve Kanun Yolları

4.3.1. Meskeniyet Şikayeti

İcra ve iflas dairelerine verilen görev ve yetkilerin fazla ve önemli olması, bu alanda bir denetim mekanizması getirilmesini gerekli kılmıştır. Bu sebeple icra ve iflas dairesi işlemlerinin şikayet yoluna başvurulması ile denetlenebileceği Hukukumuzda kabul edilmiştir³³⁵.

³³⁰ Topuz, “Aile Konutunun Haczi ve Kiralanan Aile Konutunun İlamsız İcra Yoluyla Tahliyesi”, s. 278.

³³¹ Dönmez, “Aile Konutunun Haczi”, s. 355.

³³² Dönmez, “Aile Konutunun Haczi”, s. 355.

³³³ Akil, “Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (IIK 82/12)”, s. 800-801.

³³⁴ Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 218.

³³⁵ Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s.59; Emine Halman Çetin, *İcra-İflas Hukukunda Şikayet ve İcra Mahkemelerinde Yargılama Usulü*, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 1.

Şikayet³³⁶, İcra ve İflas Kanunu'nun 16, 17 ve 18. maddelerinde düzenlenmiştir. İİK m 16³³⁷, da belirtildiği gibi, kanunların mahkemeye bıraktığı durumlar hariç, icra ve iflas organlarının işlemlerinin kanuna aykırılığına, olaya uygun olmadığına veya sebepsiz sürüncemede bırakıldığına ilişkin şikayet sebepleriyle, hakları ihlal edilenler tarafından icra mahkemesine başvuru yapılabilir³³⁸. İcra daireleri, idari bir organ niteliğine sahip olup dolayısıyla da yaptıkları işlem idari bir işlemdir³³⁹. İcra dairesinin yaptığı işlemler, mahkeme kararı niteliğinde olmayıp icra takip işlemidir³⁴⁰.

Şikayet, kanuna veya olaya uygun bulunmayan, yerine getirilmeyen ya da sebepsiz şekilde sürüncemede bırakılan icra ve iflas dairesi işlemlerinin, denetime tabi tutulmasını sağlayan, işlemin iptalinde, düzeltilmesinde ya da yerine getirilmesinde menfaati bulunan takibin tarafı veya ilgili üçüncü kişiler tarafından başvurulana, icra ve iflas hukukuna özgü bir yol olarak tanımlanabilir³⁴¹.

³³⁶ Şikayetin hukuki niteliğine ilişkin doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre şikayet dava yolu olmayıp icra ve iflas hukukuna özgü kanun yoludur. Diğer bir görüşe göre ise dava veya kanun yolu olarak ifade edilmeyen şikayet, icra ve iflas hukukuna özgü bir yoldur. Diğer bir görüşe göre ise çekişmeli yargı işi olarak ifade edilebilir. Yargıtay bir kararında şikayet yolunun, kendine özgü bir yol olduğunu, bir dava ya da kanun yolu olarak adlandıramayacağını ifade etmiştir. Hukuk Genel Kurulu ise, şikayetin dava niteliğinde olmayıp icra ve iflas dairelerinin işlemlerinin hukuka aykırılığının, İİK'da belirtilen nedenlerle icra mahkemesinde öne sürülmesi ile başlayan kendine özgü bir kanun yolu olduğuna karar vermiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz., Hakan Pekcanitez ve Cemil Simil, *İcra ve İflas Hukukunda Şikayet*, Vedat Kitapçılık, 2. Baskı, İstanbul 2017.

³³⁷ “Kanunun hallini mahkemeye bıraktığı hususlar müstesna olmak üzere İcra ve İflas dairelerinin yaptığı muameleler hakkında kanuna muhalif olmasından veya hadiseye uygun bulunmamasından dolayı icra mahkemesine şikayet olunabilir. Bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasından dolayı her zaman şikayet olunabilir.”

³³⁸ Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, s. 45.

³³⁹ Özekes, *Temel Haklar ve İlkeler*, s. 24; Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 16.

³⁴⁰ İcra takip işlemleri icra organları tarafından yapılan, borçlu aleyhine ve takibin ilerlemesini sağlayan işlemlerdir.

³⁴¹ Ercan'a göre “...en genel anlamıyla, mahkeme ya da yardımcı organ niteliğinde olmayan bir icra veya iflas organının yaptığı hukuka aykırı işlemlerin iptalini veya düzeltilmesini ya da yapmadığı veya geciktirdiği işlemlerin yapılmasını sağlamak için ilgililere tanınmış bir haktır...” tanımlaması yapılarak icra mahkemeleri de dahil olmak üzere tüm mahkemelerin ve yardımcı icra organlarından olan cumhuriyet savcıları ve adalet müfettişlerinin işlemlerinden dolayı şikayet yoluna başvurulamayacağı açıklanmış olup şikayetin sadece icra ve iflas organlarının işlemlerinin hukuki denetimini yapan bir yol olduğu belirtilmiştir. Kuru'ya göre de “şikayet, icra ve iflas dairelerinin, kanuna aykırı olan veya hadiseye uygun bulunmayan işlemlerinin iptali veya düzeltilmesi veya yerine getirilmeyen veya sebepsiz sürüncemede bırakılan bir hakkın yerine getirilmesi için başvurulana kendine özgü bir kanun yolu” olarak tanımlanmıştır. Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes' e göre “şikayet, icra takibinin taraflarına veya hukuki yararı bulunan diğer kişilere ve bu yolla icra ve iflas dairelerinin kanuna veya olaya uygun olmayan işlemlerinin iptalini veya düzeltilmesini ya da yapmadıkları veya geciktirdikleri işlemlerin yapılmasını sağlayan hukuki bir çare” olarak ifade edilmiştir. Şikayetin tanımına ilişkin ayrıntılı bilgi için, Pekcanitez ve Simil, *İcra ve İflas Hukukunda Şikayet*, s. 5-7.

Borçlunun haline münasip evinin haczedilmesi halinde, hacze konu evin haczedilemeyeceği ileri sürülerek haczi engellenebilir. Borçlunun haline münasip evinin haczedilemeyeceği iddiası meskeniyet şikayeti olarak ifade edilmektedir³⁴².

İcra ve iflas dairesi, iflas idaresi, alacaklılar toplantısı, iflas bürosu işlemlerinde İİK m. 16'da belirtilen şikayet nedenlerinin bulunması halinde yine bu birimlerin işlemleri hakkında şikayet yoluna başvurulabilir³⁴³. Borçlunun haline münasip evinin haczedilmesi halinde, evin haczedilemeyeceği iddiası icra mahkemesi nezdinde ileri sürülür. Bunların yanında konkordatoda konkordato komiseri, kayyım, malvarlığının terki suretiyle konkordato tasfiye memurları ve alacaklılar kurulunun işlemlerinde şikayet sebepleri bulunduğu takdirde asliye ticaret mahkemesi nezdinde şikayet yoluna başvurulabilir³⁴⁴.

4.3.2. Meskeniyet Şikayetinin Sebebi ve Süresi

İİK m 16'ya göre şikayet sebepleri³⁴⁵ dört başlık altında toplanmış olup ilk fıkra işlemlerin kanuna aykırı olması³⁴⁶ ve hadiseye uygun olmaması³⁴⁷ şikayet sebebi olarak zikredilmiş, ikinci fıkra ise bir hakkın yerine getirilememesi³⁴⁸ veya

³⁴² Gürtürk, "Borçlunun Haline Münasip Evinin Tasarrufun İptali Davasına Konu Olup Olamayacağı Sorunu", s. 103; İcra ve İflas Kanunu'nun 16. maddesinin geniş yorumlanamayacağını, haczedilmezlikle ilgili herhangi bir düzenlemenin şikayet kapsamında olmadığını, bu nedenle meskeniyet itirazının şikayet olarak kabul edilemeyeceğini ifade eden görüşe ilişkin olarak bkz. Balkan, *Haczedilmezlik ve Benzer Müesseseler*, s. 26.

³⁴³ Kuru, *El Kitabı*, s. 107; Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s.60; Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 76.

³⁴⁴ Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 50.

³⁴⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Pekcanitez ve Simil, *İcra ve İflas Hukukunda Şikayet*, s. 82-107.

³⁴⁶ İcra ve iflas dairelerince yapılan işlemlerin kanuna aykırı olması halinde şikayet yoluna başvurulabilir. Kanuna aykırılığın, sadece icra ve iflas kanununa aykırılık olarak anlaşılmaması gerekmekte olup işlemin hukuk sistemimizdeki diğer kanunlara, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile yönetmeliklere aykırılığı da yine bu kapsamda değerlendirilmektedir.

³⁴⁷ İcra ve iflas dairelerine takdir hakkı tanınan hallerde karşılaşılan bu durum, takdir hakkının yerinde kullanılmadığına ilişkin şikayetlerde bir sebep olarak karşımıza çıkmaktadır. İİK m 82'nin 2012 yılında eklenen madde ile icra müdürlerine haciz konusunda açıkça takdir hakkı tanınmış olup mal ve hakların haczinin mümkün olup olmadığı hususundaki değerlendirmede icra müdürlerine serbestlik tanınmıştır. İcra müdürü veya görevlendirme yapılması halinde icra memuru borçlunun haczedilemeyen bir eşyasını haczettğinde borçlu, takdir hakkının yerinde kullanılmadığını belirterek icra mahkemesinde şikayet yoluna başvurulabilir. Aynı şekilde borçlunun haczedilmesi gereken bir malının icra müdürleri vasıtasıyla haczedilmemesi halinde de alacaklının aynı hakka sahip olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Çalışmamızın konusunu oluşturan, tamamı haczedilemeyen mallardan biri olan borçlunun haline münasip evinin haczedilmesi durumu da bu kapsamda değerlendirilip şikayet konusu yapılabilir.

³⁴⁸ İcra ve iflas dairesinin, görevi kapsamında olan işlemleri yapmaması halinde, hakkın yerine getirilmemesi sebebine dayanılarak şikayet yoluna başvurulabilir. İcra ve iflas dairesinin işlemi yapması halinde hakkın yerine getirilmemesi ya da sebepsiz sürüncemede bırakılması nedenlerine dayanılmaz. İşlemin yapılması halinde kanuna aykırılık ya da işlemin olaya uygun olmaması nedenleriyle şikayet yoluna gidilebilir.

sebepsiz sürüncemede bırakılması³⁴⁹ halleri şikayet sebebi olarak düzenlenmiştir. Maddede belirtilenin dışında kamu düzenine aykırılık da yine bir şikayet sebebidir.

İcra ve İflas Kanunu'nun 16 ncı maddesine göre icra ve iflas dairesi işleminin kanuna aykırı olması ya da hadiseye uygun olmaması nedenleri ile şikayet yoluna başvuru süresi ilgilinin şikayet sebebini öğrenme tarihinden itibaren yedi gündür. Bu süre hak düşürücü süre niteliğindedir. Bu bağlamda yedi günlük süre, mahkeme tarafından resen dikkate alınır³⁵⁰. Kanunda belirtilen diğer durumlar olan, bir hakkın yerine getirilememesi ya da sebepsiz sürüncemede bırakılması sebeplerinden dolayı ise süresiz olarak, ancak en geç icra takibi sonuçlanıncaya kadar şikayet yoluna başvurulabilir³⁵¹. Kamu düzenine aykırılığın Kanunda belirtilmeyen ancak doktrinde kabul edilen bir şikayet sebebi olduğunu belirtmiştik. Bu sebebe dayanılarak yedi günlük süreye bağlı olmadan, icra takibi sonuçlanıncaya kadar mahkeme nezdinde şikayet yoluna başvurulabilir³⁵².

Şikayet, kural olarak yedi günlük süreye tabidir. Tamamı haczedilemeyen mal ve hakların, icra dairesince haczedilmesi halinde kural olarak yedi günlük süre içerisinde mahkeme nezdinde şikayet yoluna gidilmelidir. Ancak haczedilemeyen mal ve hakların tümü için bu süre geçerli değildir. Örneğin, haczedilemeyen mal ve haklardan biri olan devlet mallarının haczedilmesi halinde, yedi günlük süreye bağlı kalınmadan, süresiz olarak mahkemede şikayet yoluna gidilebilir. Diğer bir ifade ile, haczedilemeyen malın niteliğine bağlı olarak, şikayete başvuru süresi değişiklik gösterebilir³⁵³.

Tamamı haczedilemeyen mal ve haklardan biri olan borçlunun haline münasip evinin şikayet sebeplerinden hangisinin kapsamına girdiği hususu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre haline münasip evin haczedilmesi halinde kanuna aykırılık sebebine dayanılarak şikayet yoluna başvurulabilir³⁵⁴. Diğer görüşe göre ise borçlunun haline uygun evinin haczedilmesi kamu düzenine ilişkin olduğundan ve

³⁴⁹ İcra ve iflas dairesinin görevi kapsamında olan işlemlerini kanunda belirtilen sürede ya da süre bulunmaması halinde makul sürede yapmaması halinde bu şikayet sebebine dayanılarak icra mahkemesine başvurulabilir. Örneğin haciz talebinden itibaren üç gün içerisinde haciz yapılması gerekmekte olup, bu sürenin aşılması halinde işlemin sebepsiz olarak sürüncemede bırakıldığı öne sürülerek şikayet yoluna başvurulabilir.

³⁵⁰ Kuru, *El Kitabı*, s. 108.

³⁵¹ Pekcanitez ve Özekes, *İcra ve İflas Hukuku Pratik Çalışmalar*, s.40.

³⁵² Kuru, *El Kitabı*, s. 109.

³⁵³ Pekcanitez ve Özekes, *İcra ve İflas Hukuku Pratik Çalışmalar*, s.33.

³⁵⁴ Kuru, *El Kitabı*, s. 516; Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 465.

meskenin haczedilmesinin borçluyu ve borçlu ile birlikte yaşayan kişileri zor durumda bırakacağına göre meskeniyet şikayetinin bir süreye bağlı olmaması gerektiği belirtilmiştir³⁵⁵. Diğer bir görüşe göre ise, bir icra takip işlemi kanuna aykırı ve aynı zamanda kamu düzenini ihlal ediyorsa takip sonuçlanıncaya kadar şikayetin ileri sürülebilmesi gerekir. Bu nedenle meskeniyet şikayetinin de süresiz olarak ileri sürülmesi gerekir³⁵⁶. Yargıtay, bu konuyla ilgili verdiği kararlarında ise meskeniyet şikayetinin yedi günlük süreye bağlı olduğunu açıkça belirtmektedir³⁵⁷.

Borçlunun meskeniyet iddiasının, belirtilen şikayet sebeplerinden hangisinin kapsamında bulunduğu hususunun açıklanması, meskeniyet iddiasında bulunulacak süreye de açıklık getirmektedir. Zira kanuna aykırılık sebebine dayanılarak şikayet yoluna başvurulması halinde başvuru süresi şikayet sebebinin öğrenilmesinden itibaren yedi gündür. Borçlunun haline münasip evinin haczedilmesinin kamu düzenine aykırı olduğunu belirten görüşe göre ise şikayet yoluna başvuru süresi bulunmamaktadır. Diğer bir ifade ile icra takibi sonuçlanıncaya kadar meskeniyet şikayeti ileri sürülebilir. Doktrinde bazı yazarlar, İİK 82 ve 83 üncü maddelerinin kamu düzenine ilişkin olmasından dolayı haczedilmezlik şikayetinin yedi günlük süreye bağlı olmadığını, mahkemeler nezdinde süresiz şikayet yoluna gidilebileceğini belirtmiştir³⁵⁸.

Borçlunun haline münasip evi hakkında yapılan haczedilmezlik şikayeti İİK'nin 16. maddesi uyarınca yedi günlük süreye tabidir. Bu süre İİK ve Yargı içtihatlarıyla da açıklandığı üzere haczin öğrenildiği andan itibaren başlamaktadır³⁵⁹. Şikayete konu işlemin öğrenilmesinden itibaren yedi günlük sürede şikayet yoluna başvurulmaması halinde icra takip işlemi kesinleşir³⁶⁰. Diğer bir ifade ile, süresi içerisinde yapılmayan meskeniyet şikayetlerinde, şikayete konu konut hakkında tesis edilen haciz işlemi kesinleşir ve satış aşamasına geçilir.

³⁵⁵ Akil, "Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK 82/12)", s. 789-790; Balkan, *Haczedilmezlik ve Benzer Müesseseler*, s. 67.

³⁵⁶ Gürtürk, "Borçlunun Haline Münasip Evinin Tasarrufun İptali Davasına Konu Olup Olamayacağı Sorunu", s. 104.

³⁵⁷ Y. 12. HD., 15.02.2021 tarihli, 2020/5792 E., 2021/1541 K. sayılı kararı, www.corpus.com, (29.05.2023).

³⁵⁸ Akkaya, "İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu", s. 313.

³⁵⁹ Kuru, *El Kitabı*, s. 516; Pekcanıtez ve Simil, *İcra ve İflas Hukukunda Şikayet*, s.113-114.

³⁶⁰ Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 57.

Şikayetin mahkemeye süresinden sonra yapılması halinde meskeniyet iddiasından vazgeçildiği kabul edilir. Bu vazgeçme sadece meskeniyet iddiasında bulunulacak sürenin geçirildiği icra takibi içindir³⁶¹. Borçlu, aleyhine başlatılan başka bir icra takibinde meskeni hakkında yapılan haciz işlemine ilişkin olarak meskeniyet iddiasında bulunabilir³⁶². Önemle belirtilmelidir ki, meskeniyet şikayetinde bulunma süresinin kaçırılması halinde, bu mesken hakkında alacaklı tarafından süresi içerisinde satış talebinde bulunulmamışsa, bu durumda mesken üzerindeki haciz kalkar³⁶³. Alacaklı böyle bir durumda aynı meskeni tekrar haczettirmişse, borçlunun üzerine tekrar haciz konulan meskeni hakkında meskeniyet iddiasında bulunabilir.

Şikayet yoluna başvuru süresi, borçlunun öğrenmesi ile başlayacak olup bu öğrenme şikayet konusu işlemin tebliği ile olabilir. Bu durumda işlemin tebliğinden itibaren kural olarak yedi gün içerisinde şikayet yoluna başvurulmalıdır³⁶⁴. Bu süre içerisinde şikayet yoluna başvurulmaması halinde icra dairesi tarafından yapılan işlem kesinleşmiş olur.

Yargıtay bir kararında, haczin 103 davetiyesi ile borçluya tebliğ edilmesi halinde, işlem bu tarihte öğrenilmiş olup bu tarihten itibaren yedi günlük süre içerisinde borçlu tarafından şikayet yoluna başvurulacağı, bu sürenin geçirilmesi halinde şikayetin süreden reddinin gerekeceği yönünde hüküm tesis etmiştir³⁶⁵. İlgilinin şikayet konusu işlemi öğrenmesi genellikle tebliğ ile mümkün olup tebliği ile öğrenmesi dışında, şikayet konusu işlemi öğrenme tarihinden itibaren şikayet süresinin başladığı kabul edilir³⁶⁶. Bu durumun aksi yazılı delil ile ispatlanabilir³⁶⁷.

³⁶¹ Meskeniyet şikayetinde bulunma süresinin kaçırılması halinde, bu mesken hakkında alacaklı tarafından süresi içerisinde satış talebinde bulunulmamışsa bu durumda mesken üzerindeki haciz kalkar. Alacaklı böyle bir durumda aynı meskeni tekrar haczettirmişse, borçlunun üzerine tekrar haciz konulan meskeni hakkında meskeniyet iddiasında bulunabilir.

³⁶² Kuru, *El Kitabı*, s. 516.

³⁶³ İcra ve İflas Kanunu'nun 106. Maddesinde yapılan 30.11.2021 tarihli değişiklikle satış talep etme süreleri tüm haczedilen mallar için bir yıl olarak düzenlenmiştir. Satış talep etme süresi, hacizden itibaren başlar.

³⁶⁴ Kuru, *El Kitabı*, s. 108.

³⁶⁵ Y. 12. HD., 14.12.2017 tarihli, 2017/5313 E., 2017/15689 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (20.02.2023).

³⁶⁶ Y. 8. HD., 13.06.2016 tarihli, 2014/25095 E., 2016/10299 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (20.02.2023).

³⁶⁷ "İİK' nun 82/12. maddesine dayalı haczedilmezlik şikayeti, aynı Kanunun 16/1. maddesine göre 7 günlük süreye tabidir. Bu süre haczin öğrenildiği tarihten başlar. Borçluya hacze dair tebligat yapılmamış veya usule uygun yapılmamış ise borçlunun bildirdiği öğrenme tarihi esas olup, aksi ancak yazılı belge ile ispatlanabilir." Y. 12. HD., 26.12.2017 tarihli, 2017/ 8588 E., 2017/ 16172 K. sayılı kararı, Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 467.

Önemle değinilmesi gereken bir diğer husus da, Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında belirtildiği üzere³⁶⁸, aynı takip dosyasından konulmuş olsa dahi, konulan her haciz yeni bir haciz niteliğinde olup, borçlunun her hacze yönelik şikayet hakkı bulunmaktadır. Yargıtay bir kararında da³⁶⁹, borçlu konutu hakkında yapılan hacze ilişkin meskeniyet iddiasında bulunmuş ve mahkemece şikayetin kısmen kabulüne karar verilmiş olup sonrasında alacaklı tarafından aynı konuta tekrar ikinci kez haciz işlemi gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen haciz işleminde konut, tekrar şikayet konusu yapılmış, sonrasında mahkemece hukuki yarar bulunmadığı gerekçesi ile davanın usulden reddine karar verilmiş olup Yargıtay tarafından değerlendirmeler neticesinde davanın esasına girilmesi gerektiği hususunda hüküm tesis edilmiştir. Ayrıca meskeniyet şikayetine konu konut hakkında, icra mahkemesi tarafından verilen karar, kesinleşmiş olsa dahi kesin hüküm niteliğinde olmadığından, meskenin tekrar haczedilmesi halinde tekrar meskeniyet şikayetinde bulunulabilir³⁷⁰.

4.3.3. Meskeniyet Şikayetinın Tarafları

Şikayet, İcra ve İflas Hukukuna özgü bir yol olduğundan ve dava niteliğinde olmadığından, şikayetin taraflarının medeni usul yargılamasına ilişkin olan davacı, davalı olarak tanımlanamayacağı şikayet hakkına sahip olanlar, şikayet edilen ya da olunan terimlerinin bu yola daha uygun olacağı kabul edilmelidir³⁷¹.

4.3.3.1. Şikayet Hakkına Sahip Olanlar

Şikayet hakkına sahip olan kişiler, şikayet konusu işlemde olumsuz etkilenen kişilerdir. Hacze konu konut hakkında yapılan meskeniyet şikayetlerinde, şikayet eden kişi takibin tarafları olan alacaklı ya da borçlu olabilir. Bunun yanında, doktrin ve yargı kararları bu konuda birbirinden farklı görüşlerde olsa da, hacizden olumsuz etkilenen üçüncü kişiler de meskeniyet şikayetinde bulunabilir. Şikayet eden kişi, icra ve iflas dairelerince yapılan işlemde etkilenen, şikayet yoluna başvurmada işlemde olumsuz etkilenen borçlu, alacaklı ya da bir üçüncü kişi olabilir. Diğer bir ifade ile, şikayet

³⁶⁸ Y. 12. HD., 13.02.2020 tarihli, 2020/212 E., 2020/1308 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (03.01.2023).

³⁶⁹ Y. 12. HD., 22.06.2021 tarihli, 2021/2301 E., 2021/6764 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (04.01.2023).

³⁷⁰ Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 473.

³⁷¹ Kuru, *El Kitabı*, s. 106.

yoluna sadece takibin tarafları değil, icra işleminden olumsuz etkilenen ilgililer de başvurabilmelidir³⁷².

Doktrinde bir görüş zarar gören ilgililerin şikayet yoluna başvurabileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda şikayet yoluna başvuruda, şikayet eden kişinin hukuki durumunu etkileyen ve zarar verici sonuçlar ortaya çıkaran işlemlerin varlığı aranmıştır³⁷³. Diğer görüşe göre ise şikayet yoluna başvurmak için zararın oluşması bir koşul değildir³⁷⁴. Diğer bir ifade ile, ilgilinin hukuki durumunun olumsuz etkilenmiş olması şikayete başvuru için yeterlidir³⁷⁵. Bu bağlamda şikayet konusu işlemten etkilenen, hukuki menfaati bulunan kişilerin şikayette bulunabileceği kabul edilmelidir³⁷⁶.

İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinin 12. bendinde borçlunun haline münasip evinin haczedilemeyeceğine ilişkin olarak yapılan meskeniyet şikayetinde, borçlunun şikayet yoluna başvurabileceği, bunun yanında borçlu ile birlikte yaşayan kişilerin ise şikayet yoluna başvurup başvuramayacağı hususunda doktrin ve Yargıtay' ın farklı görüşleri bulunmaktadır.

Doktrinde genel kabul gören görüşe göre borçlunun haline münasip evi hakkında yapılan haczedilmezlik şikayetlerinin, şikayet eden tarafında, borçlunun yanı sıra hukuki menfaati bulunan borçlunun eşi hatta borçlu ile birlikte yaşayan diğer kişiler de bulunabilir³⁷⁷. Haciz işlemi ile borçlu ile birlikte yaşayan kişilerin hukuki menfaati olumsuz etkilendiğinden şikayet yoluna başvurabileceği düşünülmektedir³⁷⁸. Zira konutun, borçlunun haline münasip olup olmadığının belirlenmesi aşamasında borçlu ve ailesinin ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması, aile üyelerinin de şikayet hakkına sahip olduğunu göstermektedir. Çünkü bu bent aslında borçlunun ailesini de korumayı amaçlamaktadır. Bu nedenle de meskeniyet şikayetinde bulunma hakkına

³⁷² Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s.62; Halman Çetin, *İcra-İflas Hukukunda Şikayet ve İcra Mahkemelerinde Yargılama Usulü*, s. 4-5.

³⁷³ Kuru, *El Kitabı*, s. 106; Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 78; Kuru, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 67; Kuru, *İstinaf Sistemine Göre İcra ve İflas Hukuku*, s. 42; Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 62.

³⁷⁴ Muhammed Özkes ve Pınar Çiftçi, "Anayasa Mahkemesi'nin Aile Konutunun Haczedilmezliği (Eşin Meskeniyet İddiası) Hakkındaki Kararı Çerçevesinde Tespit, Değerlendirme ve Eleştiriler", s. 3.

³⁷⁵ Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 62.

³⁷⁶ Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, s. 61.

³⁷⁷ Kuru, *El Kitabı*, s. 106; Kuru, *İstinaf Sistemine Göre İcra ve İflas Hukuku*, s. 42.

³⁷⁸ Akil, "Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK 82/12)", s. 796-799.

konutta borçlu ile birlikte yaşayan aile üyeleri de dahil edilmelidir³⁷⁹. Borçlunun haline münasip evi gibi, borçlu ve ailesi için önem arz eden malların haczedilmesi halinde, şikayet yoluna borçlunun ailesi de başvurabilmelidir³⁸⁰. Doktrinde diğer bir görüşe göre ise şikayet hakkının sadece takibin taraflarına tanındığına ilişkin bir hükmün Türk hukuk sisteminde bulunmadığını ileri sürerek, malik olmayan eşin meskeniyet şikayetinde bulunamayacağı şeklindeki karara katılmadığını belirtmiştir³⁸¹. Doktrinde başka bir görüşe göre ise borçlunun haline münasip konutu aile konutu niteliğinde olsa bile, haczedilmesi halinde sadece takibin tarafı olan borçlu meskeniyet iddiasında bulunabilecektir³⁸².

Borçlunun haczedilen konutu hakkında icra mahkemesine meskeniyet şikayetinde bulunmasının borçlunun şahsına bağlı bir hak olduğu ve takip borçlusu olmayan kişinin yaptığı meskeniyet şikayetinin aktif dava ehliyeti yokluğu nedeni ile reddine karar verileceği hususu mahkeme içtihatlarında belirtilmiştir³⁸³. Yargıtay' ın içtihatları ile haczedilmezlik şikayetinin sadece takibin tarafı olan borçlu tarafından yapılacağı şeklinde sınırlayıcı bir yorum kabul edilmiştir. Kanunun lafzından yola çıkıldığında borçlu sıfatını taşımayan kişilerin meskeniyet iddiasında bulunamayacağı ifade edilebilir. Ancak bu temel hak ve özgürlüklerin görmezden gelinmesi anlamına gelmektedir.

Anayasa Mahkemesi, Emine Göksel başvurusuna³⁸⁴ ilişkin kararında, borçlunun barınma hakkı ile alacaklının alacak hakkını dengelemek suretiyle borçlu lehine yorum yaparak, aile konutu şerhi bulunan taşınmaza ilişkin olarak, meskeniyet şikayetinde bulunma hakkının sadece borçlu ile sınırlandırılmayacağına karar vermiştir. Kararda, İİK 82. maddesinde düzenlenen borçlunun haline münasip evinin haczedilmezliğinin, borçlunun barınma hakkını güvence altına alan bir madde olduğu, hacze konu konutun aile konutu niteliğinde olması halinde barınma hakkına ilave olarak aileyi koruyucu hükümlerin de devreye girdiği içtihat edilmiştir. Anayasa Mahkemesi karşı oyu da

³⁷⁹ Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 167.

³⁸⁰ Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 78; Kuru vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 69.

³⁸¹ Topuz, "Aile Konutunun Haczi ve Kiralanan Aile Konutunun İlamsız İcra Yoluyla Tahliyesi", s. 277

³⁸² Mustafa Oskay, vd., *İİK Şerhi*, C. 2, Ankara 2007, s. 2346; Aydın, *Haczedilemeyen Mal ve Haklar*, s. 40.

³⁸³ Y. 12. HD., 26.02.2015 tarihli, 2014/28960 E., 2015/4183 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (09.08.2022); Y. 12. HD., 11.05.2015 tarihli, 2015/3496 E., 2015/13236 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (18.08.2022).

³⁸⁴ AYM, 12.12.2019 tarihli, 2016/10454 E. Sayılı kararı, Emine Göksel Başvurusu.

içeren bu kararında Anayasanın Özel hayatın gizliliği başlıklı 20 nci maddesi³⁸⁵ ve Ailenin korunması ve çocuk hakları başlıklı 41 inci maddesi³⁸⁶ vurgulanmıştır. Devletin pozitif ve negatif yükümlülöklere sahip olduğu, pozitif yükümlölöklör kapsamında hakları doğrudan etkilenen aile bireylerine yargısal yollara başvurma hakkı tanınması gerektiği açıklanmıştır. Diğer bir ifade ile Yargıtay' ın meskeniyet şikayetini sadece borçlunun yapabileceği şeklindeki daraltıcı yorumu, Anayasa Mahkemesi kararı ile haczedilen konutun aile konutu olması halinde eşin de meskeniyet şikayetinde bulunabileceği şeklinde genişletilmiştir. Bu çerçevede haline münasip evleri haczedilen aile bireylerinin hacizden etkilenmesi kaçınılmaz olduğundan şikayet hakkına bu kişilerin de sahip olduğü kabul edilmelidir³⁸⁷. Zira ailenin huzur ve refahının sağlanması sosyal devlet ilkesi gereği devletin temel görevleri arasındadır.

Anayasa Mahkemesi kararı hakkında sunulan karşı oya göre, kanun koyucunun İİK 82. maddesinde “borçlunun haline münasip evi” şeklinde düzenleme yapıldığı, aile konutu kavramının kullanılmadığı belirtilerek 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu' nun 194 üncü maddesindeki aile konutu ile borçlunun haline münasip evi kavramları arasında özdeşlik kurulamayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle malik olmayan eş tarafından haczedilmezlik şikayetinde bulunulamayacağı değerlendirilmiştir.

Haczedilen konutun, aile konutu olmaması halinde, malik olmayan eşin, meskeniyet şikayetinde bulunup bulunamayacağı hususu bu aşamada değerlendirilmelidir. Doktrinde aile konutu şerhi bulunmayan durumlarda da eşin ve konutta yaşayan diğer kişilerin meskeniyet şikayetinde bulunabileceğini düşünmektedir³⁸⁸.

³⁸⁵ “Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.”

³⁸⁶ “Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.”

³⁸⁷ Özekes ve Çiftçi, Anayasa Mahkemesi'nin Aile Konutunun Haczedilmezliği (Eşin Meskeniyet İddiası) Hakkındaki Kararı Çerçevesinde Tespit, Değerlendirmeler ve Eleştiriler, <https://blog.lexpera.com.tr>, s. 1.

³⁸⁸ Özekes ve Çiftçi, Anayasa Mahkemesi'nin Aile Konutunun Haczedilmezliği (Eşin Meskeniyet İddiası) Hakkındaki Kararı Çerçevesinde Tespit, Değerlendirmeler ve Eleştiriler, <https://blog.lexpera.com.tr>, s. 1; Akkırın, *Borçlunun Haline Münasip Evinin Haczedilmezliği*, s. 125; Akil, “Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK 82/12)”, s. 801-802; Kemal Döner, “Ailenin Korunması Bağlamında Aile Konutu Şerhi ve Şerhin Konutun Hazine ve Satışına Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli 2018, s. 150.

Kanaatimizce, meskeniyet iddiasında borçlu ile birlikte yaşayan aile üyeleri de bulunabilmelidir. Zira Yargıtay kararlarında borçlunun haline münasip evi terimi yorumlanarak sadece borçlunun değil borçlu ve ailesi için haline münasipliğinin araştırılması gerektiği benimsenmiş, ancak meskeniyet şikayetinde ise daraltıcı bir yoruma gidilerek sadece borçlunun şikayette bulunma hakkı olduğu kabul edilmiştir. Ancak borçlu ile birlikte yaşayan ailesinin, konutun haczedilmesi ve devamında satılması halinde telafisi zor zararlarla karşılaşacağı kaçınılmazdır. Bu nedenlerle borçlunun haczedilen konutu hakkında, borçlu ile birlikte yaşayan aile üyelerinin de meskeniyet şikayetinde bulunabileceğini düşünmekteyiz.

Şikayet yoluna başvuran kişilerin, fiil ehliyetinin icra ve iflas hukukunda görünüm şekli olan takip ehliyetine de sahip olmaları bir zorunluluktur. Şikayet eden kişinin icra veya iflas takibinde avukat tarafından temsil edilmesi durumlarında, avukat özel yetkiye gerek olmaksızın şikayet yoluna başvurabilir³⁸⁹.

Haczedilmezlik şikayetinde bulunan borçlunun şikayet yargılaması sürerken ölmesi halinde ise mirasçıların yargılamaya dahil edilmeden yargılamanın ilerlemesi mümkün olmayıp talebin davanın konusuz kalması nedeni ile reddine mahkemece karar verilmelidir. Bu durumda haczin mirasçılara tekrar bildirilmesi gerekmektedir. Haczin bildirilmesinden itibaren şikayet süresi içerisinde mirasçıların tekrar haczedilmezlik şikayetinde bulunması gereklidir. Bunun sonucunda da şikayet yargılaması tekrar başlamalıdır³⁹⁰. Oysaki bu durum HMK' de usul ekonomisi ilkesine daha uygun şekilde düzenlenmiştir. 6100 sayılı HMK' nin 55 inci maddesine göre dava sırasında taraflardan birinin ölümü hâlinde, mirasçıların mirası kabul veya reddetme süreleri geçinceye kadar davanın ertelenmesine mahkeme tarafından karar verilir³⁹¹. Önemle belirtilmelidir ki, mirası reddeden kişilerin haczedilmezlik şikayetinde bulunma hakkı³⁹² ya da murisin taşınmazı üzerindeki haczin kaldırılmasını talep etme hakkı yoktur³⁹³.

³⁸⁹ Kuru, *El Kitabı*, s. 107.

³⁹⁰ Y. 12. HD, 30.09.2021 tarihli, 2021/6186 E, 2021/8256 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (04.08.2022); Y. 12. HD., 18.03.2020 tarihli, 2020/2399 E., 2020/2887 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (09.08.2022); Y. 12. HD., 05.10.2022 tarihli, 2022/10220 E., 2022/9821 K. sayılı kararı, karararama.yargitay.gov.tr, (28.03.2023).

³⁹¹ Y. 1. HD., 30.09.2021 tarihli, 2021/826 E., 2021/4985 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (09.08.2022).

³⁹² Y. 12. HD., 29.01.2013 tarihli, 2012/33868 E., 2013/2649 K. sayılı kararı, Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 464.

³⁹³ Y. 12. HD., 13.11.2017 tarihli, 2016/22753 E., 2017/14052 K. sayılı kararı, Süphandağ, *İcra El Kitabı*, s. 82.

4.3.3.2. Şikayet Olunan

Şikayet yolu dava niteliğinde olmadığından, davalı yerine şikayet olunan, şikayet edilen terimleri kullanılmalıdır. Meskeniyet şikayetinde şikayet olunan taraf hakkında ise, doktrinde çeşitli görüşler bulunmaktadır. Borçlunun meskeniyet şikayetinde bulunması halinde, karşı taraf genellikle takibin tarafı olan alacaklıdır³⁹⁴. Ancak doktrinde bir görüşe göre, şikayetin karşı tarafı şikayet konusu işlemi yapan icra ve iflas dairesi olmalıdır³⁹⁵. Bunun yanı sıra şikayet konusu işlemde olumlu etkilenen kişi de şikayet edilen tarafta bulunmalıdır³⁹⁶. Diğer bir ifade ile, borçlu tarafından meskeniyet iddiasında bulunulmuşsa, hem icra dairesi hem de yapılan işlemde lehine sonuç doğan alacaklı karşı taraf olarak gösterilmelidir³⁹⁷.

Uygulamada ise, şikayet yoluna başvuran kişi, karşı taraf olarak işlemi yapan icra ve iflas dairesini değil, bu işlem ile lehine karar verilen kişiyi karşı taraf olarak göstermektedir. Borçlunun şikayet yoluna başvurması durumunda karşı taraf olarak alacaklı, alacaklının şikayet yoluna başvurması durumunda ise borçlu karşı taraf olarak gösterilmektedir. Üçüncü kişi şikayet yoluna başvurduğunda ise takibin tarafları olan borçluyu ve alacaklıyı karşı taraf olarak göstermektedir. Neyse ki, icra mahkemelerinde, şikayetin karşı tarafının gösterilmemesi ya da yanlış gösterilmesi bir red sebebi değildir³⁹⁸. Ancak şikayet yolunun, şikayet eden lehine sonuçlanması halinde, yargılama giderleri işlemi gerçekleştiren icra ve iflas dairesi yerine şikayet olunan kişi üzerinde bırakılmaktadır³⁹⁹. Bu durum mülkiyet hakkını ihlal etmektedir. Zira şikayetin kabulü halinde olması gereken, yargılama giderlerinin devlet üzerinde bırakılmasıdır. Devlet sonrasında, işlemi gerçekleştiren icra ve iflas memuruna ödenen miktarı rücu edebilir⁴⁰⁰.

Şikayet yolunda icra ve iflas dairesi, şikayet olunan taraf olarak gösterilmemesine rağmen, İcra ve İflas Kanunu'nun 18. maddesinin son fıkrasına göre⁴⁰¹ icra mahkemesinin bu süreçte duruşma yapılmasına karar vermesi halinde,

³⁹⁴ Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 79.

³⁹⁵ Kuru, *El Kitabı*, s. 107; Nazif Kaçak, *Açıklama ve İçtihatlı Son Değişikliklerle İcra ve İflas Kanunu Uygulamasında Şikayet*, Ankara 2004, s. 48.

³⁹⁶ Kuru, *İstinâf Sistemine Göre İcra ve İflas Hukuku*, s. 43.

³⁹⁷ Kuru, *El Kitabı*, s. 107.

³⁹⁸ Pekcantez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s.63.

³⁹⁹ Halman Çetin, *İcra-İflas Hukukunda Şikayet ve İcra Mahkemelerinde Yargılama Usulü*, s. 7.

⁴⁰⁰ Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 52.

⁴⁰¹ "Aksine hüküm bulunmayan hâllerde icra mahkemesi, şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinin açıklama yapmasına ve duruşma yapılmasına gerek olup olmadığını takdir eder; duruşma yapılmasını uygun gördüğü takdirde ilgilileri en kısa zamanda duruşmaya çağırır ve gelmeseler bile gereken kararı

mahkeme icra dairesinden şikayet konusu işlem için açıklama talep edilebilir. Bu konuda icra mahkemesine bir takdir yetkisi tanınmıştır. Zira icra mahkemesi gerek duruşma yapılması gerek işlemi gerçekleştiren icra memurunun dinlenmesi hususunda bir takdir yetkisine sahiptir. Uygulamada icra mahkemesi takdir yetkisini kullanarak genellikle icra dairesinin açıklama yapması istenmemektedir. Gerekli gördüğünde icra mahkemesi, şikayete konu takip dosyasını işlemi yapan icra ve iflas dairesinden talep etmekle yetinmektedir. Zira duruşma yapılmasına karar verildiği durumda, şikayet konusu işlemi gerçekleştiren memurun dinlenerek mahkeme tarafından kararın verilebileceği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, şikayet konusu işlem bir tutanağa bağlanmışsa, İİK m. 18'in son fıkrası uygulanmayarak, işlemi gerçekleştiren memur dinlenmeden de mahkemece karar verilebilir⁴⁰².

4.3.4. Meskeniyet Şikayetinde Usul

Borçlunun konutunun, borçlunun durumuna uygunluğunun takdiri icra müdürüne aittir. İcra müdürünün takdir hakkını kullanarak yaptığı işlemin hatalı olduğunu iddia eden ve bu işleminden menfaati zedelenen ilgili, şikayet yoluna başvurarak iddiasını ileri sürebilir⁴⁰³. Haczedilmezlik şikayeti, takibin başlatıldığı icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine yapılmalıdır⁴⁰⁴. Bu durum İcra ve İflas Kanunu'nun 4. maddesinde açıkça ifade edilmiştir. Söz konusu maddeye göre icra mahkemesi dönüşümlü olarak kendilerine bağlanan icra ve iflas dairesinin işlemlerine karşı yapılan şikayetleri incelemekle görevli olduğu belirtilmiştir. Göreve ilişkin hususlar kamu düzenine ilişkin olup kesin yetki çerçevesinde mahkeme tarafından incelenir.

Haczedilmezlik şikayetinde yetkili icra mahkemesi ise yetki kuralları ve kesin yetki kuralları dikkate alınarak çözümlenmelidir. Kesin yetki kuralları kamu düzenine ilişkin kurallar olup mahkeme tarafından re'sen dikkate alınır. Haczedilmezlik şikayeti, haciz işlemini gerçekleştiren icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine yapılır. Bu bağlamda meskeniyet şikayetine sebep olan işlemi gerçekleştiren icra dairesinin bulunduğu icra mahkemesine yapılır. Doktrinde genel

verir. Duruşma yapılmayan işlerde icra mahkemesi, işin kendisine geldiği tarihten itibaren en geç on gün içinde kararını verir. Duruşmalar, ancak zorunluluk hâlinde ve otuz günü geçmemek üzere ertelenebilir."

⁴⁰² Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s.63.

⁴⁰³ Postacıoğlu ve Altay, *İcra Hukuku Esasları*, s. 449.

⁴⁰⁴ Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 479.

kabul gören görüş, bu yetkinin kamu düzenine ilişkin olmasıdır⁴⁰⁵. Haciz işleminin istinabe yoluyla diğer bir ifade ile talimat yoluyla başka bir icra dairesi tarafından yapılması halinde ise işlemi yapan icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine yapılmalıdır.

İcra ve İflas Kanunu'nun 79. maddesine, 17.07.2003 tarihinde eklenen cümle ile resmi sicile kayıtlı malların, kayıtlarına işletilmek suretiyle de haczinin yapılabilirdiği belirtilmiştir. Uygulamada da taşınmaz hacizleri, Tapu ve Kadastro Müdürlüğüne müzekkere yazılarak gerçekleştirilmekte olup nokta haciz niteliğindedir. Nokta hacizlerinde, müzekkere yazılarak haciz işlemi gerçekleştirilen icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine, şikayete konu haciz işlemi için şikayette bulunulur⁴⁰⁶. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, icra dairesi tarafından Tapu ve Kadastro Müdürlüğüne müzekkere yazılarak, tapu kaydına haciz şerhinin işlenmesi durumunda, haczi koyan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine meskeniyet şikayetinde bulunulabileceğine hükmetmiştir⁴⁰⁷. Doktrinde nokta haciz ile talimat haczi ayrımını ve bu ayrıma dayanılarak belirlenen yetkili mahkemelerin farklılığını doğru bulmayan görüşler mevcuttur⁴⁰⁸.

İcra dairesine yapılmış meskeniyet şikayeti başvurusu geçersizdir. Zira meskeniyet şikayetinin icra mahkemesine yapılması gerekmektedir⁴⁰⁹. İcra dairesine süresi içerisinde meskeniyet şikayetinde bulunulsa dahi icra mahkemesine süresi içerisinde yapılan bir şikayet başvurusu olmadığından ve bu başvurunun icra dairesinden icra mahkemesine gönderilmesi gibi bir prosedür bulunmadığından dolayı meskeniyet şikayeti geçersizdir.

Şikayet dava olarak nitelendirilemeyeceğinden, dilekçe oluşturulurken HMK' nin 119 uncu maddesi göz önünde bulundurulmayabileceği⁴¹⁰ gibi Kuru'ya göre, HMK' nin 114 üncü maddesinde belirtilen dava şartları da şikayet yolu hakkında uygulanmaz. Dolayısıyla gider avansının yatırılması hususunda mahkeme tarafından

⁴⁰⁵ Timuçin Muşul, *İcra ve İflâs Hukukunda Şikayet*, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2018, s. 503; Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 477; Postacıoğlu ve Altay, *İcra Hukuku Esasları*, s. 78; Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, s. 52; Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, s. 209.

⁴⁰⁶ Y. 20. HD., 2017/9325 E., 2017/7858 K. sayılı kararı, Berberoğlu Yenipınar, *Uygulamada İcra Takibi*, s. 233.

⁴⁰⁷ Y. HGK., 30.03.2005 tarihli, 2005/12-178 E., 2005/211 K. sayılı kararı, Süphandağ, *İcra ve İflas Hukukunda Uygulamalar 2300 adet Özel İçtihatlarla*, s. 461.

⁴⁰⁸ Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 82.

⁴⁰⁹ Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 62.

⁴¹⁰ Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı* s. 67.

iki haftalık kesin süre verilmesi de kanuna aykırılık teşkil etmektedir. Şikayet yolunda gider avansının yatırılmaması durumunda, Tebligat Kanunu hükümleri gereğince şikayetten vazgeçilmiş sayılmalıdır⁴¹¹. Ancak Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir kararında, meskeniyet şikayetinde bulunanın masrafları, bilirkişi ve keşif ücretlerini yatırmaması halinde, şikayet edene kesin süre verilmesi gerektiğine hükmetmiştir⁴¹². Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, şikayetin duruşmasız şekilde incelenmesine karar verildiğinde, gider avansının mahkeme tarafından talep edilmesinin gerekmeyeceğini düşünmektedir.

İİK' nin 18 inci maddesinin ilk fıkrasına göre, icra mahkemelerinde görülen şikayet yargılamaları ivedi işlerden sayılıp HMK' nin 103. maddesinin ilk fıkrasının h bendine göre adli tatilde de görülmektedir⁴¹³. İİK 18 inci maddenin ikinci fıkrasına göre, şikayetler mahkemeye sözlü ya da yazılı yapılabilir⁴¹⁴. Yapılan şikayetleri icra mahkemesi basit yargılama usulüne göre genellikle duruşmasız olarak ele alır. Bu durumda icra mahkemesi en geç on gün içerisinde şikayet yolu hakkında kararını verir⁴¹⁵.

İcra mahkemesi, kanunda belirtilen hallerde ya da takdir hakkına bağlı olarak uyuşmazlığın içeriğini ve mahiyetini dikkate alarak şikayetin duruşmalı yapılmasına karar verebilir⁴¹⁶. Görgün/ Börü/ Kodakoğlu, bilirkişi tespitine ve keşfe başvurulması gerekli görülen şikayetlerde duruşma yapılmasının uygun olduğunu belirtmiştir⁴¹⁷. Duruşma yapılmasına karar verilen hallerde, taraflar duruşmaya katılmasa bile mahkeme kararını verir. Bu durum dosyanın işlemden kaldırılması prosedürünün, şikayet yolunda uygulanmayacağı anlamına gelmektedir⁴¹⁸. Yargıtay da bir kararında borçlu mazeret bildirmemekle birlikte duruşmaya da gelmemiş ise mahkeme dosyanın işlemden kaldırılmasına ve daha ardından davanın açılmamış sayılmasına karar verilemeyeceğine hükmetmiştir⁴¹⁹.

⁴¹¹ Kuru, *El Kitabı*, s. 104.

⁴¹² Y. HGK., 02.12.2015 tarihli, 2014/351 E., 2015/2780 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (13.04.2023).

⁴¹³ Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 83.

⁴¹⁴ *Kambiyo senetlerine özgü iflas yolunda, şikayet eden dilekçe ile mahkeme nezdinde şikayet yoluna başvurulmalıdır.*

⁴¹⁵ Kuru, *İstinaf Sistemine Göre İcra ve İflas Hukuku*, s. 74.

⁴¹⁶ Görgün, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s.32.

⁴¹⁷ Görgün, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 32.

⁴¹⁸ Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 67.

⁴¹⁹ Y. 12. HD., 21.01.2020 tarihli, 2019/14371 E., 2020/475 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (07.04.2023).

İİK 22 nci maddesine göre, şikayet yoluna başvurulması halinde, icra takibi kendiliğinden durmaz. Mahkemenin icra takibinin durması hakkında karar vermesi ile birlikte, icra takibi durur ve icra takip işlemleri ilerlemez. Karar ile, haciz ya da satış işlemleri gibi icra takip işlemleri de durur⁴²⁰.

Meskeniyet şikayetine konu haciz işlemi hakkında yapılan şikayetlerde, mahkemenin icra takip işleminin durmasına yönelik kararı ile satış işlemi durur ve haczedilen malların satışı da gerçekleşmez. Diğer bir deyişle mahkeme bu konuda karar vermedikçe icra takip işlemleri ilerler ve dolayısıyla satış işlemi de gerçekleştirilebilir.

4.3.5. Meskeniyet Şikayetinde Bilirkişi İncelemesi

İcra mahkemesi keşif ya da bilirkişi marifetiyle şikayete konu işlemi inceleme yetkisine sahiptir⁴²¹. Nitekim meskeniyet şikayetinde keşif veya bilirkişiye başvurulması zorunluluk teşkil eder⁴²². Zira borçlunun evinin haczedilmesi hali, borçlu ile ailesinin ekonomik ve sosyal durumları nazara alınarak ve konutun nitelikleri göz önünde bulundurularak nitelikli bir hesaplama ile ortaya koyulabilir.

Borçlunun ya da şikayete konu olayda ilgilinin, şikayet yoluna başvurusu ile birlikte, icra mahkemesince bilirkişi marifetiyle inceleme başlatılır. Bilirkişilik Bölge Kurulları'nın düzenlediği bilirkişi listesinden şikayet konusuna uygun alana sahip bilirkişi mahkeme tarafından görevlendirilir⁴²³. Bilirkişilerin seçiminde borçlunun ve birlikte yaşadığı kişilerin bulunduğu mevcut durumun dikkate alınması gerekmektedir. Zira borçlunun ya da birlikte yaşadığı kişinin kronik bir rahatsızlığının bulunması halinde, hastanın taşınma durumundan etkilenme şeklinin belirlenmesi aşamasında bilirkişilerden birinin doktor olması sağlanmalıdır⁴²⁴.

Borçlu tarafından, konutun haline münasip olduğu iddiasında bulunulmuş ise icra mahkemesi borçlu ve borçlu ile birlikte yaşayan kişilerin sosyal ve ekonomik durumuna uygun, mütevazı konutun değerini tespit etmelidir⁴²⁵. Borçlunun konutunun haczedilmesi halinde yapılan meskeniyet şikayetinde, taşınmazın değeri ile borçlu ve

⁴²⁰ Kuru, *İstinaf Sistemine Göre İcra ve İflas Hukuku*, s. 46.

⁴²¹ Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 59.

⁴²² Taşpınar, "Borçlunun Bazı Mallarının Haczedilememesi ve Nedenleri", s. 176; Simin Baykal, "İcra Mahkemesi Kararlarına Karşı Kanun Yolları", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana 2021, s.26.

⁴²³ Kuru, *İstinaf Sistemine Göre İcra ve İflas Hukuku*, s. 45.

⁴²⁴ Akcan, "Borçlunun Haline Münasip Evi ve Bilirkişiye Başvurulması", s. 95.

⁴²⁵ Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 14.

ailesinin sosyal ve ekonomik durumuna uygun evin değeri bilirkişi tarafından hesaplanır. Bilirkişi incelemesi yapılırken borçlu ile birlikte yaşayan ailesinin ihtiyaçları da hesaplanmalıdır. Bu bağlamda borçlunun geliri, sosyal durumu, birlikte yaşadığı kişi sayısı ve bu kişilerin durumları göz önünde bulundurulmak suretiyle borçlunun ve ailesinin sosyal ve ekonomik durumuna uygun konutun değeri belirlenmelidir⁴²⁶. Nitekim Yargıtay kararları da borçlunun haline uygun evinin, borçlu ve ailesinin ihtiyaçlarının dikkate alınarak belirleneceğine hükmetmektedir⁴²⁷. Diğer bir kararında da Yargıtay, borçlunun ve ailesinin sosyal ve ekonomik durumunun tespiti aşamasında, borçlunun eşinin gelirinin de nazara alınarak bilirkişi raporunun oluşturulması gerektiğine hükmetmiştir⁴²⁸.

Balkan'a göre şikayete konu konut, birer psikolog ve sosyal hizmet uzmanından oluşan bilirkişi kurulunca, borçlunun ekonomik ve sosyal hali, borçlunun birlikte yaşadığı çocuk sayısı, çocukların evli olup olmadıkları, çocuklarının öğrenim durumu ile borçlu ile yaşayan tıbben yerleşim yerinin değişmesi sakıncalı kronik bir hasta bulunup bulunmadığı hususları gözetilerek hesaplanmalıdır. Konutun, borçlu ve ailesi için lüks mahiyette konut olduğuna kanaat getirilirse inşaat mühendisi ve emlak komisyoncusundan oluşan ikinci bilirkişi kurulunca tekrar rapor hazırlanmalıdır. Bu rapora göre de borç ile şikayet konusu konutun değeri karşılaştırılarak şikayetin reddine ya da kabulüne karar verilmelidir⁴²⁹.

Yargıtay'a göre, meskeniyet şikayetinde ispat yükü borçluya ait olup ispat bilirkişi incelemesi ile yapılır⁴³⁰. Borçlu bilirkişi masrafını da, ispat yükü doğrultusunda, mahkemeye yatırmalıdır. Zira borçlu haczedilen konutun, kendisi ve ailesinin haline münasip konutu olduğunu iddia ediyorsa bu durumu ispatlamalıdır.

Yargıtay'a göre, borçlunun bakmakla yükümlü olduğu kişilerin tespiti, nüfus kayıtlarının incelenmesi ve zabıta araştırması ile mümkün olup bu araştırmalar ile birlikte borçlunun ve ailesinin sosyal durumu belirlenmelidir. Nüfus aile kayıt

⁴²⁶ Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 488.

⁴²⁷ Y. 12. HD., 05.04.2021 tarihli, 2020/8953 E., 2021/4020 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (12.04.2023).

⁴²⁸ Y. 12. HD., 26.04.2021 tarihli, 2021/259 E., 2021/4414 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (04.04.2023).

⁴²⁹ Balkan, *Haczedilmezlik ve Benzer Müesseseler*, s. 66-67.

⁴³⁰ Y. 12. HD., 03.07.2018 tarihli, 2018/3000 E., 2018/7200 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (03.04.2023).

tablosunun mahkemece celbedilmesi gerekmektedir⁴³¹. Nüfus kayıtları ile zabıta araştırması sonucunda, inşaat mühendisi ile emlak veya mülk bilirkişisi ve kadastronun bilirkişisi marifetiyle rapor hazırlanmalıdır⁴³². Belirtilen işlemler gerçekleşmeden alınan bilirkişi raporlarının hem eksik hem de borçlunun haline münasip evi olup olmadığı konusunda yetersiz olduğuna kanaat getirmiştir⁴³³.

Bilirkişi tarafından taşınmazın değer tespiti yapılırken dava konusu taşınmaz ile dava tarihinde konutun bulunduğu yerdeki ya da bu konutun bulunduğu ilçedeki daha mütevazı diğer konutların alım-satım değerlerinin karşılaştırması yapılmalıdır⁴³⁴.

Yargıtay, bilirkişi tespitlerinde haciz konulan konutun değerinin salt olarak hesaplanamayacağını, değerlendirme yaparken arsanın toplam değerinden borçlunun hissesine düşecek miktara, üzerindeki konutun değeri eklenerek değerlendirmelerin yapılması gerektiğini, sadece konutun değerinin esas alınarak konutun, borçlunun haline münasip evi olup olmayacağını belirlenemeyeceğini belirtmiştir⁴³⁵.

Yargıtay bir kararında, bilirkişi tespitinde, borçlunun meskeniyet şikayetine konu taşınmazdan daha küçük taşınmazların ve şikayete konu taşınmazın bulunduğu yer dışındaki yerlerin de değerlendirmeye alınması gerektiğini içtihad etmiştir⁴³⁶.

Meskeniyet şikayetine konu konutun, borçlu ve ailesine uygunluğu, konutun oda sayısı, yapı malzemesi, metrekaresi belirlenerek tespit edilir. Bu sebeple bilirkişi tarafından, borçlu ve ailesinin haline münasip olduğu takdir edilen konutun değeri, meskeniyet şikayetinde bulunan dairenin değerinden daha düşük olabilir. Zira borçlunun borcunu ödemesi yerine, görkemli bir meskende ikamet etmesi kabul edilemez⁴³⁷.

⁴³¹ Y. 12. HD. 2016/21309 E, 2016/21309 K. sayılı kararı, Berberoğlu Yenipınar, *Uygulamada İcra Takibi*, s.231.

⁴³² Y. 12. HD., 03.03.2015 tarihli, ve 2014/29346 E., 2015/4433 K. sayılı kararı, Ercan, *El Kitabı*, s. 390.

⁴³³ Y. 12. HD. 2016/21309 E, 2016/21309 K., sayılı kararı, Berberoğlu Yenipınar, *Uygulamada İcra Takibi*, s. 231.

⁴³⁴ Y. 12. HD., 08.02.2021 tarihli, 2020/5631 E., 2021/1217 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (24.07.2022).

⁴³⁵ Y. 12. HD., 17.04.2019 tarihli, 2019/2750 E., 2019/6695 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (20.03.2023).

⁴³⁶ Y. 12. HD., 2016/19243 E., 2017/11039 K. sayılı kararı, Berberoğlu Yenipınar, *Uygulamada İcra Takibi*, s.238.

⁴³⁷ Y. 8. HD., 05.07.2017 tarihli, 2015/8344 E., 2017/10018 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (13.05.2023).

Borçlunun haline uygun evinin değerlendirilme aşamasında borçlu, borçlu ile birlikte yaşayan ailesi ve borçlunun bakmakla yükümlü olduğu kişilerin ihtiyaçları ve sayısı dikkate alınmalıdır⁴³⁸. Konutun borçlu ve ailesinin sosyal ve ekonomik durumuna uygunluğunun tespitinde taşınmazın nitelikleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Zira konutun oda sayısı, metrekaresi, yapı malzemelerinin tespiti ile yapının değeri belirlenmektedir. Bu nedenle konutun sadece tapu kayıtlarındaki niteliğinin belirlenmesi ile konutun borçlu ve ailesi için haline münasip olup olmadığı hususu açıklanmamalıdır. Keşif veya bilirkişi marifetiyle konutun bulunduğu yere gidilerek konutun nitelikleri tespit edilmelidir. Zira Yargıtay bir kararında taşınmazın fiili durumunun önemli olduğunu, tapu kaydı incelemesinin yeterli olmadığını belirterek keşif veya bilirkişi incelemesi ile konutun niteliklerinin belirlenmesi gerektiğine karar vermiştir⁴³⁹.

4.3.6. Meskeniyet Şikayetinde Verilebilecek Kararlar

İcra takip işleminin, kanuna aykırılık, işlemin olaya uygun olmaması ya da işlemin sebepsiz sürüncemede bırakılması veya hakkın yerine getirilmemesi nedenlerine dayanılarak mahkemede şikayet konusu yapılması halinde, mahkeme şikayetin reddi ya da kabulü şeklinde hüküm tesis etmektedir.

Meskeniyet şikayetinde bulunulması halinde, icra mahkemesi şikayet tarihinde geçerli bir haczin varlığını öncelikle tespit etmelidir. Zira şikayet tarihi itibarıyla haciz düşmüşse, şikayette hukuki yararın bulunmaması nedeni ile şikayetin reddine karar verilmelidir⁴⁴⁰.

4.3.6.1. Meskeniyet Şikayetin Reddi

Meskeniyet şikayetinde şikayetin kanunda belirtilen süreye uyulmadan yapılması halinde⁴⁴¹ ya da şikayet hakkına sahip olmayan kişiler tarafından şikayet yoluna başvurulmuş ise şikayetin reddine karar verilmelidir. Mahkemeye süresi

⁴³⁸ Uyar, “Mesken Hacı”, s. 257.

⁴³⁹ “Mahkemece keşif yapılmadan meskeniyet şikayeti açısından tapu kayıtları getirtilerek tapuda meskeniyet iddiasında bulunulan yerin işyeri, diğerinin tarla olarak kayıtlı olduğu, zabıta araştırması yaptırılarak meskeniyet iddia edilen yerin işyeri olduğu, borçlunun kışın balık satarak, yaz aylarında meyve sebze satışı ve besicilik yaparak geçimini sağladığı gerekçesiyle haczedilmezlik şikayetinin reddine karar verildiği görülmektedir. Borçlunun meskeniyet iddia ettiği taşınmazın fiili durumu önemli olup, tapuda işyeri olarak kayıtlı olması sonuca etkili değildir. Bu nedenle mahkemece mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmak suretiyle meskeniyet şikayetinin sonuçlandırılması zorunludur.” Y 12. HD., 26.06.2012 tarihli, 2012/3970 E., 2012/22412 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (04.04.2023).

⁴⁴⁰ Y. 12. HD., 02.07.2018 tarihli, 2017/5680 E., 2018/7095 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (15.05.2023).

⁴⁴¹ Kuru, *El Kitabı*, s. 114.

içerisinde meskeniyet iddiasında bulunulmaması halinde mahkeme tarafından süreaşımı nedeni ile şikayetin reddine karar verilmelidir⁴⁴². Bu sürenin geçirildiğine ilişkin itiraz yapılmadan, süre hakim tarafından kendiliğinden dikkate alınabilir. Zira yedi günlük süre hak düşürücü süredir⁴⁴³. Bunun yanı sıra şikayet konusu meskenin icra mahkemesince yapılan keşif ya da görevlendirilen bilirkişiler tarafından borçlunun haline münasip bulunmadığına karar verilmesi halinde de şikayetin reddine karar verilmelidir. Yargıtay, taşınmazın değerinin haline münasip evin değerinden fazla tespit edilmesi halinde şikayetin tümünden reddinin isabetsiz olduğunu, meskeniyet şikayetinin kısmen kabulü ile haline münasip ev alması için belli bir miktarın borçluya, kalanının alacaklıya verilmesine dair karar verilmesinin uygun olacağını tespit etmiştir⁴⁴⁴.

Haczedilen konut hakkında, meskeniyet şikayetinde bulunulması halinde, bilirkişi tarafından konutun değeri ile borçlunun ve ailesinin haline uygun evin değeri tespit edilir. Konutun değerinin, borçlu ve ailesinin yaşayacağı haline münasip evin değerinden fazla olması halinde, şikayetin reddine karar verilerek şikayete konu ev satılır. Bu durumda borçlu ve ailesinin haline uygun ev alabileceği miktar borçluya bırakılır ve kalan miktar da evi haczettiren alacaklıya ödenir⁴⁴⁵. Ayrıca borçlunun evinin satışından elde edilen miktarın, durumuna uygun alabileceği tutardan az olmaması gerekmektedir⁴⁴⁶.

Meskeniyet şikayetinin reddi halinde, borçlunun durumuna uygun ev alabileceği miktar borçluya bırakılır ve geri kalanı alacaklıya ödenir. Dönmez'e göre borçluya haline münasip ev alabileceği miktarın, başka alacaklılar tarafından başlatılan icra takiplerinden dolayı haczedilmesi mümkün olmamalıdır. Zira borçluya bırakılan bu para, borçlunun haline münasip ev alabileceği miktardır⁴⁴⁷.

Şikayetin reddedilmesi halinde, şikayete konu icra takip işlemi kesinleşir ve haczedilen malın satış işlemleri gerçekleştirilir. Yargılama sonucunda yargılama

⁴⁴² Y. 12. HD., 11.10.2018 tarihli, 2018/13265 E., 2018/9700 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr (09.08.2022); Y. 12. HD., 18.02.2019 tarihli, 2018/16249 E., 2019/2216 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (18.08.2022).

⁴⁴³

⁴⁴⁴ Y. 12. HD., 17.04.2018 tarihli, 2016/30906 E., 2018/3223 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (18.08.2022); Muşul, *Haciz ve Hacze İştirak*, s. 484.

⁴⁴⁵ Kuru, *El Kitabı*, s. 515.

⁴⁴⁶ Akil, "Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK 82/12)", s. 788; Aydın, *Haczedilemeyen Mal ve Haklar*, s. 37.

⁴⁴⁷ Dönmez, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası*, s. 158.

giderleri ve şikayet olunan vekille temsil ediliyorsa vekalet ücreti şikayet eden tarafından ödenir⁴⁴⁸.

Şikayetin icra mahkemesince reddi durumunda borçlu tarafından istinaf, temyiz ya da karar düzeltme yoluna başvurulabilir. Aynı husus kabul kararı sonrasında alacaklı taraf için de geçerlidir⁴⁴⁹. İcra mahkemesine yapılan haczedilmezlik şikayetlerinin sonuçlanması halinde verilen kararlar için istinaf ve temyiz yoluna başvurulabilir. Zira İcra ve İflas Kanunu'nun 363 ve 364. maddelerinde, şikayet yolunun sonuçlanması halinde istinaf ya da temyiz yolunun kapalı olduğuna dair bir hüküm yer almamaktadır. Bu nedenle de şikayet, borçlu ya da alacaklı tarafından istinaf ve temyiz yargılamasının konusu yapılabilir.

4.3.6.2. Meskeniyet Şikayetinın Kabulü

Meskeniyet şikayetinde bulunulması halinde, bilirkişi incelemesi sonucunda şikayete konu konutun değerinin, borçlu ve ailesinin sosyal ve ekonomik durumuna yetecek kadar ya da daha az olduğuna kanaat getirilmişse bu durumda haczedilen evin borçlunun haline münasip evi olduğuna karar verilmiş bulunmaktadır⁴⁵⁰. Mahkeme tarafından, şikayetin kabulüne karar verilmesi halinde, icra takip işlemi, yapıldığı tarihten itibaren iptal edilir⁴⁵¹. Bu itibarla yapılan haciz kaldırılır ve satış işlemine hazırlık yapılmışsa bunlar da iptal edilir⁴⁵².

Şikayetin kabulüne karar verildiğinde, Harçlar Kanunu'nun "*Harçtan Müstesna İşlemler*" başlıklı 13 üncü maddesinin d bendine⁴⁵³ göre, bu kararlar harçtan muaf olduğundan, şikayet olunandan karar ya da ilam harcı alınmaz. Şikayet eden vekille temsil edilmişse şikayet olunan sadece vekalet ücreti ödemeye mahkum edilir⁴⁵⁴. Şikayetin kabulü durumunda da, borçlu ya da alacaklı istinaf ve temyiz kanun yollarına başvurabilir.

⁴⁴⁸ Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 60.

⁴⁴⁹ Balkan, *Haczedilmezlik ve Benzer Müesseseler*, s. 68; Akcan, "Borçlunun Haline Münasip Evi ve Bilirkişiye Başvurulması", s. 90.

⁴⁵⁰ Kuru, *El Kitabı*, s. 515; Kuru, borçlunun haline uygun ev alabileceği miktar ile borçlunun haczedilen evi arasındaki değer farkının çok az olması halinde de şikayetin kabulüne karar verilmesi gerektiğini belirtmektedir.

⁴⁵¹ Süphandağ, *İcra El Kitabı*, s. 91.

⁴⁵² Kuru, *El Kitabı*, s. 114.

⁴⁵³ Harçlar Kanunu Madde 13 "*Aşağıda yazılı mevzular harçdan müstesnadır:*

d) *İcra ve iflas dairelerinin kusuru yüzünden yanlış yapılmış olan işlemlerin ıslahı ve iptaline dair tetkik mercileri kararlariyle, bu iptal veya ıslah dolayısıyla yeniden yapılacak işlemler...*"

⁴⁵⁴ Arslan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 85.

4.3.7. Meskeniyet Şikayetinde Kanun Yolları

İcra mahkemesi tarafından şikayet başvurusu hakkında verilen kararların hukuka aykırılığı, İcra ve İflas Kanunu' nun 363 ve 364. maddelerine uygun olarak, istinaf ve temyiz kanun yollarına başvurularak ileri sürülebilir⁴⁵⁵. Bu durum istinaf mahkemelerinin göreve başladıkları 20.07.2016 tarihinden sonra verilen icra mahkemesi kararları hakkında mümkündür. Zira 20.07.2016 tarihinden önce istinaf mahkemeleri göreve başlamadığından, istinaf kanun yoluna başvuru imkanı bulunmamaktadır. Bu durumda sadece temyiz ve karar düzeltme kanun yoluna başvurma imkanı bulunmakta idi⁴⁵⁶. 5311 sayılı Kanun ile İcra ve İflâs Kanununa istinaf hükümleri eklenmiştir⁴⁵⁷.

İstinaf kanun yolunun uygulanması bakımından ise İcra ve İflas Kanunu'nun geçici 7. maddesi ile istinaf mahkemelerinin göreve başlama tarihi olan 20.07.2016 tarihinden önce verilen kararlar hakkında, karar kesinleşinceye kadar İcra ve İflas Kanununda yapılan değişiklikten önceki temyiz ve karar düzeltmeye ilişkin hükümlerin uygulanmaya devam edeceği belirtilmiştir. 20.07.2016 tarihi ve sonrasında verilen kararlar hakkında ise istinaf ve temyiz kanun yolları uygulanır⁴⁵⁸.

İcra ve İflas Kanunu'nun 363. maddesinde istinaf edilemeyen icra mahkemesi kararları belirtilmiştir. İcra mahkemesinin verdiği kararların, İcra ve İflas Kanunu' nun 363. maddesinin ilk fıkrasında belirtilen konuların kapsamında olmaması halinde istinaf yoluna başvurulabilir⁴⁵⁹. İcra mahkemesinin haczedilmezlik şikayeti hakkındaki kararları, istinaf yoluna başvurulamayacak kararlar kapsamında sayılmadığından bu kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Zira haczedilmezlik şikayetleri hakkında verilen kararlar, kanun yolu engellenen kararlardan biri değildir⁴⁶⁰.

⁴⁵⁵ Atalı, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, s. 50.

⁴⁵⁶ Baki Kuru ve Burak Aydın, *Medeni Usul Hukuku El Kitabı*, Cilt 2, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 1324.

⁴⁵⁷ Pekcanitez-Erişir, s. 3617

⁴⁵⁸ Pekcanitez, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, s. 52; İstinaf kanun yolu, Hukukumuzda 20.07.2016 tarihinden sonra uygulanmaya başlandığından, bu tarihten önce verilen icra mahkemesi kararları hakkında öncelikle temyiz kanun yoluna başvurulmakta idi. İcra mahkemesi kararlarının İİK m. 363'te bulunması halinde bu kararlar temyiz edilebiliyordu. Temyiz incelemesi sonucunda verilen kararların, hukuka aykırılığı ise karar düzeltme yoluna başvurulması halinde inceleniyordu. Diğer bir ifade ile 20.06.2017 tarihinden önce verilen icra mahkemesi kararları kesinleşene kadar 20.06.2017 tarihinden önceki kanun yolları uygulanmaya devam edilerek kesinleştirilir.

⁴⁵⁹ Kuru, *İstinaf Sistemine Göre İcra ve İflas Hukuku*, s. 340.

⁴⁶⁰ Kuru, *İstinaf Sistemine Göre İcra ve İflas Hukuku*, s. 341.

Önemle belirtilmelidir ki, haczedilmezlik şikayeti hakkında istinaf kanun yoluna başvurulması, istinaf sınırının geçilmesi halinde mümkündür. Bu sınır, icra mahkemesi kararının ait olduğu alacağın, hakkın ya da malın değerine göre belirlenir⁴⁶¹. 2023 yılı için bu parasal sınır 41.740 TL olarak belirlenmiştir.

İcra ve İflas Kanunu'nun 363. maddesine göre istinaf kanun yoluna başvuru süresi, icra mahkemesi kararının tefhimi ya da tebliğinden itibaren on gün içerisinde yapılmalıdır. Bu başvuru ile meskeniyet iddiasına konu meskenin satışı İİK m. 364'e göre durur. Ancak satıştan başka icra takip işlemleri devam eder⁴⁶². Süresi geçen şikayet hakkında verilen şikayetin reddine ilişkin karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuş ise icra mahkemesince talep reddedilir⁴⁶³. İstinaf incelemeleri Hukuk Muhakemeleri Kanununa göre incelenir ve on beş gün içerisinde karara bağlanır⁴⁶⁴.

Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen karar, kesin mahiyette değilse temyiz kanun yoluna başvurulabilir. İcra mahkemesi kararının istinaf edilmesi halinde, istinaf mahkemesi tarafından verilen kararın hukuka aykırılığı, alacağın temyiz sınırını geçmesi halinde mümkündür⁴⁶⁵. Temyizi talep edilen kararlar hakkında İcra ve İflas Kanunu'nun 364. ve 366. maddesi göz önünde bulundurulmalıdır. İcra ve İflas Hukukuna uygun düşen, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun temyize ilişkin 369. madde vd. hükümleri de dikkate alınmalıdır⁴⁶⁶. İcra ve İflas Kanununda temyiz kanun yoluna başvuru süresi hakkında net bir bilgi bulunmadığından Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 361. maddesine göre süre belirlenmelidir. Bu bağlamda temyiz kanun yoluna başvuru süresi, HMK'da öngörülen şekilde, kararın tebliğ tarihinden itibaren iki haftadır. Diğer bir ifade ile, istinaf incelemesinin duruşmalı yapılması halinde kararın tefhim tarihi değil, tebliğ tarihi iki haftalık sürenin başlangıcında dikkate alınmalıdır⁴⁶⁷.

⁴⁶¹ Kuru, *İstinaf Sistemine Göre İcra ve İflas Hukuku*, s. 342.

⁴⁶² Akkaya, "İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu", s. 158.

⁴⁶³ Kuru, *İstinaf Sistemine Göre İcra ve İflas Hukuku*, s. 343.

⁴⁶⁴ İstinaf kanun yolu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru ve Aydın, *Medeni Usul Hukuku El Kitabı*, s. 1333-1385.

⁴⁶⁵ Temyiz kanun yolu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru ve Aydın, *Medeni Usul Hukuku El Kitabı*, s. 1385-1464.

⁴⁶⁶ Kuru, *İstinaf Sistemine Göre İcra ve İflas Hukuku*, s. 344.

⁴⁶⁷ Pekcanitez ve Simil, *İcra ve İflas Hukukunda Şikayet*, s. 446.

Haczedilmezlik şikayetinin, temyiz sınırını geçmesi halinde temyiz edilmesi mümkündür⁴⁶⁸. 2023 yılı için bu parasal sınır 238.730 TL olarak belirlenmiştir.

Temyiz kanun yoluna başvurulmasının satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmayaacağı, İcra ve İflas Kanunu'nun 364. maddesinin son fıkrasında belirtilmiştir. Bu bağlamda satış dışındaki diğer icra takip işlemleri devam eder.

4.3.7.1. Yargılamanın İadesi

Hüküm kesinleşmesinden sonra, olağanüstü kanun yollarından kanun yararına temyiz ve yargılamanın iadesine başvurulabilir. İcra ve İflas Kanunu'nda yargılamanın iadesi yoluna ilişkin bir düzenleme yapılmamış olsa da⁴⁶⁹ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 374. maddesi incelendiğinde, kesin olarak verilen ya da kesinleşmiş olan hükümlere karşı yargılamanın iadesinin istenebileceği belirtilmiştir⁴⁷⁰. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 375. maddesinde yer alan, tahdidi şekilde düzenlenen sebeplere dayanılarak maddi anlamda kesinleşmiş hükümler hakkında yargılamanın iadesi yoluna gidilmesi mümkündür⁴⁷¹.

İcra mahkemesi kararları, ihalenin feshinin reddi ve istihkak davası haricindeki, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemektedir. Bu nedenle meskeniyet şikayetine konu icra mahkemesi kararları hakkında da yargılamanın iadesi yoluna başvurulamaz⁴⁷².

4.3.7.2. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Süreci

Borçlu ya da alacaklı tarafça başvuru olan olağan kanun yolları olan istinaf ve temyiz yolları tüketildiğinde, Mahkemece verilen kararların temel hak ve özgürlüklere müdahale niteliğinde olduğu düşünülürse, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilecekleri hususuna, bireysel başvuru konusunu açıkladıktan sonra değinmekte fayda görmekteyiz.

⁴⁶⁸ Halman Çetin, *İcra-İflas Hukukunda Şikayet ve İcra Mahkemelerinde Yargılama Usulü*, s. 152.

⁴⁶⁹ Muşul, *İcra ve İflas Hukukunda Şikayet*, s. 670.

⁴⁷⁰ Mert Namlı, *Türk ve Fransız Medeni Usul Hukuku'nda Yargılamanın Yenilenmesi*, Beta Basım, İstanbul 2014, s. 76.

⁴⁷¹ Bilge Umar, "Türk Medeni Usul Hukukunda İadei Muhakeme", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 29/1-2, 1963, ss. 261-298, s. 267;

⁴⁷² Postacioğlu, *İcra Hukuku Esasları*, s. 80; Postacioğlu ve Altay, *İcra Hukuku Esasları*, s. 88-89; Muşul, *İcra ve İflas Hukukunda Şikayet*, s. 671; Pekcanitez ve Simil, *İcra ve İflas Hukukunda Şikayet*, s. 452; Abdurrahim Karşı, *İcra Tetkik Mercii Kararlarının Temyizi*, Alfa Basım, İstanbul 1995, s. 169; Kuru, *El Kitabı*, s. 80; Umar, "Türk Medeni Usul Hukukunda İadei Muhakeme", s. 283.

2010 yılında Anayasa'nın 148. maddesinde yapılan değişiklikle, kamu gücü tarafından ihlal edilen, Anayasa tarafından korunan temel hak ve özgürlüklerin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında olması halinde, olağan kanun yolları tüketildikten sonra ilgililerin Anayasa Mahkemesi nezdinde bireysel başvuruda bulunabileceği ifade edilmiştir⁴⁷³. Bu kapsamda Anayasa'da yer alan temel hak ve özgürlüklerin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde düzenlenmeyenleri bu koruma mekanizmasının dışında kalacaktır⁴⁷⁴.

Bireysel başvurunun, yargısal ve idari başvuru yolları tüketildikten sonra, otuz günlük süre içerisinde yapılması gerekmektedir. Başvuru yolu öngörülmemişse süre, ihlalin öğrenilmesinden itibaren başlar⁴⁷⁵. Otuz günlük süre hak düşürücüdür⁴⁷⁶.

Anayasa'nın 148 inci ve 149 uncu maddelerine göre, Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruları bölümleri aracılığıyla karara bağlar. Karar verilirken, istinaf ve temyiz kanun yollarında dikkate alınması gerekenler hakkında değerlendirme ve inceleme yapılmaz. Anayasa Komisyonu raporu ile, toplumsal taleplerin neticesinde oluşturulan ve geliştirilen bir kavram olan bireysel başvurunun amacının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi(AİHM)'ne yapılan başvuruları azaltmak olduğu açıklanmıştır⁴⁷⁷.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 66 ncı maddesi⁴⁷⁸ ile Anayasa'nın 153⁴⁷⁹ üncü maddesinde de belirtildiği gibi, Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvurulara ilişkin kararları dahil tüm kararları kesindir ve tüm devlet organlarını bağlayıcı niteliktedir⁴⁸⁰.

⁴⁷³ Kemal Gözler, *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Güncellenmiş 26. Baskı, Ankara 2021, s. 448; Yavuz Atar, *Türk Anayasa Hukuku*, Güncellenmiş 14. Baskı, Ankara 2021, s. 348; İbrahim Ermenek, "Anayasa Mahkemesi'nin Bireysel Başvuru Üzerine Verdiği Kararların Medeni Yargılama Hukukuna Yansımaları ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Bazı Özel Durumlar, *Medeni Usul ve İcra ve İflas Hukuku Dergisi*, 9/26, 2013, ss. 3-55, s. 8.

⁴⁷⁴ Atar, *Türk Anayasa Hukuku*, s. 348; Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, s. 518. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki haklar, Sözleşme ana metni ile ek protokolleri içerir.

⁴⁷⁵ Hüseyin Ekinci, Anayasa Mahkemesi Kanunu Çerçevesinde Bireysel Başvuruların İncelenmesi Usulü, *HUKAB Sempozyum Serisi 1*, Ankara 2011, s.145-146.

⁴⁷⁶ Ermenek, "Anayasa Mahkemesi'nin Bireysel Başvuru Üzerine Verdiği Kararların Medeni Yargılama Hukukuna Yansımaları ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Bazı Özel Durumlar", s. 24.

⁴⁷⁷ Anayasa Mahkemesi, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası(Gerekçeli), 2019, 2. Baskı, Anayasa Mahkemesi Yayınları, s. 923.

⁴⁷⁸ "Mahkeme kararları kesindir. Mahkeme kararları Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar."

⁴⁷⁹ "Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar."

⁴⁸⁰ Anayasa Mahkemesi kararlarının hüküm kısmının bağlayıcı olduğu konusunda öğretide farklı görüş bulunmaktadır. Ancak karar gerekçesinin bağlayıcılığı konusunda görüş ayrılıkları bulunmaktadır.

6216 sayılı Kanunun 49⁴⁸¹ ve 50. maddelerine göre, Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruya ilişkin kararlarında, hem Anayasa hem de AİHS ile korunan hakların ihlal edilip edilmediğine ilişkin idari işlem ve eylem niteliğinde olmayacak şekilde karar verir. Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan incelemede, esasa girilmiş ve ilgilinin haklarının ihlal edildiğine hükmedilmiş ise, mahkemece yerindelik denetimi yapılmadan ihlalin tespiti sağlanır ve ihlalin önlenmesine, ortadan kaldırılmasına yönelik karar verilir⁴⁸². Bu durumda ilgilinin hukuki yararı varsa dosya ihlalin ortadan kaldırılması amacı ile mahkemeye gönderilir, ancak hukuki yararın bulunmaması halinde başvurucuya tazminat ödenmesine karar verilebilir ya da mahkemede dava açılması yolu gösterilebilir⁴⁸³. Diğer bir deyişle, Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruya ilişkin kararlarında, sadece tespitiye yönelik karar vermeyip, ihlalin ortadan kaldırılması için yapılacaklara hükmederek kararı ilgili mercilere iletir⁴⁸⁴.

Anayasa Mahkemesi tarafından tespiti yapılan ihlalin, 6216 sayılı Kanunun 50.⁴⁸⁵ maddesine uygun olarak, kararı veren ilk derece mahkemesine gönderilmesi ile birlikte, bu mahkeme yeniden yargılama yapar. Yargıtay'ın kararlarında da belirtildiği gibi, bu yargılama neticesinde HMK'nın 373. maddesinin 4.⁴⁸⁶ fıkrası uygulanamaz⁴⁸⁷. Zira Yargıtay tarafından verilen bozma kararı ile birlikte ilk derece mahkemesine gönderilen karar hakkında, ilk derece mahkemesince tekrar karar verilecek olup bu karar hakkında tekrar temyiz yoluna başvurulabilir. Bu durum Anayasa Mahkemesince verilen kararlar hakkında ilk derece mahkemesince yapılan inceleme için uygulanmaz. Anayasa Mahkemesi'nin ihlal kararı sonucunda ilk derece mahkemesine gönderilen bu karar hakkında, ilk derece mahkemesince tekrar tesis edilen karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmak gerekmektedir.

Ayrıntılı bilgi için; İbrahim Şahbaz, "Anayasa Mahkemesi Kararının Gerekçesinin Bağlayıcılığı Sorunu", *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2, 2020, ss. 341-382.

⁴⁸¹ "Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl orta/dan kaldırılacağına ilişkin belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

⁴⁸² AYM., 01.03.2012 tarihli, 2011/59 E., 2012/34 K. sayılı kararı.

⁴⁸³ Y. 10. HD., 10.07.2019 tarihli, 2019/3825 E., 2019/5978 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (03.02.2023).

⁴⁸⁴ AYM., 15.03.2018 tarihli, 2018/3007 başvuru sayılı kararı.

⁴⁸⁵ "Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir."

⁴⁸⁶ "Yargıtay'ın bozma kararı üzerine ilk derece mahkemesince bozmaya uygun olarak karar verildiği takdirde, bu karara karşı temyiz yoluna başvurulabilir."

⁴⁸⁷ Y. 10. HD., 10.07.2019 tarihli, 2019/3825 E., 2019/5978 K. sayılı kararı, www.corpus.com.tr, (03.02.2023).

Sonuç olarak, şikayet yoluna başvuru ile icra mahkemesi kararı hakkında istinaf ve temyiz kanun yollarına başvurulmasının ardından olağan kanun yolları tüketilmiş olacağından, bu kararın Anayasa ve AİHS ile korunan bir temel hak ve özgürlüğü ihlal etmesi durumunda Anayasa Mahkemesine başvurulabilir. Zira, şikayetin reddi ya da kabulü maddi anlamda kesin hüküm niteliğinde olmasa da takip hukuku anlamında kesin hükümdür⁴⁸⁸.

Hem Anayasa ile hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile koruma altına alınan temel hak ve özgürlüklerden bazıları; yaşam hakkı, mülkiyet hakkı, ailenin korunması hakkı, adil yargılanma hakkı, hukuki dinlenilme hakkı gibi haklardır⁴⁸⁹. AİHS ve Anayasa'nın birlikte koruma altına aldığı hangi hakkın, şikayet yolunda ihlal edilmesi ile Anayasa Mahkemesine başvurulabileceği ise ele alınması gereken ayrı bir husustur. Şikayet yolu hakkında verilen kararın, bireysel başvuruya konu edilmesi genellikle adil yargılanma hakkının ve hukuki dinlenilme hakkının ihlali iddiası neticesinde olmaktadır. Haczedilmezlik şikayetinin Anayasa Mahkemesi nezdinde bireysel başvuruya konu edilmesi ise genellikle mülkiyet hakkından kaynaklıdır.

4.3.7.3. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru

Anayasa'nın 90. maddesinin beşinci fıkrası ile usulüne göre yürürlüğe konulan uluslararası anlaşmaların iç hukukumuzda kanun hükmünde olduğu belirtilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi de bu kapsamda bulunmaktadır⁴⁹⁰.

Yapılan yargılama neticesinde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alınan bir hakkın ihlal edildiğini düşünen bireyler, iç hukuk yollarının tüketilmesi sonucunda, yasal süresi içerisinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulabilir⁴⁹¹. 01.02.2022 tarihinden itibaren mahkemeye başvuru süresi dört ay olarak değiştirilmiştir. Hak ihlalinin oluşmasının veya iç hukuk yollarının tüketilmesinden itibaren dört ay içerisinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmak gerekmektedir.

⁴⁸⁸ Kuru, *El Kitabı*, s. 116.

⁴⁸⁹ Süleyman Burak Gündoğdu, "Anayasa Mahkemesi'nin İcra ve İflas Hukukundaki Şikayet Müessesesine Hukuki Dinlenilme Hakkı Açısından Yaklaşımı", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, S. 18, Aralık 2021, s. 90.

⁴⁹⁰ Yaşar Salihpaşaoğlu, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Türkiye: Bazı Rakamlar ve Gerçekler", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13/1-2, 2009, ss. 253-281, s. 263 vd.

⁴⁹¹ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kuruluşu, görevleri ve usulü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tahir Muratoğlu, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Kuruluşu, Görevleri Ve Yargılama Usulü", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 27, 2016, ss. 307-364.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuru, iç hukuk yollarının tüketilmesi sonucunda yapılmalıdır. Ancak etkili bir iç hukuk yolunun olmaması bu kuralın istisnasıdır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alınan yaşam hakkı, kölelik ve zorla çalıştırma yasağı, ifade özgürlüğü, işkence ve kötü muamele yasağı gibi koruma altına alınan hakların ihlali nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulabilir.

Meskeniyet iddiasına konu kararın, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesinde düzenlenen özel yaşam ve aile yaşamına saygı ilkesini ihlali nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde ileri sürülmesi mümkündür. Zira aile yaşamına saygı ilkesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında korunmaktadır⁴⁹².

⁴⁹² Sinem Top, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Özel Hayatın ve Aile Hayatının Korunması Hakkı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8”, *İzmir Barosu Dergisi*, 2013/1, ss.40-65, s. 42.

5. SONUÇ

Takip talebi ile başlayan icra takibi, takibin kesinleşmesi, haciz, satış aşamalarının ardından paraların paylaştırılması aşaması ile sona erer. Haciz, cebri icra yoluyla yapılan takibin kesinleşmesi sonrasında, alacaklının talebi ile borçlunun borca yetecek mal ve haklarına icra dairesi tarafından hukuken el konulmasını ifade etmektedir.

Haciz işleminin alacaklı tarafından talep edilmesi için takibin kesinleşmiş olması gerekmektedir. Takibin kesinleşmesi ise borçlunun ödeme emrine itiraz etmemesi ya da borçlunun itirazının alacaklı tarafından itirazın iptali davası ya da itirazın kaldırılması yolu ile hükümden düşürülmesi halinde mümkündür.

Alacaklının alacağının tahsil edilmesi amacıyla başlatılan icra takibinde, bir taraftan alacaklının alacağının tahsili sağlanırken, diğer taraftan borçlunun tüm mal ve haklarının haczi ile telafisi mümkün olmayan zararların ortaya çıkması engellenmelidir. Cebri icranın doğrudan borçlunun mülkiyetine müdahalesi, borçlunun temel hak ve özgürlüklerinin de dikkate alınmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda alacaklı ile borçlu arasında bir menfaat dengesi kurulmalıdır. Bu denge, haczedilmezlik ilkelerinin dikkate alınması ile gerçekleştirilir.

Haciz, borçlunun haczedilebilir taşınır ve taşınmaz malları ile üçüncü kişilerdeki alacakları hakkında uygulanır. Önemle belirtilmelidir ki, borçlunun eşinin mülkiyetinde bulunan mal varlığına borçtan dolayı haciz uygulanmaz. Kural olarak borçlunun tüm mal ve hakları, alacaklının alacağına kavuşması amacıyla haczedilebilir. Borçlunun tüm mal varlığının haczi, İİK 82 ve 83. maddeleri ile sınırlandırılmış olup ölçüsüz şekilde haciz yapılması engellenmiştir.

Kanun koyucu, İİK m. 82’de tamamen haczedilemeyen mal ve hakları, İİK m. 83’ te ise kısmen haczedilemeyen mal ve hakları düzenleyerek bazı mal ve hakların haczedilemeyeceğini ifade etmiştir. Bu durum alacaklının alacağını tahsil etmesi için, borçlunun tüm mal varlığının haczedilmesini önleyerek borçlunun insan onuruna uygun yaşaması, ekonomik varlığını devam ettirebilmesi, devlete ya da başkalarına muhtaç olmaması, alacaklı ile borçlu arasındaki menfaatin dengelenmesini amaçlamaktadır. Diğer bir ifade ile, haczedilemezlik sosyal devlet olmanın bir gereği olup ailenin korunmasını da sağlamaktadır.

İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinin 12. bendinde, tamamen haczedilmeyen mal ve haklardan biri olan borçlunun haline münasip evinin haczedilemeyeceği düzenlenmiştir. Maddenin getiriliş amacının, borçlu ve ailesinin onurunu korumak ve topluma muhtaç olmalarını önlemek olduğu söylenebilir. Zira borçlunun haline uygun evinin haczedilmesi ile sadece borçlu değil, borçlu ile birlikte yaşayan kişilerin de olumsuz etkilenmesi kaçınılmazdır.

Ev, yerel adetlere göre konut olarak kullanılan ya da kullanılmaya uygun olan yerlerdir. Taşınmaz niteliğine sahip, minimum şartlarla oturmaya elverişli olan, tapuya kayıtlı olan ya da olmayan yerleri ifade etmektedir. Bu kapsamda konteyner, taşınır olduğundan bunlar için meskeniyet iddiasında bulunulamaz. Barınak, yazlık ya da bağ evi minimum şartlarla oturmaya elverişli olduğundan bu taşınmazlar hakkında meskeniyet iddiasında bulunulabilir.

Borçlunun haline münasip iddiasında bulunduğu mesken bağımsız konut, kat mülkiyeti ya da paylı veya elbirliği mülkiyetinin söz konusu olduğu yerlerdir. Ancak boş arsa hakkında meskeniyet iddiasında bulunulamaz. Borçlunun haline uygun meskeninin, tapuda kayıtlı olması gerekmemektedir. Önemli olan meskeniyet iddiasına konu yerin mesken niteliğine sahip olmasıdır. Nitekim tapuda arsa, arazi, iş yeri olarak kayıtlı olması da meskeniyet iddiasında bulunulmasını engellememektedir.

Borçlunun mutlaka meskeniyet iddiasında bulunduğu konutta oturması da gerekmemektedir. Diğer bir ifade ile borçlunun başka bir taşınmazda kirada oturması halinde de, mülkiyetindeki konut hakkında meskeniyet iddiasında bulunabilir. Böyle bir durumda doktrinde, haline münasip olduğuna karar verilen evin kira bedelinin de haczedilememesi gerektiğini ifade eden görüşler bulunmaktadır. Diğer bir görüşe göre ise borçlunun kirada oturduğu ev ile kiraya verdiği haline münasip evin bedelinin karşılaştırılması suretiyle bir sonuca gidilmesi gerekir.

Borçlu, elbirliği ya da paylı mülkiyet hissesi bakımından meskeniyet iddiasında bulunabilir. Bu durumda borçlunun payına isabet eden değer belirlenerek meskeniyet şikayeti sonuçlandırılmalıdır. Ortaklığın giderilmesi davası meskeniyet iddiasını engellememektedir. Ortaklığın giderilmesi davasının sonuçlanması halinde satılan taşınmazdan borçlunun payına düşen miktar hakkında da borçlu meskeniyet şikayetinde bulunabilir.

Tamamlanmamış, yapım aşamasında olan mesken hakkında da meskeniyet iddiasında bulunulabilir. Zira konutun tamamlanmış olması meskeniyet iddiasında bulunabilmek için bir koşul değildir. İnşaat halinde bulunan yapı hakkında ise doktrinde görüş birliğinin bulunduğunu söylemek güçtür. Zira bir görüş meskeniyet iddiasında bulunulabileceğini, diğer görüş haciz anında konut olarak kullanılmaya uygun olmayan taşınmaz hakkında meskeniyet iddiasında bulunulamayacağını ifade etmektedir. Harap ve yıkık mesken hakkında, Yargıtay'ın birbirinden farklı kararları bulunmaktadır. Bir kararında yapının bir bölümünün fiilen oturmaya elverişli olması gerektiğini, harap ve yıkık yapı hakkında meskeniyet iddiasında bulunulamayacağını belirtmiş, diğer bir kararında ise meskeniyet iddiasında bulunabileceğini ifade etmiştir.

Borçlunun sigorta ettirdiği meskeni hakkında sigorta bedelinin doğması halinde bu bedel üzerinde de meskeniyet iddiasında bulunulabilir. Yine haline uygun evin kamulaştırması halinde de aynı durum geçerlidir.

Borçlunun haline uygun evi hakkında ipotek işlemi tesis etmesi halinde, borçlunun meskeniyet iddiasında bulunması hususu doktrin ve Yargıtay nezdinde tartışmalıdır. Yargıtay, önceki kararlarında ipoteğin türünü dikkate almaksızın, ipoteğin mesken üzerinde tesis edilmesi ile, borçlunun bu meskenin haczedilmezliğinden diğer alacaklılar lehine de feragat ettiğini düşünmekte idi. Ancak Yargıtay sonraki kararlarında, mesken üzerinde tesis edilen ipoteğin türünü göz önünde bulundurarak bir sonuca gitmektedir. Diğer bir ifade ile mesken üzerinde kurulan ipoteğin mesken, zırai ya da esnaf kredilerinden kaynaklanan zorunlu ipotek türlerinden olması halinde borçlu meskenin haczedilmezliğini ileri sürebilir. Ancak zorunlu nitelikte olmayan ipotekler hakkında borçlunun meskeniyet iddiasında bulunmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir. Doktrindeki hakim görüşe göre, İİK m. 83/a düzenlemesi ile haczedilmezlikten önceden feragatin geçersiz olduğu, ipoteğin türüne bakılmaksızın borçlunun diğer alacaklılarına karşı meskeniyet iddiasında bulunabileceği ifade edilmektedir.

Mesken üzerine ipotek tesis edilmesi halinde, İcra ve İflas Kanunu'nun 45. maddesine göre, alacaklı sadece rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilir. Bu durumda, rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takipte haciz aşaması bulunmadığından meskeniyet iddiası da ileri sürülemez. Yine borcun, borçlunun haline münasip evinin satış bedelinden doğması halinde de meskeniyet iddiasında bulunulamayacağı İcra ve İflas Kanunu 82. maddesinde belirtilmiştir. Ödün para ile satın alınan mesken

hakkında ise meskeniyet iddiasında bulunulabilir. Zira alacaklı ile borçlu arasındaki ilişki satım ilişkisinden değil, ödünç ilişkisinden kaynaklanır.

Mesken hakkında tasarrufun iptali davasının açılması halinde, doktrinde borçlunun meskeniyet iddiasında bulunabileceğini ifade eden görüşlerin yanı sıra borçlunun kötünîyetinin korunmaması gerektiği, meskeniyet iddiasında bulunulamayacağı da belirtilmektedir. Bu konuda Yargıtay farklı gerekçelerle borçlunun meskeniyet iddiasında bulunamayacağını belirtmektedir. Tasarrufun iptali davasında, davalı konumunda bulunan üçüncü kişinin ise meskeniyet iddiasında bulunabileceği ya da bulunamayacağı ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Yargıtay ise takibin tarafı olmayan üçüncü kişinin meskeniyet iddiasında bulunulamayacağını ifade etmektedir.

Borçlunun haline münasip evinin haczedilmesi halinde, borçlu icra mahkemesi nezdinde meskeniyet iddiasında bulunabilir. Yargı kararlarında takibin tarafı dışındaki kişilerin şikayet yoluna başvuramayacağı belirtilmiş olsa da doktrinde genel kabul gören görüş her ilgilinin şikayet yoluna başvurabileceğidir. Borçlunun da haline münasip evinin haczedilmesi halinde, borçlu ile birlikte yaşayan kişilerin meskeniyet iddiasında bulunabilmesi mümkün olmalıdır. Zira meskenin haczedilmesiyle birlikte, meskende borçlu ile birlikte yaşayan kişilerin de menfaatlerinin etkilenmesi kaçınılmazdır. Bu bağlamda borçlunun haline münasip evinin haczedilmesi halinde, borçlu ile birlikte yaşayan diğer kişilerin de meskeniyet iddiasında bulunabileceği kabul edilmelidir. Ancak Yargıtay, meskeniyet şikayetinin borçlunun şahsına bağlı olduğunu, borçlu dışındaki kişilerin meskeniyet iddiasında bulunması halinde davanın aktif dava ehliyeti yokluğu nedeniyle reddine karar verileceğini belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi Emine Göksel başvurusuna ilişkin kararında, borçlunun aile konutu niteliğindeki meskeninin haczedilmesi halinde, aile yaşamına saygı hakkının ihlali kapsamında borçlunun eşinin meskeniyet iddiasında bulunabileceğini ifade etmiştir. Kararın karşı oyu, aile konutu ile borçlunun haline münasip evi arasında bağlantı kurulamayacağını belirtmiştir. Doktrinde taşınmazın aile konutu olması halinde eşin, meskeniyet iddiasında bulunmayacağını ifade eden görüşlerin yanı sıra aile konutu ibaresi bulunmasa bile eşin meskeniyet iddiasında bulunabileceğini belirten görüşler de bulunmaktadır.

Meskeniyet iddiasında şikayet olunan tarafta, genellikle takibin karşı tarafı yer almaktadır. Doktrinde bu durum eleştirilerek, şikayetin icra dairesinin işleminden kaynaklandığını bu nedenle işlemi yapan icra dairesinin şikayet olunan tarafta bulunması gerektiği ifade edilmektedir. Neyse ki, icra mahkemesinde şikayet olunan tarafın gösterilmemesi ya da yanlış gösterilmesi şikayetin reddi sebebi değildir.

Şikayet incelemesi genellikle duruşmasız olsa da, meskeniyet şikayetinde keşif veya bilirkişiye başvurulması zorunluluk teşkil eder. Zira borçlunun konutunun hale uygunluğu, borçlu ve ailesinin ekonomik ve sosyal durumu göz önünde bulundurularak, bilirkişi marifetiyle incelenir.

Meskeniyet iddiasında bulunulan konutun, borçlunun haline uygun olduğu hususu, meskenin niteliği gereği borçlu ile birlikte yaşayan kişiler de dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Nitekim Yargıtay kararlarında borçlunun haline münasip evinin değerlendirilmesinde sadece borçlunun değil, borçlu ile birlikte yaşayan kişilerin de dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bu aşamada bilirkişi tespiti ile borçlunun ekonomik ve sosyal hali, borçlunun birlikte yaşadığı çocuk sayısı, çocukların evli olup olmadıkları, çocuklarının öğrenim durumu ile borçlu ile yaşayan tıbben yerleşim yerinin değişmesi sakıncalı kronik bir hasta bulunup bulunmadığı hususları gözetilerek hesaplanmalıdır. Borçlunun bu hesaplama neticesinde haczedilen meskeni, borçlunun haline münasip değilse bu durumda meskeniyet şikayetinin reddedilmesi gerekir. Bu durumda borçlunun, meskenin satışından elde edilen bedelden, borçlunun haline münasip bir ev alabileceği tutar borçluya bırakılır.

Borçlunun haline münasip evinin haczedilmeyeceğine ilişkin şikayetin mahkeme nezdinde incelenmesi sonucunda şikayetin reddine ya da kabulüne karar verilebilir. Bu durumda Bölge Adliye Mahkemelerinin faaliyete geçtiği 20.07.2016 tarihinden önce karar verilmesi halinde, temyiz ve karar düzeltme yollarına gidilmesi mümkündür. Ancak 20.07.2016 tarihinden sonra verilen kararlara karşı ise istinaf veya temyiz kanun yollarına başvurulmalıdır. Kanun yararına temyize başvurulabilmesi ise doktrinde farklı görüşler bulunsa da Yargıtay'ın yeni kararlarında da belirtildiği üzere mümkündür. Ancak haczedilmezlik şikayetinin maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi nedeniyle yargılamanın iadesi yoluna başvurulamaz. Meskeniyet iddiasına konu karar sonrasında olağan kanun yolları tüketilmişse, Anayasa' da korunan temel insan haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddia ile bireysel başvuru konusu yapılabilir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulması da mümkündür.

KAYNAKÇA

- Akcan, Recep, “Borçlunun Haline Münasip Evi ve Bilirkişiye Başvurulması”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20/1, Konya 2012, ss. 79-100.
- Akın, Levent, “Maaş ve Ücret Haczi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 44/1, 1995, ss. 335-363.
- Akil, Cenk, “Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (IIK 82/12)”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 60/4, Ankara 2011, ss. 775-809.
- Akkaya, Tolga, “İcra Memurunun Haczedilmezlik Kurallarını Kendiliğinden Dikkate Alıp Alamayacağı Sorunu”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11/ Özel Sayı, 2010, ss. 845-866.
- Akkıran, Gülfem, *Borçlunun Haline Münasip Evinin Haczedilmezliği*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2021.
- Akşener, Haşmet Sırrı, *İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları*, Legal Yayınevi, 2. Baskı, 2007.
- Akyazan, Sıtkı, *İcra ve İflas Kanunundaki Yeni ve Değişik Hükümler Üzerinde İnceleme ve Açıklamalar*, Ankara 1965.
- Akyazan, Sıtkı, *İhtiyati Hacizler ve Hacze İştirak Dereceleri*, İstanbul 1958.
- Ansay, Sabri Şakir, *Hukuk İcra ve İflas Usulleri*, 3. Bası, Ankara 1954.
- Aslan, Kudret, “Hacizde Sıra (Tertip)”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54/2, Ankara 2005, ss. 269-318.
- Aşık, İbrahim, *İcra Sözleşmeleri*, Turhan Kitabevi, Ankara 2006.
- Aşık, İbrahim, “Borçlu ve Ailesinin Yaşamı için Gerekli Mal ve Alacakların Haczedilmezliği Bu Kurallarda Değişiklik İhtiyacı”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, 7/87-88, 2011, ss. 34-74.
- Arslan, Ramazan, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınları, 7. Baskı, Ankara 2021.
- Atakan, Arda, “Kamu Düzeni Kavramı”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 13/1-2, İstanbul 2007, ss. 59-136.
- Atalay, Oğuz, Türk Medeni Kanunu’nda Aile Hukuku Mal Rejimlerine İlişkin Hükümlerin Takip Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, (Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı, 9-10 Kasım 2002).
- Atalı, Murat, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2019.
- Atar, Yavuz, *Türk Anayasa Hukuku*, Güncellenmiş 14. Baskı, Ankara 2021.
- Aydın, Muzaffer, *Haczedilemeyen Mal ve Haklar*, Adalet Yayınevi, Ankara 2012.
- Balkan, Yavuz, *Haczedilmezlik ve Benzer Müesseseler*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009.
- Barlas, Nami, “Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Eşler Arası Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları”, *Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu’na Armağan*, Ankara 2004.
- Baykal, Simin, *İcra Mahkemesi Kararlarına Karşı Kanun Yolları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana 2021.
- Belgesay, Mustafa Reşit, *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*, 2. Baskı, İstanbul 1948.
- Berberoğlu Yenipınar, Filiz, *Uygulamada İcra Takibi*, Seçkin Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara 2021.

- Berkin, Necmeddin M., Haczi Caiz Olmayan Eşya ve Alacaklar, *İstanbul Barosu Dergisi*, 1957/5, ss. 113-124.
- Berkin, Necmeddin M., *İcra Hukuku Dersleri*, 2. Bası, İstanbul 1969.
- Berkin, Necmettin M., *Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi*, İstanbul 1980.
- Beydola, Aysun, “Kuzey Kıbrıs Hukukunda İcraya İlişkin Hükümlerin Ailenin Korunması Hakkı, Mülkiyet Hakkı ve Ölçülülük İlkesi Açısından Değerlendirilmesi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65/4, 2016, ss. 2755-2793.
- Boran Güneysu, Nilüfer, “İcra Hukukunda Aşkın Haciz”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20/4, 2016, ss. 25-60.
- Bulut, Uğur, “Borçlunun Hâline Münasip Evi Üzerinde İpotek Tesisi ve Haczedilmezlikten Feragat”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12/ Özel Sayı, 2010, ss.1073-1103.
- Ceylan, Ziyne Seldağ, Haczedilmezlik ve Kısmen Haczedilmeyen Mallar, *Türkiye Noterler Birliği Dergisi*, S. 109, 2001, ss. 51-57.
- Coşkun, Mahmut, *Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2009.
- Çanak, Erkan, “Maaş ve Ücret Haczi”, *Adalet Dergisi*, 1984, S. 3, ss. 569-591.
- Çetin, Emine Halman, *İcra-İflas Hukukunda Şikayet ve İcra Mahkemelerinde Yargılama Usulü*, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.
- Çiftçi, Pınar, *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.
- Demir, Şamil, “TTK Tasarısı’nın Sigorta Sözleşmesinin Hükümlerine İlişkin Maddeleri ile Getirilen Düzenlemelerin Değerlendirmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 84, 2009.
- Doğan, Emsalgül, “Bireysel Başvuru Çerçevesinde Anayasa Mahkemesi’nin Verdiği İcra ve İflas Hukukuna İlişkin Kararların Değerlendirilmesi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 68/1, 2019, ss. 83-126.
- Doğan, Murat, *Konut ve Çatılı İşyeri Kira Sözleşmelerinin Sona Ermesi*, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2011.
- Doğan, Murat, *Tapu Sicilinde Tasarruf Yetkisinin Kısıtlanması Şerhi*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2004.
- Doğan, Murat, “Medenî Kanunun Getirdiği Yeni Bir Müessese: Aile Konutu”, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6/1-4, 2002, ss. 285-300.
- Döner, Kemal, “Ailenin Korunması Bağlamında Aile Konutu Şerhi ve Şerhin Konutun Hazine ve Satışına Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli 2018.
- Dönmez, Murat, “Aile Konutunun Haczi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 77, 2008, ss. 349-358.
- Dönmez, Murat, *İcra ve İflas Hukukunda Meskeniyet İddiası (İİK 82/12)*, Güncel Yayınevi, İzmir 2009.
- Duran, Osman, *Medeni Usul Hukukunda Taleple Bağlılık İlkesi*, Seçkin Yayınları, Ankara 2020.
- Ekinci, Hüseyin, Anayasa Mahkemesi Kanunu Çerçevesinde Bireysel Başvuruların İncelenmesi Usulü, *HUKAB Sempozyum Serisi 1*, Ankara 2011.
- Ercan, İsmail, *Uygulamacılar için İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, Seçkin Yayınevi, 6. Baskı, Ankara 2020.

- Ercan, İsmail, *İcra ve İflas Hukuku*, Kuram Kitap, 13. Baskı, 2017.
- Ermenek, İbrahim, “Anayasa Mahkemesi’nin Bireysel Başvuru Üzerine Verdiği Kararların Medeni Yargılama Hukukuna Yansımaları ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Bazı Özel Durumlar”, *Medeni Usul ve İcra ve İflas Hukuku Dergisi*, 9/26, 2013, ss. 3-55.
- Ertekin, Oğuzhan, *Aile Konutu ve Aile Konutu Şerhi*, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2021.
- Gençcan, Ömer Uğur, *Aile Hukuku*, Yetkin Yayınları, 1. Bası, Ankara 2011.
- Gören, Zafer, “Temel Hakların Sınırlanması- Sınırlamanın Sınırları”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6/12, İstanbul 2007, ss. 39-59.
- Görgün, L. Şanal, vd., *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2022.
- Gözler, Kemal, *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Güncellenmiş 26. Baskı, Ankara 2021.
- Gülan, Aydın, “Borcunu Ödemeyen Devlete Karşı Ne Yapılabilir?”, *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, 16/1, Ocak 1995.
- Gümüş, Mustafa Alper, *Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.
- Gündoğdu, Süleyman Burak, “Anayasa Mahkemesi’nin İcra ve İflas Hukukundaki Şikayet Müessesesine Hukuki Dinlenilme Açısından Yaklaşımı”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 9/18, Aralık 2021, ss. 89-116.
- Gürtürk, Damla, “Borçlunun Haline Münasip Evinin Tasarrufun İptali Davasına Konu Olup Olamayacağı Sorunu”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18/36, 2019, ss. 95-117.
- Hakyemez, Yusuf Şevki, “Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlandırılmasında Ölçülülük İlkesi”, *Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı Cilt II*, İstanbul 2001, ss. 1287-1337.
- Hanağası, Emel, *Medeni Yargılama Hukukunda Silahların Eşitliği*, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, Ankara 2016.
- Helvacı, İlhan, *Eski Medeni Kanunumuzla Karşılaştırmalı Olarak Türk Medeni Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan İpotek Hakkı*, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2008.
- Hüdayioğlu, Behçet, *538 sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikleriyle İcra ve İflas Kanunu ve Tatbikatı*, Ankara 1967.
- Kaçak, Nazif, *Açıklama ve İçtihatlarla Haczedilemezlik*, Ankara 2006.
- Kaçak, Nazif, *Açıklama ve İçtihatlı Son Değişikliklerle İcra ve İflas Kanunu Uygulamasında Şikayet*, Ankara 2004.
- Kaçaran, Hümeysra, “Yapı Alacaklılarının Kanuni İpotek Hakkı”, Cevdet Yavuz’a Armağan, ss. 1363-1398.
- Kaçmaz, Mine “Tescile Tabi Olmayan Kanunî İpotek Hakları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65/ 4, 2016, ss. 2891-2908.
- Karakimseli, Ayşe, *Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejimine Karşı Alacaklıları Korumaya Düzenlemeler*, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.
- Karlı, Abdurrahim, *İcra Hukuku Ders Kitabı*, İstanbul 2010.
- Karlı, Abdurrahim, *İcra Tetkik Mercii Kararlarının Temyizi*, Alfa Basım, İstanbul 1995.
- Kılıçoğlu, Ahmet Mithat, *Medeni Kanunumuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler*, Turhan Kitabevi, 3. Baskı, Ankara 2014.
- Kılıçoğlu, Evren, *İcra Sözleşmeleri*, Arıkan Yayınları, İstanbul 2005.

- Kiraz, Taylan Özgür, İsviçre Federal Mahkemesi'nin Bir Kararı Çerçevesinde Takip Hukukunda Şikayet Eden Taraf Bakımından İlgili Kavramı, *Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan*, Ankara 2008.
- Kuru, Baki, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2013.
- Kuru, Baki, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, Yetkin Yayınları, 3. Bası, Ankara 2019.
- Kuru, Baki, "Haczi Caiz Olmayan Şeyler", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19/1-4, 1962, ss. 277-326.
- Kuru, Baki, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, Yetkin Yayınları, 27. Baskı, Ankara 2013.
- Kuru, Baki ve Burak Aydın, *Medeni Usul Hukuku El Kitabı*, Cilt 2, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- Meriç, Nedim, *Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi*, Yetkin Yayınları, Ankara 2011.
- Meriç, Nedim, "Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf ve Taleple Bağlılık İlkesinin Kapsamı ve Bazı Güncel Kararların Değerlendirilmesi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4/2, 2014, ss. 23-63.
- Metin, Yüksel, *Ölçülülük İlkesi- Karşılaştırmalı Bir Anayasa Hukuku İncelemesi*, Seçkin Yayınları, Ankara 2002.
- Muratoğlu, Tahir, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Kuruluşu, Görevleri Ve Yargılama Usulü", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 27, 2016, ss. 307-364.
- Muşul, Timuçin, *Haciz ve Hacze İştirak*, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2019.
- Muşul, Timuçin, *İcra ve İflas Hukuku*, Adalet Yayınevi, 6. Baskı, Ankara 2013.
- Muşul, Timuçin, *İcra ve İflâs Hukukunda Şikayet*, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2018.
- Muşul, Timuçin, *İcra İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davası*, *Adalet Yayınevi*, 2. Bası, 2017.
- Namlı, Mert, "Anayasa Mahkemesi'nin Aile Konutu Hakkında Haczedilemezlik Şikayetinin İleri Sürülmesine İlişkin 12.12.2019 Tarihli Kararının Değerlendirilmesi", *Legal Hukuk Dergisi*, 18/211, 2020, ss. 3085-3120.
- Namlı, Mert, *İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi*, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2019.
- Namlı, Mert, *Türk ve Fransız Medeni Usul Hukuku'nda Yargılamanın Yenilenmesi*, Beta Basım, İstanbul 2014.
- Nebioğlu Öner, Şebnem, "Aile Konutunun Özellikleri, Unsurları, Koruma Süresi ve Koruma Nedenleri", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 97, Kasım 2011, ss. 117-154.
- Oğuzman, M. Kemal, vd., *Eşya Hukuku*, 22. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020.
- Oskay, Mustafa, vd., *İİK Şerhi*, C. 2, Ankara 2007.
- Önder Özbakır, Senem, "Borçlunun Haline Münasip Evinin Haczedilmemesi (Meskeniyet İddiası- İİK 82/12)", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.
- Özbay, İbrahim, "İcra ve İflas Hukukumuzda Haczedilmezlikten Feragat", *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9/1-2, Erzincan 2005, ss. 543-567.
- Özbudun, Ergun, *Türk Anayasa Hukuku*, Yetkin Yayınları, 22. Baskı, Ankara 2022.
- Özçelik, Volkan, *İcra Müdürünün Takdir Yetkisi*, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2014.
- Özekes, Muhammet, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, Adalet Yayınevi, Ankara 2009.

- Özmumcu, Seda, “İcra ve İflas Memurlarının Takdir Hakkı”, *Turgut Akıntürk’e Armağan*, İstanbul 2008, ss. 488-514.
- Öztañ, Bilge, *Aile Hukuku*, Turhan Kitabevi, 6. Bası, Ankara 2015.
- Pekcanıtez, Hakan ve Cemil Simil, *İcra ve İflas Hukukunda Şikayet*, Vedat Kitapçılık, 2. Baskı, İstanbul 2017.
- Pekcanıtez, Hakan ve Muhammet Özekes, *İcra ve İflas Hukuku Pratik Çalışmalar*, 15. Bası, Ankara 2015.
- Pekcanıtez, Hakan, vd., *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, On İki Levha Yayıncılık, 8. Bası, İstanbul 2021.
- Postacıoğlu, İlhan, *İcra Hukuku Esasları*, 4. Baskı, İstanbul 1982.
- Postacıoğlu, İlhan ve Sümer Altay, *İcra Hukuku Esasları*, 5. Baskı, İstanbul 2010.
- Rüzgaresen, Cumhur, *Medeni Muhakeme Hukukunda Usul Ekonomisi İlkesi*, Yetkin Yayınları, 2013.
- Rüzgaresen, Cumhur, Usul Ekonomisi İlkesinin İhlaline Karşı Başvuru Yolları, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4/2, 2014, ss. 173-213.
- Saatçioğlu, Fuat, *Aile Konutu ve Şerhi*, Adalet Yayınevi, 1. Bası, İstanbul 2016.
- Salihpaşaoğlu, Yaşar, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Türkiye: Bazı Rakamlar ve Gerçekler”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13/1-2, 2009, ss. 253-281.
- Sarisözen, İsmet, “İptal Davasının Yargılama Usulü”, *AB Dergisi*, 1977/2, ss. 281-291.
- Sarisözen, Serhat, “İcra ve İflas Hukukunda Canlı Haczi”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10/2, 2015, ss. 53-97.
- Serdar, İlknur, “1756 (2014/4) Sayılı Genelge Kapsamında Aile Konutu Şerhi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21/2, 2019, ss. 583-628.
- Sirmen, A. Lale, *Eşya Hukuku*, Yetkin Hukuk Yayınları, 3. Bası, Ankara 2015.
- Sungurtekin Özkan, Meral, “İcra Hukukunda Oranlılık İlkesi”, *Turan Tufan Yüce’ye Armağan*, İzmir 2001, ss. 177-203.
- Süphandağ, Yavuz, *İcra ve İflas Hukukunda Uygulamalar 2300 adet Özel İçtihatlarla*, Bilge Yayınevi, 9. Baskı, Ankara 2015.
- Süphandağ, Yavuz, *İcra El Kitabı*, Platon Hukuk, 12. Baskı, İstanbul 2021.
- Şahbaz, İbrahim, “Anayasa Mahkemesi Kararının Gerekçesinin Bağlayıcılığı Sorunu”, *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2, 2020, ss. 341-382.
- Şıpka, Şükran, *Aile Konutu İle İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası*, Beta Yayıncılık, 2. Bası, İstanbul 2004.
- Tanör, Bülent ve Necmi Yüzbaşıoğlu, *Türk Anayasa Hukuku*, 12. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2012.
- Taşpınar, Sema, “Borçlunun Bazı Mallarının Haczedilememesi ve Nedenleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1994.
- Top, Sinem, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Özel Hayatın ve Aile Hayatının Korunması Hakkı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8”, *İzmir Barosu Dergisi*, 2013/1, ss.40-65.
- Topal, Önder, *Medeni Yargılama Hukuku Bağlamında Çift Yönlü Dava Olarak Ortaklığın Giderilmesi (İzale-İ Şüyü) Davası*, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.

- Topuz, Gökçen, “Aile Konutunun Haczi ve Kiralanan Aile Konutunun İlamsız İcra Yoluyla Tahliyesi”, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3/1, 2008, ss. 271-291.
- Ulukapı, Ömer, Haczedilmezlik ve Haczedilmezliğin 4046 sayılı Özelleştirme Kanunu Kapsamındaki Uygulaması, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 18/1-2, 1995, ss. 137-150.
- Umar, Bilge, *İcra ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi*, Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları, İstanbul Matbaası, İzmir 1973.
- Umar, Bilge, *Türk İcra İflas Hukukunda İptal Davası*, Ankara 1963.
- Umar, Bilge, “Türk Medeni Usul Hukukunda İadei Muhakeme”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 29/1-2, 1963, ss. 261-298.
- Uyar, Alper, “Mesken Haczi”, *İzmir Barosu Dergisi*, 79/3, 2014, ss. 257-269.
- Uyar, Talih, vd., *İcra ve İflas Kanununda Yapılan Değişiklikler, Getirilen Yenilikler ve Bu Konulara İlişkin Son İçtihatlar*, Ankara Barosu, Ankara 2017.
- Uyar, Talih, *İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davası*, Bilge Yayınevi, Ordu Barosu, 2017.
- Uyar, Talih, “İcra Mahkemesi Kararlarının Temyizi (İİK Mad. 364)”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 5/46, 2010, ss. 113-120.
- Uyar, Talih, vd., *İcra Hukukunda Haciz*, Bilge Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2016.
- Uyar, Talih, “Tasarrufun İptali Davasının Tarafları”, *Prof. Dr. Fırat Öztana’a Armağan*, C. 2, 2010, ss. 2243-2274.
- Üstündağ, Saim, *İcra Hukukunun Esasları*, 8. Baskı, İstanbul 2004.
- Yalçın, Mehmet, “İcra ve İflas Hukukunda Mesken Haczi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009.
- Yelbaşı, Cengiz, *Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü*, Sim Matbaacılık, 1. Baskı, Ankara 2014.
- Yıldırım, M. Kamil, “İcra Hukukunun Anayasa ile İlişkisi ve Ölçülülük İlkesi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 4/1-2, 1989, ss. 98-115.
- Yıldırım, Mehmet Kamil ve Nevhis Deren Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku*, 7. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2016.
- Yılmaz, Ejder, *Hukuk Sözlüğü*, Yetkin Yayınları, 9. Baskı, Ankara 2005.
- Yüksel Orhun, Mercan, “Haczin Tasarruf Yetkisine Etkisi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cevdet Yavuz’a Armağan, 2016, 22/3, ss. 2079-2104.
- Yüzer, Dilara, “Kamu İcra Hukukunda Ölçülülük ilkesi”, *Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16/Özel Sayı, 2014, ss. 4843-4898.

Elektronik Kaynaklar

- Özekes, Muhammed ve Pınar Çiftçi, Anayasa Mahkemesi’nin Aile Konutunun Haczedilmezliği (Eşin Meskeniyet İddiası) Hakkındaki Kararı Çerçevesinde Tespit, Değerlendirmeler ve Eleştiriler, <https://blog.lexpera.com.tr>
- Özekes, Muhammed, “Konutta Haciz ve Konut (Meskeniyet) Haczi Üzerine (Paket Paket Gelen Yargıya Eleştiri ve Değerlendirme)”, <https://twitter.com/mozekes>

www.corpus.com.tr

<https://www.tkgm.gov.tr>

<https://karararama.yargitay.gov.tr>

ÖZ GEÇMİŞ

Kübra Nur GÜNEŞ SEFİL, Ankara Etimesgut Anadolu Lisesi’ni bitirdikten sonra İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden 26.06.2017 tarihinde mezun oldu. 2023 yılında OMÜ Özel Hukuk Yüksek Lisans programını bitirdi. Lisans mezuniyetinden sonra özel avukatlık daha sonra ise kamu avukatlığı yapan Kübra Nur GÜNEŞ SEFİL, şu an kamu avukatlığı yanında arabuluculuk da yapmaktadır. Temel ilgi alanı, müziktir. (07.07.2023)

İletişim Bilgileri

ORCID ID : 0009-0005-3469-0673

Yayınlar:

1. Kübra Nur GÜNEŞ SEFİL, “Türk Borçlar Kanunu’nun 350. maddesi Kapsamında Kiraya Verenden Kaynaklanan İhtiyaç Sebebiyle Konutun Dava Yoluyla Tahliyesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13/1, 2023, ss. 873- 900, doi:10.52273/sduhfd..1294379